JONAS LIE

iljen perhe

EW.

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

VELUT
ARBOR
ÆVO

GILJEN PERHE

JONAS LIE

GILJEN PERHE

SUOMENTANUT

MARTTI RAITIO

PORVOOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖN
KIRJAPAINOSSA PORVOOSSA 1921

I.

Kirkas, kylmä iltapäivä ylhäällä tunturikylässä. Ilma kaartelehti pakkasen sinisenä ja siellä täällä heikosti ruskottavin väikkein terävien vuorenseinien, jyrkänteiden ja huippujen yllä, jotka kuin jono jättiläiskokoisia lumikinoksia harju harjun vieressä kohosivat korkeuteen taivaan rannalla. Alempana vuorenrinteet ja mäet sulkivat seudun kuin valkeat seinät ikään, yhä ahtaammin ja ahtaammin, lähempää ja lähempää, alati supistuen.

Lumi tuli sinä vuonna myöhään, mutta sitä olikin nyt, joulukuun tullessa, korvaukseksi niin paksulti hongissa ja kuusissa, että ne taipuivat runkoineen päivineen maata kohti. Koivut seisoivat vyötäisiä myöten lumessa; kylän pienet liuskakivikattoiset taloryhmät olivat puoleksi hautautuneet, raskas lumitaakka hartioillaan. Syvälti lapioidut kuja-urat johtivat korkeitten lumiäyrästen välitse pihoihin, ja siellä täällä pisti näkyviin aidanseipäitä tai portinpieliä ikäänkuin haaksirikkoutuneen aluksen mastoja.

Lumiauraa oli äskettäin ajettu postitiellä, ja ylhäällä komppanianpäällikön virkatalon punaisella tiilikatolla luotiin pitkin jyrkkiä räystäitä alas suuria jäätyneitä lumiteliä ja uhkaavasti riippuvia jääpuikkoja.

Päällikön talo oli kylän huomattavimpia. Se oli punaiseksi maalattu ja ohjesäännön mukaisesti salvettu,

niinkuin useimmat tämäntapaiset rakennukset vielä miespolvi takaperin olivat.

Lumen peittämän puutarhan aidan yli johti joukko kelkanjalaksen ja suksen jälkiä melkein ikkunan korkeudelle saakka, ja pohjoinen hienostaan tuprutteli irtonaista lunta auringonpaisteessa.

Sama kylmä, ilkeä pohjatuuli se myös, joka kerta kuin eteisen ovi aukaistiin, saattoi keittiönoven seuraamaan esimerkkiä, ja jollei sitä samassa kiireen kaupalla suljettu, pakotti se puolestaan yhden tahi toisen sisäovistakin aukeamaan — ja silloin pyrähti kapteeni punaisena ja kiukustuneena alas konttoristaan kuulustelemaan ja pitämään käräjiä talossa, kuka oli ovesta kulkenut ja kuka viimeksi. Hän ei koskaan saattanut käsittää, minkä vuoksi ovia ei suljettu, vaikka asia oli maailman yksinkertaisin — lukko oli vanha ja ruostunut ja kapteeni ei koskaan halunnut laitattaa sepällä uutta. Alhaalla arkihuoneessa tuolilla sohvan ja uunin välissä istui kapteenin rouva ompelemassa, vanha ruskea arkipuku yllään. Hän oli vartaloltaan pitkä ja jäykkä, kasvot olivat esiinpistävät, mutta laihat ja kuivettuneet, ja hänen ilmeensä osoitti hänen tällä haavaa huolestuneesti pohtivan monimutkaista seikkaa — miten olisi mahdollista saada asetetuksi vielä uusi paikka Jörgenin housun-takapuoliin. Ne olivat aina hajallaan, melkein epätoivoisesti.

Hän oli varannut itselleen aikaa ainoastaan siksi hetkeksi, minkä Jäger vietti ylhäällä konttorissaan ja lapset kävivät alhaalla postitalolla, sillä hän sai kiertää talossa aamusta iltaan niinkuin saviranan hevonen. Helmiäisellä ja muilla kalleuksilla koristeltu mahonkinen ompelupöytä, joka avattuna seisoi hänen edessään, mahtoi olla sukuperintöä. Vanhanaikaisen ränstyneisyytensä

puolesta se jossain määrin muistutti häntä itseään eikä ollenkaan soveltunut korkeaselkäisen, raihnaisen ja messinkihelaisen nahkanojatuolin — jossa rouva nyt istui — enempää kuin pitkän, vihreällä saralla päällystetyn koivuisen sohvan naapuriksi, joka seisoi kuin yksinäinen saari kaukana seinämällä ja ikäänkuin ikävöiden katseli ruskeata, kapeata saranapöytää, joka siivet riipuksissa niinikään seisoi yksinäisenä ja hyljättynä molempien ikkunain välissä.

Ruskea arkuntapainen tuolla peräseinällä, joka neljällä suoralla jalallaan kannatti paperia, kirjoja, lakkeja ja ylinnä kiikaria, oli vanha klaveri, jonka kotiperintönsä rouva suurella vaivalla oli saanut laahatuksi ylös tunturikylään ja jolla hän uskollisesti oli opettanut lapsensa soittamaan samat kappaleet mitkä itsekin osasi.

Suuri arkihuone alastomine hirsiseinineen, maalaamattomine hiekkaisine lattioineen ja pienine ikkunoineen, joihin oli ripustettu lyhyet uutimet, oli kokoonsa nähden mahdollisimman vaatimattomasti kalustettu. Tuolista toiseen näytti olevan puolen peninkulmaa, ja kaikki oli kauttaaltaan niin maalaisen-vaatimatonta kuin tunturikylien virkamiehillä vielä 1840-luvulla saattoi olla.

Keskellä sisäseinää, suuren valkean palomuurin edessä kohosi vanhanaikuinen uuni, Näsin rautaruukin leima otsassaan, ja se söi puita enemmän kuin hyväkin jättiläinen. Vähempi ei tälle rautahirviölle riittänyt, ja päällikön-talon metsissä oli kyllä riittävästi puita.

Rouva oli vihdoinkin, luopuen kaikista hienommista yrityksistä, pannut housuihin oikein ison paikan ja ompeli nyt innokkaasti. Iltapäivän aurinko leikitteli vielä vaaleankellertävänä läikkänä ikkunan puitteissa. Huoneessa oli niin hiljaista, että melkein saattoi kuulla hänen neu-

lansa sihinän, ja lankakerä, joka putosi lattialle, synnytti melkein kaiun.

Yhtäkkiä hän oikaisi vartalonsa kuin sotamies ja tuli tarkkaavaksi. Hän kuuli miehensä kiivaan ja raskaan astunnan portaissa. Oliko eteisen ovi taas selällään? Kapteeni Jäger, punakka, pyöreä ja lihava, nukkavieruun univormuun puettu mies tuli nopeasti ja puuskuttaen huoneeseen, kirjoittamisesta märkä hanhenkynä suussa, ja meni suoraan ikkunan luo.

Rouva alkoi ommella kiivaammin, hän tahtoi voittaa aikaa ja samalla järkevästi asettua puolustusasentoon sitä vastaan, minkä tuleman piti.

Kapteeni huokui jäätynyttä ruutua vasten suurentaakseen sen läpinäkyvää osaa.

»Saatpa nähdä, että postissa tulee nyt jotakin! Lapset juoksevat kilpaa tiellä tuolla alhaalla — he jättävät Jörgenin kelkkoineen jälkeen.»

Neula suihki vain nopeammin kankaan läpi.

»Kas, kuinka he juoksevat! . . . Thinka ja Thea. — Entä Inger-Johanna! Tulehan tänne, äiti, katsomaan kuinka se tyttö liikuttelee jalkojaan. Eikö se näytä aivan tanssilta? Nyt tahtoo hän ehtiä ensimmäisenä tänne sisälle, ja hän ehtiikin ensimmäisenä, sen lupaan sinulle. En valehtele, äiti, kun sanon sinulle, että se tytön hupsakka on kaunis! — Sen huomaavat jo kaikki . . . No, mutta, tulehan nyt katsomaan, kuinka hän pinnistää Thean edelle. Tulehan, äiti!»

Mutta äiti ei liikahtanut paikaltaan. Neula liikkui vain yhä nopeammin. Kapteenin rouva ompeli kilpaa lasten juoksun kera; olihan toki mahdollista että hän saisi viimeisenkin paikan valmiiksi ennen lasten tuloa,

ja juuri nyt painui aurinko kukkulan taakse; täällä ylhäällä oli päivä niin lyhyt.

Ulkoportaat hypättiin parilla kolmella harppauksella ylös, ja ovi lensi auki.

Aivan oikein — Inger-Johanna!

Hän syöksyi sisään lumisena ja päällystakki avattuna. Myssynnauhan oli hän aukaissut jo portailla, niin että tuuhea musta tukka lensi huiskin haiskin lämpöisille kasvoille. Kukikkaat villalapasensa heitti hän läähättäen luotansa tuolille. Kului silmänräpäys ennenkuin hän saattoi puhua. Hän sivalsi tukan takaisin myssyn alle ja huudahti:

»Majatalosta on tilattu kyyti kapteeni Rönnowille ja luutnantti Meinille! Hevosen tulee olla täällä meillä kello kuusi huomenaamuna. He tulevat tänne!»

»Rönnow ... äiti!» älähti kapteeni hämmästyneenä. Rönnow oli hänen nuoruudentovereitaan.

Nyt syöksyivät toisetkin sisään toimittamaan asiaa. Rouvan kalpeille kasvoille, joita varjosti myssyn alta esiinpistävä musta tukka, levisi mietteliäs ja samalla levottoman huolestunut ilme ... Pitäisikö nyt ottaa esille rovastille varattu vasikanpaisti, vai kelpaisiko porsas? — Viimemainittu oli ostettu Pohjan kylästä ja oli hirveän laiha.

»Jaa — hah — Saatpa nähdä, että häntä tahdotaan Tukholmaan», jatkoi kapteeni miettiväisenä rummuttaen ikkunalautaa, — »ehkäpä adjutantiksi ... Niin, ne eivät anna sen miehen jäädä makaamaan tänne länsirannalle ...

Tiedätkös, muori! Minä olen ajatellut jotain tämmöistä siitä saakka kuin prinssi niin lyöttäysi hänen seuraansa Moenissa. Ja minä sanoinkin sen hänelle: »Sinun seikkailusi, Rönnow, vielä vievät sinut onneen; — mutta

varo kenraalia, hän tuntee Ullan!» »Äh, joutavia, se asia haihtuu kuin tuhka tuuleen», hän vastasi. Ja siltä todellakin näyttää — sillä hän on nuorin kapteeni!»

»Prinssikö!» ... Rouva oli juuri saanut housut valmiiksi ja nousi nyt nopeasti ylös. Hänen maksanruskeille, hieman kyömynenäisille kasvoilleen ilmaantui päättäväinen ilme, — hän päätti ottaa juottovasikan.

»Pidä huolta, Inger-Johanna, että isä ottaa juhlaperuukin päähänsä», sanoi hän kiireisesti ja riensi keittiöön.

Salin uuni oli pian täynnä puita ja kuumeni aivan hehkuvaksi. Tätä huonetta ei oltu käytetty sen jälkeen kun se keväällä puhdistettiin ja maalattiin mustaksi, ja se savusi nyt niin, että täytyi avata ovet ja ikkunat ulos seitsemäntoista asteen pakkaseen.

Iso-Ola rengillä oli paljon puuhaa ja touhua kantaessaan monta puusylystä keittiöön ja sen jälkeen portailla puhdistellessaan kapteenin tomuista univormua, — sitä piti lumella harjattaman, jottei näyttäisi siltä että kapteeni on vartavasten laitellut itseään.

Vierashuone avattuine vuoteineen laitettiin asianmukaiseen kuntoon, ja pian valkea räiskyi uunissa niin että ohuet tiilet risahtelivat, ja kärpäset heräsivät eloon ja alkoivat hyristellä katon vaiheilla ja seinän laudoitus uunin takana ruskettui ja kärysi maalilta. Jörgenin tukka kasteltiin ja kammattiin, pikkutytöt panivat puhtaat esiliinat yllensä, sillä heidän piti tulla alas tervehtimään, ja sitten laitettiin pelipöytä kuntoon.

Sekä ylä- että alakerran ikkunoista tähyiltiin ulos niin kauan kuin hämärää riitti ja Iso-Ola tupsumyssy päässään lapioi tietä auki portilta portaille.

Ja nyt, kun oli tullut pimeä, kuuntelivat lapset pamppailevin sydämin pienintäkin tieltä päin tulevaa ääntä. Koko

heidän kaipuunsa kohdistui tuohon vieraaseen, kaukaiseen maailmaan, joka kävi niin harvoin heitä tervehtimässä, mutta josta he olivat kuulleet niin paljon semmoista, mikä tuntui suurelta ja jännittävältä.

»Kulkuset kuuluu!» — Mutta ei, Thinka erehtyi tykkänään. Tästä oltiin jo aivan varmoja, kun Inger-Johanna, joka seisoi erillään pimeässä erään ikkunan ääressä pitäen sitä raollaan, huudahti:

»Mutta nyt ne kuuluu!»

Ihan oikein. He kuulivat kuinka aisakello kolkahutti aina hevosten nykäistessä rekeä, niiden ponnistellessa ylös Giljen jyrkkää ahdetta. — Eteisen ovi avattiin, ja Iso-Ola seisoi portailla tallilyhty kädessä, valmiina ottamaan vieraita vastaan.

Vielä tuokio odotusta, ja sitten kuuluivat kulkuset jo aivan halkovajan takaa... Nyt he jo kuulivat kuinka pakkanen kirahteli jalasten alla.

Kapteeni asetti kynttilän eteisen pöydälle. Eteisen lattia oli vielä pesun jäljeltä märkä ja sille oli levitetty katajanoksia. Hän meni ulos portaille, mutta lapset, pää pään vieressä, kurkistelivat keittiön ovesta ja estivät Vahtia, joka murisi ja heittelihen heidän takanaan, ryntäämästä pihalle haukkumaan.

»Iltaa, Rönnow!... Hyvää iltaa, herra luutnantti! — Tervetuloa Giljelle!» kaikui kapteenin voimakas, riemullinen ääni, samalla kuin leveä matkareki tulla sujahti pihalle ja pysähtyi portaiden eteen. »Olettepa ajaneet komeasti, näen minä!»

»Koiranilma, Peter, lemmon pakkanen», kuului pitkä turkkiniekka vastaavan jättäessään ohjakset ja jäykkäliikkeisenä noustessaan reestä, samalla kuin hevonen lämpimissään pudisteli itseään niin että aisakello helähti.

»Minä luulen, että me olemme ihan jäätyneet. Ja sitten oli meillä hevonen pieni kuin rotta, ei tahtonut ollenkaan kulkea. Mäyräkoiran valjastivat kaivamaan meitä kinosten läpi. — Päivää, Peter! Onpa mainiota päästä perille. — Mitä kuuluu?» jutteli hän portailla, pudistellessaan kapteenin kättä. »Tuo pullokotelo sisään, luutnantti!»

Molempain herrain riisuessa turkkeja ja päällyssaappaita yltään, ja Ison-Olan kantaessa matkakapineita vierashuoneeseen, levisi salista n. s. kuningassuitsutuksen suloinen lemu, joka heti herätti kapteeni Rönnowin ritarilliset vaistot ja saattoi hänet kysymään talon emäntää, jonka hän oli ollut unohtamaisillaan vanhan toverinsa jälleennäkemisen ilossa. Hänen kookas, muhkea olemuksensa pysähtyi ovella, ja hän korjasi kaulasidettään.

»Olenko sen näköinen, Peter, että voin esiintyä rouvasi edessä», sanoi hän, samalla sivaltaen kädellään mustaa, kiharaista tukkaansa.

»Tottahan toki, helkkarin kaunis . . . Perhanan pulska mies, vai mitä, luutnantti? — Astukaa peremmälle, herrat.»

»Kapteeni Rönnow ja luutnantti Mein, äiti», sanoi kapteeni ja avasi oven.

Rouva nousi paikaltaan pöydän ääressä, missä hän istui sylissään kaunis valko-ompelutyö.

Hän tervehti kapteeni Rönnowia niin sydämellisesti kuin hänen jäykkä olentonsa salli, ja jonkun verran tarkastelevasti luutnantti Meiniä. Hän oli läänin maaherran sisar, jolle näin täytyi »tehdä salaamia», niinkuin kapteeni jälestäpäin lausui, — vanhaa kuulua sukua.

Rouva poistui pian taloustoimiinsa, »hankkimaan herroille jotain illalliseksi.»

Kapteeni Rönnow hieroi kohmettuneita käsiään, pyörähti pari kertaa ympäri toisella jalallaan ja asettui sitten selkänojaan uunia vasten:

»Sanonpa sinulle, että me olemme aivan läpijäätyneitä, Peter, mutta — hoi, luutnantti, haehan pullokotelo esille!»

Kun luutnantti Mein palasi sisään jälleen, otti Rönnow kotelosta nimilipulla varustetun ja sinetöidyn pullon ja riiputti sitä kaulasta isäntänsä nenän edessä:

»Näetkö tätä, Peter Jäger! Katso sitä tarkasti, — ja anna toverisi hyvyyden liikuttaa sydäntäsi. Oikeata Atschinin arakkia Etu-, Taka-, Itä- tahi Länsi-Intiasta. Minä ojennan sen täten sinulle. Sulattakoon se sinun sydämesi, Peter Jäger!»

»Kuumaa vettä ja sokeria, äiti!» huusi kapteeni keittiöön, »niin saammepa pian tuta, syötätkö sinä vain pajunköyttä meille yksinkertaisille maalaisille. Ja sitten whistipöytä esiin, kunnes saamme ruokaa, — me saamme pelata sitä kolmeen mieheen, neljännet kortit sokeina.»

»Prrr ... rr ... potz blitz! Mitä tavaraa sinulla on tupakkalaatikossasi, Jäger?» huudahti Rönnow täyttäessään nurkassa piippuaan. »Nuuskaa, aivastusnuuskaa, pelkään minä! Haista, luutnantti — eikö tämä ole kärpäsenruutia lastenkamarista.»

»Tidemandin 'Kolmea kruunua', äijäseni. Me emme täällä tuntureilla siedä lehtitupakkaa emmekä virginiaa», sanoi Jäger järjestellessään pelipöytää. »Ota tinakannen alta sivulaatikosta, sieltä löydät lehtitupakkaa, Bremenin lehtiä niin mustia ja maustettuja kuin mielesi tekee. Täällä emme sitä lajia voi tarjota muille kuin pukille, — sekä ihmisille, jotka tulevat alamaista, — siellähän käytetään niin väkevää tupakkaa että sillä voi kuivata sielunsa sateen jälkeen.»

Ovi aukeni, ja talon pikkutytöt ja heidän pieni veljensä astuivat sisään kantaen lasitarjotinta ja kannua kuumine vesineen. Ja tämän tehtävänsä he näyttivät jakaneen niiden sääntöjen mukaan, joita noudatettiin Marlboroughin herttuan hautajaissaatossa, jossa, kuten tunnettua, joka neljäs aina kulki tyhjin käsin. Solakka vaalea Kathinka kulki etumaisena kantaen tarjotinta laseineen ja kilisevine lusikkoineen. Hän uskalsi niiaten tervehtiä tarjotin kädessä, ja punastui korviin saakka, kun kaikki oli menemäisillään hullusti ja luutnantin täytyi ojentaa kätensä apuun.

Tämän huomio kiintyi heti vanhimman jälkeiseen tummasilmäiseen ja pitkäripsiseen tyttöön. Hän kantoi vesikannua, ja ihan hänen kintereillään tuli nuorin tytär Thea, sokerirasia kädessään.

»No mutta rakas Peter Jäger!» huudahti Rönnow hämmästyneenä silmäillessään ystävänsä melkein täysikasvuisia tyttäriä, »milloinka olet saanut nämä kaikki? Kerran sinä kirjoitit vain muutamista tytöntylleröistä ja pojasta, joka odotti kastettaan.»

Samassa Jörgen tulla taaperteli hyvin päättäväisen näköisenä lattian poikki ja kumarsi parhaan taitonsa mukaan, samalla tarttuen paksuun keltaiseen tukkaansa ikäänkuin lakkiin.

»Mikäs sinun nimesi on?»

»Jörgen Winnecken von Zittow Jäger.»

»No sepä jotakin! Sinä taidat olla oikea tunturipoika, sinä. Saapa nähdä jaksatko nousta oman nimesi korkeudelle.»

»En, mutta aina hattuni korkeudelle», vastasi Jörgen, teki täysikäännöksen ja palasi takaisin.

»Päättäväinen mies, tuo Jörgen!» — ja siten oli nyt Jörgen esittäytynyt ja sai vetäytyä syrjään. Mutta kai-

ken aikaa kun herrat valmistivat punssia pöydän ääressä, seurasivat Jörgenin silmät rävähtämättä luutnantti Meiniä. Tämän mustat, huulien yläpuolelta tasaisiksi leikatut viikset näyttivät hänestä kuolaimilta, joita ei oltu saatu kunnollisesti suuhun.

»Ahaa, kuulehan tyttöseni», sanoi Rönnow lähellään seisovan tytön puoleen kääntyen, ja samalla lasiaan hämmentäen, »mikäs sinun nimesi onkaan?»

»Inger-Johanna!»

»Niin, kuulehan nyt» . . . hän puhui katsomatta muuhun kuin tytön käsivarteen, josta hän piti kiinni. »Niin, kuulehan, pikku Inger-Johanna! Minun turkkini povitaskussa tuolla eteisessä on kaksi sitroonaa — en uskonut, että sitä lajia kasvaa täällä ylhäällä, Peter, — kaksi sitroonaa» . . .

»Ei, minä! Suvaitkaa minun mennä!» ja luutnantti lensi eteiseen.

Kapteeni Rönnow kohotti ihmeissään katseensa. Tuo tumma, laiha tyttö pieneksi käyneessä leningissään, joka oli hänelle liian lyhyt, nuo kolme uhkean painavaa, tilaisuutta varten tiukasti palmikoitua mustaa ankkuriketjua pitkin selkää, — tuo tyttö seisoi nyt äkkiä täydessä valossa hänen edessään. Kaula pistihen hienosti muodostuneena ja häikäisevän raikkaana alaskäännetyn arkipuvun kauluksen alta ja kannatti päätä ylpein joutsenkaartein.

Kapteeni käsitti silmänräpäyksessä miksi luutnantti oli niin kohtelias.

»Pommi ja kranaatti, Peter!» huudahti hän.

»Kuulehan sitä, äiti!» älähti kapteeni.

»Täällä maaseudulla lapset, ikävä kyllä, kasvavat saamatta muita tapoja kuin mitä oppivat palvelusväeltä»,

huokasi rouva ... »Älä seiso kumarassa, Thinka, — oikaise selkäsi!»

Thinka oikaisi pitkän, hintelän, vaalean olentonsa ja yritti hymyillä. Hänellä oli vaikeana tehtävänä salata laastarilippua leuassaan, sillä hän oli toissapäivänä pudonnut keittiön kellarinluukusta alas.

Pian istuivat nuo kolme herraa kortit kourassa ja savuja piipuistaan tuprutellen sekä lasillinen kuumaa arakkipunssia vierellään. Kaksi valettua talikynttilää seisoi korkeissa messinkijalustoissa pelipöydällä ja kaksi samoin kahvipöydällä; ne valaisivat täsmälleen niin paljon, että saattoi nähdä almanakan, joka riippui naulasta peilin alla, sekä osan rouvan korkeasta vartalosta ja kasvoista, kun hän istui siinä sukankudin kädessä raitaisessa puvussaan.

Huoneen pimeydestä erotti vielä etäisinten tuolien piirteet uunin ja keittiönoven luona, jonka takaa silloin tällöin kuului päistin tirinää.

»Kolme tikkiä, niin totta kuin elän, ... kolme tikkiä, — ja noilla korteilla!» sanoi kapteeni Rönnow, innoissaan pelaten.

»Kii ... kiitos!» sanoi hän Inger-Johannalle, joka toi kappaleen palavaa taulaa hänen sammuneeseen piippuunsa. »Ki—iitos!» — toisti hän savuja vedellen, ja hänen tarkasteleva katseensa osui taaskin tyttöön. Ilme oli niin eloisa; suuret, tummat silmät liikkuivat ripsiensä takana edestakaisin kuin tummat helmet, tytön seuratessa korttipeliä.

»Mikä sinun nimesi taas olikaan, tyttöseni?» kysyi kapteeni hajamielisenä.

»Inger-Johanna!» toisti tyttö. Hänen äänessään oli ilveellinen sävy, ja hän vältti katsoa kapteeniin.

»Niin, niin, aivan niin!»

»Vai niin, minun on siis tehtävä työ ... Teidän tyttärenne saa ajatukseni sekaisin, rouva. Tunnenpa halua ottaa hänet mukaani Kristianiaan maaherran rouvan luo, ja näytellä häntä siellä. Meillä olisi siellä repäisevä menestys, siitä olen varma.

... No vihdoinkin oikein jaettu. — Tule ulos!»

Käsi isänsä tuolin selustalla tuijotti Inger-Johanna herkeämättä kortteihin, mutta hänen kasvoillaan elehti korkeampi väri.

Rönnowin katse tutki häntä sivulta.

»Jumalainen näky ... jumalainen näky!» huudahti hän ja löi juuri järjestämänsä kortit kokoon ja heitti ne pöydälle.

»Minä tietysti tarkoitan, millä tavoin luutnantti sotamiestään käsittelee ... ymmärrättehän, rouva!» nyökäytti hän merkitsevästi.

»Tuhannen tulimmaista, Peter, siinäpä erinomainen kortti millä alkaa!»

»Tässä nyt näet mitä minä tarkoitan», jatkoi hän ...

»Valtti — valtti — valtti — valtti!»

Hän löi innoissaan neljä ristiä pöytään, odottamatta että lyötäisiin päälle.

Rouvan ilme, hänen nyt kuullessaan toisen noin vaivattomasti tulkitsevan hänen omia sisimpiä ajatuksiaan, muuttui kerrassaan suljetuksi; hän sanoi vain välinpitämättömästi:

»On jo aika sanoa hyvää yötä, lapset, se on oikeastaan jo ohikin. Sanokaa sievästi hyvää yötä herroille!»

Tämä käsky pimensi pilvenä lasten ilmeet, mutta muuta neuvoa ei tietysti ollut kuin kiltisti totella, ja he kulkivat ympäri pöydän, niiasivat ja toivottivat kapteenille ja luutnantille kädestä hyvää yötä.

Viimeinen mitä Jörgen huomasi, oli että luutnantti kääntyi, kurotteli kaulaansa ja aukoi suutansa aivan kuin »Musta», kun sitä vietiin ulos tallista.

Rouva ojensihe ompeluksensa ääressä:

»Tehän entisaikoina kävitte veljeni, maaherran perheessä, kapteeni Rönnow!» sanoi hän. »He ovat lapsettomia ihmisiä ja saattavat siis olla vieraanvaraisia. Kenties te vieläkin käytte heillä, vai mitä?»

»Tietysti, rouva. Sen laiminlyöminenhän olisi rikos! — Tottahan olette aikoneet lähettää jonkun tyttäristänne sinne? Maaherran rouva on nainen, joka osaa johdattaa nuoren naisen maailmaan, ja teidän Inger-Johanna! . . .»

Rouva vastasi hitaasti ja painokkaasti; hänen äänessään ilmeni pidätettyä katkeruutta:

»Se olisi kovin odottamaton onni; — suurempi kuin mitä me maalaiset voisimme odottaa korkealta, ylhäiseltä kälyltämme. Pienet olot ikävä kyllä kehittävät pieniä ihmisiä, suuret tekisivät heistä toisenlaisia. Veljeni on tehnyt hänestä onnellisen vaimon.»

»No hyvä! Sallitteko vanhan ystävän yrittää jotakin viehättävän pikku Ingerinne hyväksi?» huudahti kapteeni Rönnow.

»Luulenpa että äiti on sinulle hyvin kiitollinen! Mitä, Gitta? — siten saat naulan, mihin voit ripustaa edes yhden heistä . . . Muuten: Inger-Johanna tuskin lienee perinyt kauneuttaan meiltä kummaltakaan, äiti!» mutisi kapteeni koettaen karttaa vaimonsa rankaisevaa silmäystä, »mutta rotua hänessä on sekä isän että äidin puolelta. Hänen isoäitinsä äidin naitti Tanskan kuningatar Norjaan, koska hän oli liian kaunis hänen hovissaan pidettäväksi, — se oli sinun isoäitisi — neiti von . . .»

»Mutta rakas Jäger!» pyyteli rouva.

»Pyh, äiti — niiden asiain yllä lepää jo monien vuosien hiekat.»

Kun peli jälleen tuli käyntiin, meni rouva ompeluksineen pelipöydän luo, niisti ensin toisen kynttilöistä, sitten toisen, ja kumartui senjälkeen miehensä puoleen ja kuiskasi jotain.

Kapteeni nosti jokseenkin hämmästyneenä katseensa.

»Tietysti, äiti, tietysti! — — Minun kamelini sinun dromedaaristasi, sanoi Per Vangensten, kun vaihtoi vanhan pattijalka-koninsa toisen puhdasrotuiseen... Jos sinä tulet arakkinesi Hollannista ja Taka-Intiasta, niin tulen minä punaviineineni suoraan Ranskasta, — oikeata Bordeaux'ta, suoraan tynnyristä laskettua! Niitä pulloja oli täsmälleen kaksi tusinaa. Maaherra lähetti ne meille sinä syksynä, jona Jörgen kastettiin...

Kaksi ylintä vasemmalla, äiti! — On parasta, että otat Maritin mukaasi lyhtyä pitelemään ... Ja sinä taas voit kertoa maaherran rouvalle, että joimme hänen maljansa täällä ylhäällä kinosten keskellä, Rönnow.»

»Niin, hän pitää paljon sellaisesta, Peter.»

Rouva palasi hetken kuluttua saliin käsivarrellaan jäykkä damastinen pöytäliina. Häntä seurasi palvelustyttö, jonka oli määränä auttaa rouvaa nostamaan ruokapöytää seinämältä keskelle lattiaa.

Ruokapöytä oli katettava, ja pelipöytä oli siis siirrettävä eteisen kautta isoon saliin, joka jo oli ehtinyt lämmitä ...

»Etkö voi odottaa, äiti, siksi kunnes tämä peli loppuu?»

Äiti ei vastannut, mutta jokaista painosti hänen vai-

kenemisensa. Tämä koski hänen kunniaansa — vasikanpaistia.

Ja he pelasivat ääneti eteenpäin, jonkinlaisella rajulla höyrynvoimalla.

Vihdoin, kun rouva yhä seisoi liikkumatta pöytäliina käsivarrella keskellä lattiaa, sanoi kapteeni:

»No, no, täytyyhän meidän sitten tästä siirtyä, Rönnow!»

— — — — — — — — — — — — — — — —

Yläkerran makuukamarissa pamppaili monta kiihkeätä sydäntä.

Jörgenin nukuttua mielessään kuva luutnantista, joka aukoi suutaan kuin »Musta», kun sitä talutettiin tallista, ja Torbjörgin sammutettua kynttilän hiipivät sisaret isolle, kylmälle, pimeälle vinnille. Siellä he seisoivat kuroittautuen yli käsipuitten ja tähystelivät alhaalla olevia turkkeja ja vöitä, jotka riippuivat seinällä, sekä ruoskaa ja sapeleita ja pullokoteloa, joita kaikkia tallinlyhty eteisen pöydältä himmeästi valaisi.

Paistinkäryä kohosi vinnille, ja se tuntui niin maukkaalta ja lämpimältä, ja sitten herrat menivät punssilasiaan kukin kantaen, eteisen kautta suureen saliin. Lapset kuulivat miten pöytää katettiin, ja saattoivat sittemmin huomata miten laseja kilistettiin, naurettiin ja puhuttiin suuriäänisesti.

Joka ainoa alhaalta kuuluva ääni selitettiin, joka sananpätkästä heidän janoava mielikuvituksensa jotakin sepitti ...

He seisoivat siellä pakkasessa, kunnes he värisivät ja hampaat löivät loukkua, niin että heidän lopultakin oli mentävä sänkyyn lämmittelemään ...

He kuulivat tuolien kolisevan, kun vihdoin noustiin pöydästä, ja taas he menivät ulkovinnille, Thinka ja Inger-Johanna — Thea jo nukkui. He olivat kyykkysillään, vuoroin kyyröttivät kaidepuilla jalat alimmalla riu'ulla — olihan siitäkin hiukan apua.

Thinka kesti koska Inger-Johannakin kesti; mutta lopulta täytyi hänenkin antaa perään; hän ei tuntenut jalkojaan omikseen enää. Ja nyt riippui Inger-Johanna yksinään kaiteella ...

Omituinen painava, yhteenjäätynyt punssin ja tupakan lemu nousi portaita pitkin ylös kylmyyteen, ja joka kerran kun ovi alhaalla aukeni ja isosta salista lehahti himmeää, savunsinervää valoa, saattoi hän kuulla upseerien nimiä, naurunpyrskähdyksiä, voimakkaita vakuutuksia, jyliseviä valoja kaikkien mahdollisten maan ylä- ja alapuolella olevien nimeen, ja aina lomaan remahti isän iloinen ääni — kaikki tämä tuli palasittain milloin ovea satuttiin avaamaan ...

Kun Inger-Johanna palasi sänkyyn takaisin, makasi hän kauan ja ajatteli, kuinka kapteeni Rönnow oli kaksi kertaa kysynyt hänen nimeään ja kuinka hän pelipöydässä lausui: »Tunnenpa halua ottaa hänet mukaani Kristianiaan maaherran rouvan luo ja näytellä häntä siellä. Meillä olisi siellä repäisevä menestys, siitä olen varma!»

Ja sitten heti jälkeen: »Minä tietysti tarkoitan, millä tavoin luutnantti sotamiestään käsittelee», — niinkuin luulisivat, ettei hän sitä muka ymmärtänyt ...

Tuuli kiihtyi ja ulvoi talonnurkissa, vinkui ja hujelsi alas suurista kalkituista savupiipuista talon vinnillä .. ja hän kuuli vielä puoleksi uneen vaipuneena kapteeni Rönnowin sanat:

Valtti — valtti — valtti — valtti!

— — — — — — — — — — — — — — — —

Äiti kulki seuraavana aamuna tavalliseen tapaansa ympäri taloa avainnippuineen; mutta silmäänsä ei hän ollut ummistanut sinä yönä!

Hän oli vanhentunut ennen aikojaan, niinkuin niin monet talonemännät siihen aikaan — vanhentunut siitä, että sai osakseen pikkumaista virnistelyä ja naurua, . . . ettei koskaan saanut rahoja riittämään, että alati sai kumartua ja köyristyä, että aina piti näyttää semmoiselta, jonka tahto ja ymmärrys ei merkitse mitään, mutta jonka kuitenkin on vastattava kaikesta — oltava talon varsinaisena huoltapitävänä henkenä.

» — Eläähän miten elää, lasten tähden!» —

Tällä huokauksella rouva mieluimmin lohdutteli itseään. Eikä se aika vielä ollut tullut, jolloin herätettiin kysymys, eikö äideillä ollut velvollisuuksia myös omaa yksilöllistä elämäänsä kohtaan.

. . . Mutta lapsilla oli lupapäivä, ja heti aamiaisen jälkeen he hyökkäsivät isoon saliin.

Pelipöytä siellä jälleen seisoi seinämälle siirrettynä, ja kortit oli heitetty sikin sokin sen paperin päälle, johon pelilaskut oli toimitettu. Sitä oli viimeksi kääritty torvelle ja toisesta päästä poltettu, ja sen vieressä oli kolme puhdistamatonta piippua. Toinen ikkunoista oli vielä auki siitä huolimatta että tuuli sitä tempoili ja ryskytteli.

Huoneessa oli jotain omituista, — jokin kaikkiin esineisiin tarttunut haju, joka . . . ei ollut juuri hyvä, ei . . . mutta siinä oli kuitenkin jotain merkillistä, — jotain mikä toi juuri päättyneen juhlatilaisuuden mieleen . . .

Ikkunan ulkopuolella seisoi Iso-Ola nojaten lapioonsa, jolla oli lunta luomassa, ja kuunteli Maritin kertomusta, kuinka kapteeni oli aamulla pannut kirkkaan puolitaale-

risen juomarahoiksi vierashuoneen pöydälle ja luutnantti kaksi kahdentoista killingin lanttia kynttiläsaksien alle ja kuinka rouva oli jakanut ne piikain kesken.

»Kun se luutnantti kehtasikin olla niin kitsas», arveli Marit.

»Etkös sinä tiedä, tyttö, että luutnanttia haukutaan, jos hän antaa yhtä paljon kuin hänen kapteeninsa!» tokaisi Iso-Ola Maritin jälkeen, kun tämä kiiruhti aitan avain kädessä ja jauhovakka toisessa keittiönovesta sisälle.

Kapteenin makuuhuoneesta kuului hänen kuorsauksensa korinaa koko aamupäivän. Vieraat eivät olleet nukkuneet ollenkaan ja olivat matkustaneet kello kuusi aamulla, jolloin hevonen seisoi portaitten edessä, — sittenkun toinenkin pullo Rönnowin intialaista arakkia oli tyhjennetty, ja kun lisäksi kevyt aamiainen viinoineen, siankyljyksineen ja vasikanpaistin tähteineen oli antanut heille voimia matkaa varten. —

Mutta olihan lupapäivä!

Sisaret kolistelivat suksineen eteisessä, ja Jörgen harjoitteli uhkatemppuaan — suksilla alas eteisen portaita.

Pian he olivatkin pitkällä, jyrkällä mäellä navetan takana, — suksensauva vaakasuorana molemmissa käsissä tasapainoa ylläpitämässä ja myssynnauhat takana liehuen. Hyppyrissä Inger-Johanna menetti tasapainon ja oli — ei, hän pysyikin jaloillaan!

Se johtui siitä, että hän vilkaisi makuukamarin ikkunaan, katsoakseen, näkikö isä häntä.

Kapteeni käyskenteli siellä sisällä ja puki päälleen. Äiti oli vihdoinkin puolenpäivän tultua uskaltanut herättää hänet.

II.

Jouluaaton aattona odotettiin Isoa-Olaa ja Mustaa tavarakuormineen Kristianiasta, josta Ola kaksi kertaa vuodessa — juhannukseksi ja jouluksi, — kävi noutamassa talon tarpeita.

Tänään oli jo yhdeksäs päivä menossa, mutta tällaisella kelillä, kun tie joka askeleella upotti syvään, ei heidän tulostaan voitu varmuudella päättää mitään.

Lapset ja Vahti ryntäsivät alas liukasta, lumisohjuista mäkeä, kun kuorma vihdoin iltapäivällä saapui perille. Rasittavimmassakin paikassa, juuri törmän jyrkimmässä kohdassa, Musta hirnui ilosta nähdessään jälleen tutut paikat ja tietäessään pääsevänsä takaisin talliin, Ruskon viereen. Se oli matkaan tyytyväinen ja ponnisteli nyt aivan vaahtoisena päästäkseen Giljen mäestä selväksi.

Marit ja Torbjörg seisoivat keittiön porstuassa; talon kolme tytärtä hääri täydessä toimessa hevosen ja kuorman ympärillä, ja kapteeni asteli itse alas portaita.

»No, Iso-Ola, kuinka Musta on voinut? — hikinen ja väsynyt, näemmä! Saitko univormun nappeja? . . . No jaha, hyvä! — Ethän vain unohtanut tupakoita! — entä kello, osasivatko ne korjata sitä? — Onko sinulla muistilista? . . . No hyvä, nyt voit viedä Mustan talliin, sen pitää tänään saada kaksinkertainen annos kauroja. Mitä, mitä sinulla siinä on?»

Muistilistan keralla Iso-Ola veti taskustaan paperiin käärityn, huolellisesti lakatun kirjeen. Se oli kirjoitettu siniselle postipaperille ja takana oli kaunis sinetti. Kapteeni tuijotti sitä hetkisen hämmästyneenä. Käsiala ja sinetti olivat maaherran rouvan, ja sanaakaan enempää puhumatta kapteeni kiiruhti vaimonsa luokse.

Kaupungin-kuorma — suuri puolenvuoden tapahtuma — veti puoleensa koko talon huomion.

Sen sisältö kiinnitti kaikkien mieltä, ei ainoastaan lasten. Ja kun Iso-Ola iltapuhteella istui keittiössä, missä häntä matkan johdosta kestittiin, ja kertoili käynnistään kaupungissa ja kaikista kummista mitä »Musta ja mie» olivat kokeneet siinä ja tässä mäessä, — ja kuorma painoi tällä kertaa ainakin puoli leiviskää enemmän kuin edellisellä — niin ympäröi häntä tietysti jonkinmoinen erikoinen loisto, ja Mustaa myöskin! . . .

Eräänä iltana oli Musta itse lumipyryssä löytänyt oikean tien, ja kerran oli suolasäkki unohtunut, ja silloin ei Musta suostunut liikahtamaan kievarin pihalta, vaan potki ja perääntyi joka piiskanlyönnillä, kunnes tyttö juoksi portaita alas ja huusi että säkki oli unohtunut, — sitten vasta päästiin lähtemään!

Kapteeni oli mennyt sisälle ja käveli edestakaisin, maaherran rouvan sininen kirje kädessään. Hän katsoi aivan hirmustuneena äitiin, jonka mieltä kaupunginkuorma näytti kiinnittävän paljon enemmän kuin hänen esityksensä. Äiti oli vain hiljaa sanonut, että hän tahtoisi puhua tuosta kaikesta vasta illalla.

»Tuosta kaikesta, — tuosta kaikesta, äiti! Että Inger-Johannaa kutsutaan sinne ensi talveksi. Ja siitä me saamme kiittää Rönnowia. Siihen ei tarvita pitkiä puheita! Päivänselvä asia, mitä?» kiukutteli hän kärsi-

mättömänä. — »Eikö se ole selvä? . . . Vai onko sinulla jotain korvasi takana tässäkin asiassa?»

»Ei . . . ei ole, rakas Jäger!»

»No, jos niin on, niin ei sinun pitäisi höystää kuorman tyhjentämistä noilla alakuloisilla huokauksilla ja salaisilla viittauksillasi, jotka aina ovat ihan tehdä minut hulluksi. Tiedäthän, että vihaan sellaista. — Minä tahdon aina käydä suoraan asian ytimeen!»

»Minä ajattelin vain sinun univormutakkiasi, onko räätäli lähettänyt jäännöskankaan takaisin, tiedäthän» . . .

»Olet oikeassa, oletpa tosiaan oikeassa, Gitta!» Ja kapteeni ryntäsi ulos kuin vihuri.

Keittiössä auottiin ja suljettiin kääröjä vanhan, monia vaiheita kokeneen talouskaapin edessä. Sinne järjesteltiin rusinat, luumut, mantelit, erilaatuiset sokerit ja kanelit kukin lokeroonsa. Tämän tästä luumu, pari rusinaa tahi kolme mantelia tuli lasten osaksi, eikä sopinut kieltää, että kaupungin kuorman purkaminen oli melkein kuin itse jouluilta.

Kapteeni seisoi ensin innokkaana mukana saadakseen mustepullon, tupakat ja väkijuomansa korjuuseen — viimeksimainitut kellariin. Ne piti ensin saada esiin, kaikki muu syrjään! Ja senjälkeen hän lensi siellä edestakaisin musteeseen kastettu hanhenkynä kädessä, verratakseen monia pikku laskuja yhteiseen suureen luetteloon, jonka rouva oli naulannut kaapin oveen.

»Äiti! — Voitko käsittää tällaista petosta?» hän pauhasi rynnäten luetteloa katsomaan, mutta samassa aina huomattiin, että laskuun oli kaikki merkitty oikein. Silloin hän miettiväisenä palasi takaisin, kuivaten kynää punaisenruskeaan arkipäiväperuukkiinsa.

Hänen kuumaverinen, kovaääninen, hieman hajamielinen luonteensa joutui aina vimmoihin, kun hän näki jonkun laskun; se vaikutti häneen samalla tavoin kuin punainen verka härkään, ja nyt, kun kaikki puolen vuoden laskut yhtaikaa ryntäsivät hänen kimppuunsa, hän sekä puski että mylvi. Tämä oli vanhastaan tuttua hänen rouvalleen, joka oli oppinut erinomaisen hyvin pitelemään härkää sarvista.

Tappiot, joita hän siis ei kärsinyt, saivat yhtäkaikki yhä pahemman rajuilman nousemaan. Äkkiä tarttuen ovenripaan hän tempasi oven auki ja ryntäsi peruukki vinoon sysättynä sisälle:

»Seitsemänkymmentä neljä taaleria ja seitsemäntoista killinkiä! ... Seitsemänkymmentä neljä — taaleria — seitsemäntoista — killinkiä! — siitä voi tulla pähkähulluksi. — Ja sitten olet sinä tilannut vielä suklaatia ... suklaatia!» huusi hän ääni kimeän pistävänä ja nauraen sulasta kiukusta.

»Hi, hi, hi, hi, onko meillä varoja sellaisiin?»

»Ja sitten — mantelisaippuaa vierashuoneeseen!», Tämä tuli syvällä, hillityllä, mustalla bassoäänellä. — »Minä en saata käsittää, kuinka semmoinen on voinut juolahtaa mieleesikään.»

»Rakas mies, sehän on annettu kaupantekiäisiksi, — näethän ettei sitä ole merkitty laskuun!»

»Kaupantekiäisiksikö? ... vai niin, vai kaupantekiäisiksi ... No niin, siitä vain näet, kuinka he nylkevät! Seitsemänkymmentä neljä taaleria ja seitsemäntoista killinkiä, — se on pöyristyttävää, suorastaan hirveätä! Mistä minä voin semmoisen summan toimittaa» ...

»Mutta sinähän olet sen jo toimittanut, Jäger! ... Muista että väki kuulee!» kuiskasi rouva äkkiä. Tämä

hiljainen rukous tarkoitti, että kapteeni säästäisi jonkun osan vihastaan myöhemmäksi, sitten kun he olisivat kahdenkesken.

Nämä kapteenin usein toistuvat rajut purkaukset laskujen johdosta olivat talolle näin joulun maissa kuni puhdistava, jos kohta peloittava ukkosilma. Alakuloisina ja ikävissään hiipivät lapset niiden aikana äitinsä suojaan, joka sai rajuilmasta enimmän kärsiä. Mutta kun kapteenin askeleet jälleen kuuluivat ylhäältä konttorista, jatkoivat he taas työtänsä yhtä innokkaina ja uteliaina, tirkistellen pusseihin ja puristellen niitä löytääkseen vahingossa jääneen rusinan tai korintin, kooten käärelangan pätkiä ja auttaen äitiä punnitsemisessa ja saippuatangon paloittelemisessa.

Näiden koettelemusten aikana oli rouvan pitkä vartalo lakkaamatta kuin luokki vaivaloisesti taivuksissa tavaralaatikkojen yli, jotka oli keittiön lattialle nostettu. Saviruukuista, jotka olivat heinien suojassa juurikoreissa, pusseista ja lukemattomista harmaapaperikääröistä, joiden ympäri oli sidottu käärelankaa, katosi vähitellen sisältö määrättyihin säilytyspaikkoihin, kunnes lopulta vehnäjauhosäkkikin, jonka Iso-Ola kantoi sisälle, tyhjennettiin ruokakamarin jauholaatikkoon.

Kun kaappi sitten vihdoin lukittiin, oli kapteeni keittiössä jo kymmenennen kerran. Hänen ilmeensä oli nyt kuin miehen, jonka on annettu kylliksi kauan odottaa ja vaivaantua, ja hän koputti sormella rouvaa olkapäähän, harvakseen nuhdellen:

»Minua tosiaankin kummastuttaa, Gitta, ettet sinä sen enempää välitä siitä kirjeestä, jonka me tänään saimme.»

»Minun on ollut vaikea ajatella muuta kuin sitä, kuinka sinä noiden laskujen vuoksi aina raivoat, Jäger!

Nyt sinä voisit mielestäni tänä iltana vähän maistella sitä ranskanviinaa, jota saimme, onko se kyllin hyvää joulupunssin valmistamiseen... Konjakki on niin kallista.»

»No nyt sinä sanoit jotakin, Gitta!... Niin, niin, — annahan pian illallista.»

Kaurapuurolautaset ja maitokulhot tuotiin sisälle. Ne seisoivat pöytäliinalla kuin autiot, surulliset saaret, eivätkä olleet omiaan lyhentämään aikaa illallispöydässä. Sittenkun tarpeellinen määrä tätä laatua oli syöty ja lapset lähetetty nukkumaan, istui kapteeni kylläkin hauskasti ja mukavasti vielä levällään olevan klahvipöydän ääressä piippuineen ja maistiaisviinoineen, jonka muuttuminen joulupunssiksi tapahtui keittiön puolella. Sieltä kuului myöskin vohvelirautain pihinää.

»Väkevää vaan, muori! — hyvin väkevää — niin selviät huonommalla sokerilla»...

»Kas niin», sanoi hän maistellessaan rouvan tuomasta kauhasta, »tätä voit ilomielin tarjota voudille.»

»Nyt tuo Marit kuumia vohveleita — ja sittenhän meidän piti puhua kälyni kirjeestä. Ymmärräthän sinä, Jäger, ettemme me voi lähettää lasta sinne, jollei hänellä ole sopivia vaatteita. Hänen täytyy saada musta silkkinen rippikoulupuku, kaupunginkengät, hattu ja paljon muuta.»

»Musta silkkinen ripp—»

»Niin, ja lisäksi vielä pari muuta pukua, jotka meidän pitäisi tilata Kristianiasta, — mutta meillä ei ole varoja semmoisiin.»

Kapteeni Jäger alkoi kävellä edestakaisin.

»Vai niin, — vai niin!... No, jos se on tarkoitus, niin, — luulenpa että me muitta mutkitta kiitämme tarjouksesta.»

»Niin, sen minä kyllä arvasin, Jäger. Sinä kyllä haluat hedelmää, mutta kieltäydyt uhraamasta työtä sen hyväksi.»

»Uhraamasta työtäkö? Uhraamasta kaikki rahani, sano niin!»

»Minä tarkoitan, että nyt voisit luopua niistä kuudestasadasta taalerista, jotka sait minun mukanani. Minä olen nyt punninnut ja laskenut tarkoin. Yksistään Inger-Johanna tulee meille tänä vuonna maksamaan yli sata taaleria ... ja kun lisäksi Thinkan pitää matkustaa Ryfylkeen, emme selviä kahdellakaan sadalla.»

»Emme kahdellakaan sadalla! — Oletko sinä hullu? Oletko sinä hullu ... aivan pähkähullu, äiti? Minäpä luulen, että sinulla ei ole kaikki kairat paikoillaan.» Kapteeni käveli nopeasti edestakaisin huoneessa. »Ennemmin heitämme kirjeen suoraa päätä uuniin!»

»Niin, niin, tiedäthän sinä, että minun mielestäni kaikki, mitä sinä teet, on järkevää, Jäger.»

Kapteeni pysähtyi suu ammollaan ja kirje kädessä.

»... Ja se pikkuasia, että Inger-Johanna nyt tulisi turvatuksi, — eihän se lienekään niin tärkeätä ... Maaherran rouva on lähintä sukua. Eikä kenties olisi mahdotonta tytön päästä perilliseksikin. Niin, tee sinä vain niinkuin tahdot, Jäger! Sinä tietysti ymmärrät tämän asian paremmin kuin minä, — ja kun sinä otat siitä edesvastuunkin hartioillesi, niin» ... hän huokasi.

Kapteeni rypisti kirjeen kokoon, heitti vaimoonsa haavoitetun leijonan silmäyksen ja seisoi hetken aikaa lattiaan tuijottaen. Äkkiä viskasi hän kirjeen pöydälle ja huudahti:

»Menköön tyttö! Mutta sotakustannukset ... sotakustannukset, äiti, ne saa vihollinen maksaa, minun oppini

mukaan! Ja maaherran rouva saa tietysti maksaa hänen vaatetuksensa siellä.»

»Maaherran rouva ei saa maksaa mitään, — ei penniäkään! — ennenkuin on päättänyt, pitääkö hän tytön. Me emme saa näyttää halukkailta tytöstämme pääsemään. Mutta *hänen* pitää olla halukas saamaan tyttö; ja hänen pitää pyytää häntä meiltä sekä kerran että kahdesti, ymmärräthän» . . .

Talvi tuli ulkona yhä ankarammaksi, mutta sitä ei erikoisesti huomattu. Kahdelle lapselle oli varustettava vaatevarasto . . . Kangaspuut helskyivät, rukki surisi ja kerinpuut paukkuivat takkavalkean kanssa kilpaa noina lyhyinä päivinä ja pimeinä iltoina. Äiti itse kehräsi kaikki hienommat langat arkivaatteita varten. Siellä kudottiin, ommeltiin, neulottiin, jopa kirjaeltiin hienoa täysiliinaa, — »kumpaisellekin tusina kaikkea.» Ja koulutunteina ajoi kapteeni yhtä innokkaasti ranskan kielioppia heidän päähänsä.

Kuiva, jäinen pakkanen, joka paukkui talon nurkissa ja siroitteli härmää ja kuuraa joka rakoon, joka nylki kädestä nahan, jos kintaitta kosketti eteisen avainta, — joka saattoi lapset valittelemaan kun heillä ulkoa tullessaan oli kädet kohmetuksissa ja nenänpää valkoisena ja joka jääti veden korvoihin ja sankoihin — sehän oli vain tavallista vuoristossa. Susien surumielinen, yksitoikkoinen ulina, niiden pitkäveteinen nälän-ulvonta kuului jäältä yöt ja päivät Giljen mäelle.

Ajotie kannatti näillä vesillä vielä pitkälle kevätsulienkin aikana. Mutta kulunut, vaarallinen ja lasin sini-

nen se oli kuultavine likaraiteineen. Mutta kun se sitten hajosi ja jää suli auringonpaisteessa, näkyi Giljen töyräällä, komppanianpäällikön talon takana valkenemaan pantuja kankaita, niin kiiltävän valkoisia, että näytti siltä kuin lumi olisi siellä unohtanut mennä menojaan.

III.

Oltiin sydänkesässä. Tunturiseutu oli sumuisena kuumuudesta; kaikki kukkulat olivat kuin savuun kietoutuneet.

Päälliköntalossa kävivät tytöt avojaloin, lyhyt hame ja väljä mekko yllään. Aurinko paahtoi niin, että pihka helmeillen ja tahmaisena tiukkui uuden sikoläätin hirsistä, jonka ovella Marit seisoi sikoja juottamassa. Kaivon luona oli rivi hiekalla kuurattuja piimäpyttyjä kallellaan kuivumassa, jokunen varpunen tahi västäräkki hyppeli kaivon ympärillä tahi kurkkaili keikistellen sen reunalla, ja halkovajasta kuului puunhakkuun pilskettä iltapäivän hiljaisuudessa. Eteisen ovi oli auki ja sen varjossa makasi Vahti leukojaan levitellen.

Kapteeni oli nukkunut päivällisunensa ja seisoi nyt pellolla katsomassa miten Iso-Ola kynti vanhaa ketoa, joka nyt oli raivattava pelloksi.

Puutarhassa surisivat mehiläiset. Aivan samanlaiseen yksitoikkoiseen sävyyn sopottivat Thinka ja Inger-Johanna lehtimajan kivipöydän ääressä katkismustaan. Aivan lähekkäin vastatusten he istuivat, edessään kuluneet kirjat. Illalliseen mennessä heidän oli osattava sivulta 84 sivulle 87 saakka, ja ollakseen häiritsemättä toisiaan he tukkivat korvansa sormillaan.

Puutarhan aidan vierelle ilmestyi ikäänkuin tumma varjo, mutta he eivät kuulleet eivätkä nähneet mitään. Pitkä raamatunkappale porisi valtoinaan heidän huuliltaan.

Sitten kuului leikkisä rykäisy.

»Uskaltaako häiritä neitosia maallisella asialla?»

Molemmat kohottivat yhtaikaa katseensa. Humalan lehvät eivät vielä olleet kiivenneet kuin vähän matkaa säleistöä ylös.

Käsivarsin nojaten aitaa vasten seisoi siinä nuori mies — ties kuinka kauan oli seissytkään! — ruskeakiharaisessa päässään melkein lieritön hattu. Kasvot olivat päivettyneet ja pöhöttyneet, silmät sanomattoman viekkaat...

Enempää ei kumpikaan tytöistä nähnyt, sillä kuin yhteisestä sopimuksesta he lähtivät tätä ilmestystä pakoon, jättäen kirjat jälkeensä, ja kiiruhtivat suoraan keittiön portaita äidin luo, joka paraikaa askarteli illallispuuhissa.

»Siellä seisoi eräs... siellä oli eräs... puutarhan aidan takana... Ei se ollut lainkaan niiden näköinen, jotka kulkevat kerjuulla tai muuten»...

»Kysy, mitä hänellä on asiaa, Jörgen», sanoi äiti, nopeasti käsittäen aseman. »Mene tuota tietä, pääoven kautta, aivan kuin kulkisit omia aikojasi.»

Tytöt juoksivat arkitupaan kurkistelemaan uutimien takaa.

Vieras tuli Jörgenin saattamana pääportaille saakka, missä poika erosi hänestä ja meni keittiöön.

Arkihuoneen ovella seisoi pikku Thea voileipä kädessä, rinkutteli ovea raolleen ja taas kiinni, ja katseli vierasta. Hän ei ollut tietänytkään koko asiasta.

»Onko isäsi kotona?»

»On, mutta sinun on mentävä keittiön kautta, kuuletko! . . . ja odotettava, kunnes me olemme syöneet illallista. Hän ei mene sitä ennen konttoriinsa.»

Tyttö piti häntä miehenä, jonka oli ilmoittauduttava sotapalvelukseen.

»Mutta minullapa ei ole asiaa konttoriin, näetkös.»

Nyt tuli äiti itse; hän oli kiireessä saanut siistin hameen päällensä, vaikka se olikin vähän vinossa.

»Nuori mies, näemmä, joka on kävellyt pitkän taipaleen tänään . . . Käykää sisään, olkaa hyvä!»

Hänen hymynsä oli hyväntahtoinen, mutta silmät olivat ankarat kuin upseerilla rintaman tarkastuksessa. Ja tarkastettavalla oli puvussaan reikiä ja paksulla rihmalla ommeltuja paikkoja sekä suuri määrä repeämiä, eikä siis ollut helppoa päästä luulemasta häntä joksikin epäiltäväksi.

»Minä tulen kuin paholainen vuorilta, hyvä rouva! Pyydän anteeksi ulkonäköäni!»

Rouvan tarkasteleva katse oli ottanut kaikki huomioon. Valkoinen päivettymätön rantu ylhäällä otsassa sekä miehen koko käytös saattoi rouvan varovaiseksi.

»Olkaa hyvä, istukaa, Jäger tulee kyllä pian.» Rouva teki asiaa ompelulaatikolleen ja sulki sen kuin sivumennen. »Mutta sillävälin kai saan tarjota kupillisen maitoa.»

Palvelustyttö toi sisälle suuren pyöreän maitoruukun ja meni jälleen ulos.

Vieras kohotti ruukun huulilleen ja mittasi sitten silmillään miten paljon oli juonut, ja joi taas ja katsoi taas . . .

»Se on ihanaa, — ei ollenkaan talon emännän kaltaista . . . sillä näyttipä hän jokseenkin muikealta ja» — hän huoahti — »peloittavan arvokkaalta».

Hän joi taas.

»No, nyt pitäisi jo lakata; mutta koska ja kuten . . .»

Hän laski ruukun typötyhjänä lautaselle.

»Paras käydä ukon kimppuun suoraa päätä! . . . Lopussa matkarahat viimeistä killinkiä myöten . . . Tahdotteko rehellisen naamani takuuta vastaan lainata minulle neljä, — ei, se ei kuulu hyvältä, — paremmin suoraa päätä viisi taaleria, jotta pääsen Kristianiaan? . . .»

Pienet silmät välähtivät nopeasti, — ja jos kapteeni nyt olisi tullut, niin! . . . Ulkona kulki joku . . .

Hän tuijotti miettiväisenä eteensä, hän kertasi hengessä esitelmäänsä. Sen muoto muuttui joka hetki, ja nyt oli hän jälleen päässyt arkaan kohtaan — kuinka paljon? Hän harkitsi uskaltaisiko pyytää neljä vaiko kolme taaleria? . . .

Eteisessä rapisi. Koira hyökkäsi haukkuen ulos.

Siellä varmaankin tuli kapteeni.

Nuorukainen kavahti pystyyn, mutta istuutui jälleen valmiina kuin vieteri uudelleen ponnahtamaan tuolilta.

»Tuvassako . . . joku veitikka, joka tahtoo puhutella minua?» . . . Ääni kuului portailta.

Parin silmänräpäyksen kuluttua kapteeni astui huoneeseen.

»Minun täytyy todellakin pyytää anteeksi, herra kapteeni! Minä olen sattumalta . . . sattumalta . . .»

Tässä hän hämmentyi. Sattuma määräsi että toinen noista nuorista tytöistä, jotka hän oli nähnyt lehtimajassa, se tumma, tuli isänsä jälestä huoneeseen, eikähän silloin toki sopinut — . . . »— tullut ylhäältä tuntureilta», jatkoi hän. »Ymmärrettävästi en näin ollen voi esiintyä niinkuin pitäisi.»

Viimeinen sanottiin hyvin kiireisesti.

Kapteeni ei ensi hetkessä näyttänyt juuri mielistyneeltä.

»Nimeni on Arent Grip» . . .

»Arent Grip!» toisti kapteeni ja tarkasteli häntä. — »Gripkö? . . . Samat eleet ja silmät! . . . Eihän vain Perpetuumin poika? Lurleikin kadetin? — Hän on tilanomistajana — tahi maanviljelijänä, niinkuin itse sanonee — jossain vuononperukassa» . . .

»Hän on minun isäni, herra kapteeni!»

»Yhäkö hän hullLuttelee mekaanisilla aatteillaan, häh?» kysyi kapteeni. »Kuulin, että hän oli johtanut myllyveden suoraan navetan katon läpi, niin että lehmät saivat kylvyn, kun aukaistiin katon luukku.»

Inger-Johanna huomasi vieraan tekevän kärsimättömän eleen, ikäänkuin olisi hän hapuillut lakkiaan.

»Sääli . . . sääli! — ettei se aika kyennut antamaan minun isäni kaltaiselle miehelle tietoja!»

Hän sanoi tämän vakavuudella, ikäänkuin olisi kokonaan unohtanut kapteenin olevan läsnä.

»No, no — vai isänne. — Mutta jääkää nyt kiltisti syömään vähän illallista meidän kanssamme, ennenkuin matkaatte eteenpäin. Sano äidille, Inger-Johanna, että lähettää ryypyn lisää ja vähän voileipää. Te varmaankin olette nälissänne tullessanne noin alas tuntureilta. Istukaahan.»

»Ja mikä onkaan teidän . . . teidän . . . asemanne tahi virkanne, jos sallitte kysyä.» Kapteeni taaperteli edestakaisin lattialla.

»Olen ylioppilas — ja kuulkaa, herra kapteeni!» hän nielaisi ja aikoi käyttää tätä sopivaa tilaisuutta, kun he olivat kahden — »olen rohjennut tulla tänne, vaikkette te lainkaan tunne minua . . .»

»Ylioppilas!» Kapteeni pysähtyi keskelle lattiaa. »No, minä olinkin siitä niin varma, että olisin voinut antaa pääni siitä! Näin sen heti paikalla . . . mutta epäilin kuitenkin vähän . . .»

»No niin», ärähti hän, »*non* tietysti — niinkuin isällännekin?» lisäsi hän hyvätuulisesti. »Teidän isällenne tekivät tutkinnot kiusaa.»

»Minulla ei ole likimainkaan niin hyvä pää kuin isälläni, mutta sillä, mikä minulla on, sain viime vuonna arvolauseen *laudabilis praeceteris*.»

»Vanhan ystäväni Fin Arentsen Gripin poika!» . . . Kapteeni lausui jokaisen nimen ystävällisellä äänenpainolla. »Teidän isänne oli pohjaltaan hyväpäinen, ellen sanoisi suorastaan nerokas. Hänen huonoon onneensa tutkinnoissa olivat nuo mekaaniset aatteet syynä . . . Vai olette te hänen poikansa! — Niin, hän kirjoitti minun puolestani monta ainetta — ainekirjoitus, nähkääs, aina tahtoi kiikastaa» . . .

» . . . ja herra kapteeni!» . . . pitkitti nuorukainen väsymättä, mutta nyt jo kovemmalla ja varmemmalla äänellä; »kun minä nyt tällä tavoin muitta mutkitta käännyn luottamuksella teidän puoleenne» . . .

»Sano äidille», sanoi kapteeni, kun Inger-Johanna jälleen tuli sisälle pitkän, hoikan sisarensa kanssa, »että tämä vieras on ylioppilas Arent Grip, minun vanhan kelpo sotakoulutoverini poika.»

Tämän ilmoituksen seuraus oli, että aiottu lautanen ryyppyineen ja voileipineen vaihtui pieneksi illallistarjottimeksi vieraalle ja kapteenille.

Vanha, punaiseksi lakattu leipäkori oli täynnänsä tummaa hapanleipää, josta kuori oli irtaantunut. Uuni oli taas juonitellut, selitti äiti, ja harmaa, taiki-

nainen rantu johtui siitä, että talon ruis viime vuonnakin korjattiin liian aikaisin.

Ylioppilaan suunnaton ruokahalu todisti, että hän antoi puutteet suoraan ja vilpittömästi anteeksi. Noille käytännöllisille suurille suolarakeille, joita vesihelmien seassa runsaassa määrin kätkeytyi tuoreeseen tunturivoihin, keksi hän rivakan keinon, jota ei sekään jäänyt tarkastelevaa katsetta vaille, — vain lyönti voileivälle alassuin, niin suolarakeet satoivat lautaselle.

»Tahdotte kai savustettua lihaa lisää. Arvaan, että ette ole paljoa syönyt tänä päivänä, — mene noutamaan, Thinka!»

»Pieni ryyppy vanhan juuston painoksi ... vai mitä?»

»Uskokaa pois, että monta hyvää juustoa me söimme Hyblenissä teidän isänne luona, ja kun pidimme kemuja, lähetimme aina sitä noutamaan, niin että juusto sai aika kyydin, — ja sitten söimme Bergenin omenia, joita hän sai laivoittain kotoaan. Hän oli tuommoinen kokematon maalainen ja liian hyvänahkainen — luotti liiaksi meidänlaisiin vekkuleihin. — Voi, miten perinpohjin me pengoimmekaan hänen kaappinsa ja pyttynsä, — ja lisäksi saimme aineet samalla kertaa. Saattoi käydä, että koko luokan jokainen aine oli hänen kirjoittamansa.»

Kapteeni tyhjensi toisen puolen pitkästä ryypystään. »Ah!» — hän nosti lasin ilmaan ja katsoi sen läpi, niinkuin hänen tapansa oli.

»Mutta yhtäkaikki oli hänessä jotain merkillistä. Katsokaas, sellaista maalaispoikaa ei aina oteta mukaan edes korttipöytään ... Hänen ensimmäistä esitystään ikiliikkujasta en unohda koskaan! Se oli laadittu vain

viidestä omenasta, jotka olivat pyörän sisässä, sanoi hän, ja omenain piti soveltua paikoilleen aivan matemaattisen tarkasti. Juuri se seikka hänelle tuhon tuottikin, ihmiset rupesivat puhumaan hänestä — tehän tiedätte — ja alkoivat pitää häntä pilkkanaan, ja sitä jatkui tutkintoihin asti» . . .

Ylioppilas elehti levottomasti.

Nuoret neidit, jotka neulomuksineen istuivat ikkunan ääressä, huomasivat nähtävästi myöskin, kuinka vieras unohti itsensä. Hän oli koko ajan pitänyt jalkojaan tuolin alla ja koettanut toisella saappaalla peittää toista, jottei reikä ammottaisi saliin päin. Tytöt olivat hyvin hupaisalla tuulella, eivätkä oikein uskaltaneet katsahtaakaan toisiinsa . . . hänellä oli isä, jota sanottiin Perpetuumiksi, — joka oli kadetti ja antoi suihkua lehmille! . . . Isä saattoi olla lystikäs, kun oli vieraita!

. . . »Ei hetkeäkään sovi epäillä, etteikö hänellä ollut syviä aatteita . . . Mutta hän oli sen ohessa niin merkillisen itsepäinen, näettekös! Kun tulee niinkuin hän suoraa päätä sydänmaan kylästä ja sitten alkaa väitellä opettajansa kanssa siitä, mikä kirjassa on totta ja mikä valhetta, . . . se ei käy päinsä, — ei varsinkaan väittely fysiikasta sotakoulussa . . . Ja niinpä voittekin ymmärtää että siitä tuli ilveily» . . .

»Saatte pääni pantiksi, ettei isäni ollut väärässä, herra kapteeni!»

»Hm, hm, . . . niin, eipä tietenkään! — Isät aina oikeassa», mutisi kapteeni . . . »Hm, — no, tehän olette joka tapauksessa saanut praeceteriksenne . . . Ettekö halua puolta ryyppyä vielä?» tuli vieraanvaraisesti ja keskustelun aihetta muuttavalla sävyllä.

»En, kiitos! Mutta minäpä kerron teille, kuinka isälleni on käynyt. Aivan samalla tavoin kuin meidän tuomarimme uudelle jahtikoiralle. Siinä oli rotua ja rohkeutta, jos missään, mutta sattuipa se eräänä päivänä puremaan lammasta, ja siitä sitä oli kuritettava. Tämä tapahtui siten, että se teljettiin lammaskarsinaan. Siellä se nyt seisoi yksinään pässiä ja kaikkia lampaita vastassa. Tässäpä tulee herraspäivät, ajatteli se. Samassa ryntäsi pässi sen kimppuun, ja koira kaatui maahan. No, mitäs tuosta! — mutta pässin jälkeen tulla kapsahuttivat kaikki viisikymmentä lammasta perätysten, kaps, kaps .... kaps .... sen kimppuun, niin että ihan pyörrytti. Taas seistiin vastatusten, ja taas hyökkäsi pässi koiran kimppuun, ja kaps, kaps ... kaps .... kaps ... koko lammaslauman jalat kopsivat koiraa.

Tätä pitkitettiin kaksi kokonaista tuntia, kunnes koira makasi maassa liikahtamatta ja kokonaan tainnoksissa. Se oli parannettu, se ei koskaan enää ajanut lampaita. Mutta mihin se senjälkeen kelpasi, — siitä ei kannata puhua. Se oli läpikäynyt sotakoulun, herra kapteeni!»

Vieras katsahti ylös, sai rouvan silmistä tumman, mietteliään katseen, mutta hunnutettu pää kumartui heti takaisin neuleen puoleen.

Kapteeni oli kuunnellut hyvin innostuneena. Jahtikoiran parantamisjuttu huvitti häntä ilmeisesti, ja vasta viimeisistä sanoista hän tajusi, että kuvaukseen kätkeytyi jotakin.

»Hm, — Grip ystäväni, — vai niin, vai sitä te tarkoitatte! — Hm, en voi olla samaa mieltä kanssanne, — siellä oli kunnollisia opettajia ja ... ho, ho — emmekä mekään olleet lampaita, ystäväni! ... ho, ho, ho, ho, — ennemminkin olimme susia, jos meitä vastaan käytiin ...

Mutta tuo parannuskeino, sen myönnän, oli häpeällinen kelpo koiraa kohtaan. Ja jos niikseen tulee, niin ... No, toinen ryypynpuolikas!»

»Kiitoksia, herra kapteeni!»

»Mutta minkälaisia teitä sanoittekaan tulleenne tänne, hyvä mies?»

Ruoka ja ryypyt olivat luoneet uutta eloa nuorukaiseen. Hän osoitti vaatteitansa, ja olipa kyllin hävytön ojentamaan saappaansakin esiin; polven kohdalla oli poikkipäin pitkä parsimus.

»Minut voitaisiin kyllä panna pelätiksi kaikille niille, jotka haluavat poiketa maantieltä. Kaikki johtuu siitä, että minä tuntureilla tapasin poronampujan, — siinä oli kelpo mies! Hän kertoili minulle niin kauan siitä, minkälaista oli ylhäällä tuntureilla, että lopulta sain halun seurata häntä.»

»Erittäin järkevää», mutisi kapteeni, »kustantaa poikansa Kristianiaan.»

»Minä tulin uteliaaksi, tietäkääs, ja niin sitä mentiin.»

»Eikös hän ole vielä kaistapäisempi kuin hänen isänsä! — Lähdepäs noin vain summamutikassa mustille, tiettömille tuntureille.»

... »Ensin kuljettiin sorassa ja kivikossa ylöspäin viisi tuntia, ja sitten pieni kaarros takaisinpäin neljä tuntia, sanoi Gunnar. Mutta minä en tiedä kuinka olikaan olo tuolla tuntureilla. Tuntui niinkuin eivät jalat olisi koskettaneet maahan ollenkaan. Ilma muuttui niin kevyeksi ja ohueksi, tuntui kuin olisin juonut samppanjaa ruumiini turraksi, olin aivan kuin humalassa. Olisin saattanut vaikka käsilläni käydä, enkä minä tuntenut huolivani mistään koko maailmassa, sillä nyt olin minä korkeimmalla katolla! — Enkä minä koskaan eläessäni ole nähnyt sellaista näkyä kuin sinä iltapäivänä, jona

seisoimme korkeimmalla tunturin terällä, — vain kylmää, valkeata, kimaltelevaa lunta ja tummansinistä taivasta, huippu huipun takana loistaen, niin pitkälle kuin silmä kantoi» . . .

»Niin, luntahan meillä on riittämiin saakka, hyvä mies. Sitä on täällä melkein seinän korkeudelta koko pitkän talven ja niin valkeata ja kylmää se on että sen pitäisi kelvata. Me katselemme sitä täällä tarpeeksemme — mutta näyttäkääpäs meille kaunis viheriä niitty tahi oikea viljapelto, miekkoseni!»

. . . »Minusta näytti kuin olisi toinen jättiläisvuori seisonut toisen vieressä ja sanonut sille: Sinä kurja hoikkakoipi, ethän vaan lentäne sinisen viiman voimalla kumoon kuin paperitorni. Jos tahdot suureksi, niin ota meidät esikuviksesi! . . .»

»Olette saanut praeceteriksen, sanoitte, herraseni. Niin — niin — niin! . . . . Mitäs sanoisitte, jos pyytäisin suutaria korjaamaan saappaitanne hiukkasen tänä iltana?»

Sehän oli samaa kuin yösijan tarjous! — Ja miten houkuttelevaa saada jättää asian esitys huomiseksi . . .

»Kiitoksia, herra kapteeni, enpä voi kieltää että se olisi hyvin käytännöllistä.»

»Sano suutarille, Jörgen, että hänen tulee korjata ne heti, kun hän on lyönyt korot niihin saappaisiin, jotka tarvitsen huomenna tientarkastusmatkalla.»

Vai niin! Hän lähtee siis huomenaamulla aikaisin matkalle, — täytyy siis sittenkin selvittää asia jo tänä iltana. Nyt, kun tyttäret rupesivat korjaamaan ruokia pöydältä, oli paras tilaisuus.

Kapteeni käyskeli edestakaisin lattialla.

»Niinpä niin, niin, niin, hm . . . Tahdotteko nähdä kauniita sikoja, Grip?»

Ylioppilas nousi heti reippaasti ja tarttui hattuunsa. Mikä sopiva tilaisuus!

»Onko teillä niitä montakin, herra kapteeni?» kyseli hän innostuneesti.

»Tulkaa! — no, eihän se mitään tee, että meidän täytyy mennä keittiön kautta . . . tulkaahan tänne portaalle! Näettekö tuon aukeaman tuolla metsässä? . . . Sieltä me otimme hirret sikolättiin ja navettaan kaksi vuotta takaperin.»

Hän lähti avopäin ulos.

»Marit, Marit, täällä on muuan, joka tahtoo nähdä sinun porsaitasi! Nyt tulee oikea tarkastus. Siinä on emakko ja seitsemän porsasta, näettekös?

Röh, röh, jaa! — Kuuletkos, mitä porsaasi sanovat, Marit . . .

Kas tätä perustaa tässä. Tässä oli ennen aivan vetelä lätäkkö, tuolta ylhäältä ojasta juoksi vettä virtanaan, mutta nyt, — näettekö rännin tuolla? — kuiva kuin ruuti.»

Nyt jos koskaan oli hyökättävä!

»— ja ne elävät nyt kaikki herroiksi tuolla sisällä.»

»Kaikki seitsemän taalariako? — noh, mitä minä sanoin, kaikki viisi porsastako?»

»Mitä?»

»Tässä on lakkisi, isä?» sanoi Jörgen, joka tuli sisältä . . . »ja siellä on muutamia Fossin miehiä odottamassa.»

»Vai niin, — no, kurkistamme vielä vähäsen talliin.»

Siellä seisoivat Musta ja Rusko juuri valjaista riisuttuina, märkinä ja pörröisinä. Ne olivat olleet koko päivän pellolla auraa vetämässä.

»Oivalliset pilttuut, eikös ole? — ja valoisaa täällä myös on, niin ettei hevosten tarvitse tulla kaihisilminä

kartanolle . . . Tsho, tshoh, onko se Musta poika hiessä, onko, . . . tsho, tshoh.»

Lämmin, voimakas tallinhaju, — ja vihdoinkin . . .

»Herra kapteeni, minulla olisi teille esitettävänä eräs pyyn . . .

»Hei, kuulepas, Ola!» huudahti tämä, »katsohan Ruskon seimeä! . . . Mitenkä nuo riivatun säleet ovat syntyneet? Se pakana taitaa pureskella pilttuutansa.»

»Ho, ho, ho, — kaikkea muuta!» nauroi Ola veitikkamaisesti. Hän näet ei vieraitten läsnäollessa tunnustanut, että kapteenin Ruskolla oli semmoisia eleitä.

Kapteeni oli käynyt aivan punaiseksi. Hän sieppasi äkkiä lakin päästään ja törmäsi ulos . . . »Mokomakin hevoshuijari» . . .

Hän ei enää tuntunut olevan sovelias pyyntöjä kuulemaan.

Illan siimespaikasta ladon seinustalta astuivat nyt esiin mainitut kaksi miestä.

»Onko nyt sopiva aika tulla ihmisten luo?» kiukutteli kapteeni . . . »No niin, — ei muuta kuin konttoriin taas!»

Niine puheineen hän asteli pihan poikki, vilkaisi kaivoon ja viittasi arkituvan ikkunaan:

»Pikku tytöt! . . . Inger-Johanna . . . Thinka!» huusi hän yhä kovemmalla äänellä. »Kysykää äidiltä, pitääkö lihakappaleen jäädä tuohon kaivolle mätänemään.»

»Marit on sen pannut siihen; se paistetaan tänä iltana», koetti Thinka puolustella.

»Niinkö? — Mutta ei sen silti tarvitse olla Vahdin ulottuvilla! . . .

Viekää ylioppilas puutarhaan, jotta hän saa syödä muutaman viinimarjan!» Tämän hän huusi ovelta, juosten samassa ylös konttorin portaita.

Arent Gripin tuuheatukkainen, ruskea pää mataline lakkeineen näkyi marjapensaitten välistä kauan aikaa solakan Thinkan pellavatukkaisen pään vierestä. Hän puheli aluksi koko lailla, ja hänen vilkkaat, ruskeat silmänsä eivät Thinkan mielestä näyttäneet ensinkään pahoilta. Thinka alkoi tuntea oikein lämpimiä tunteita vierasta kohtaan.

Grip löysi seuraavana aamuna korjatut ja siistityt saappaansa vuoteensa vierestä, ja sisälle tuotiin tarjottimella sekä kahvia että aamiaista. Hän oli sanonut lähtevänsä aikaisin.

Nyt ei ollut enää aikaa arvella, vaan tuo ratkaiseva askel oli ummessa silmin, suinpäin heti otettava!

Hänen tullessaan makuusuojastaan seisoi kapteeni portailla piippuaan poltellen. Hänen lihakkaassa niskassaan, jossa sotilaskauluksen solki kimalteli, pisti punertavan peruukin alta muutamia harmaita hiustukkoja esiin. Hän katseli tyytymättömän näköisenä aamu-usvaa, tutkien nousiko se vai laskiko, voisiko hän aloittaa heinänteon, vai . . .

»Vai aiotte te lähteä nyt, nuori mies.»

»Herra kapteeni! Voitteko . . . tahdotteko lainata minulle» — ensi rohkeudessaan aamulla oli hän aikonut pyytää viittä, mutta portailla se jo hupeni neljäksi ja nyt kapteenin edessä seisoessaan hän pyysi — »kolme taaleria? Olen menettänyt joka ainoan killingin, mitä minulla oli Kristianiasta lähtiessäni. Lähetän ne heti postitse takaisin.»

Kapteeni alkoi rykiä. Hän oli pari kertaa aavistanut jotakin tämäntapaista tuon veitikan eilisistä eleistä . . .

Vai niin — moinen ylioppilas, siinäkö olisi miestä lähettämään rahakirjeitä!

Hänen suunsa vetäytyi pistävään hymyyn, mutta samassa hänen ilmeensä muuttui jälleen hyvänsävyiseksi, ja hän sanoi:

»Kolme taalaria, niinkö te sanoitte? Jos minulla edes itselläni olisi niin paljon, hyvä mies! Täällä on vanhan tavan mukaan raha mennyt menojaan kesätuulen mukana . .»

Hän pisti käden virkatakin taskuun ja katseli neuvottoman näköisenä ylös ilmaan.

»No niin . . . minkäpäs sille!» tuli tuskallisen äänettömyyden jälkeen.

»Jos voin olla varma, että saan ne takaisin, niin voinhan kuulustella, eikö äidillä olisi muutamia taalereita liikaa talouskassassaan — sen vertaa, että voitte päästä joko voudille tahi henkikirjurille saakka. Ne ovat oivia ihmisiä, minä tunnen heidät, he auttavat ensi sanasta.»

Kapteeni meni nopein askelin keittiöön äidin luokse, joka seisoi ruokahuoneessa aamiaista jakamassa; hänellä oli heinäväkikin talon ruuassa.

Kapteeni viipyi aika kauan.

»Sattuipa tosiaan äidillä olemaan kolmeen taalariin asti, ja ne minä anastin teitä varten. Ja hyvästi nyt sitten! Kirjoittakaahan, oletteko päässyt onnellisesti kotiin saakka.»

»Te saatte kuulla sen sekä sanoin että rahoin!» Ja ylioppilas meni hyvillä mielin tiehensä.

Äiti tietysti oli hetken seissyt paikallaan huultaan purren, ja sen jälkeen oli hän selittänyt, että jos kerran kapteeni antoi, oli hänen annettava koko summa. Olihan tunnettua, ettei heillä liikoja ollut. Eikä millään muotoa sopinut päästää ylioppilasta sekä voudille että henkikirjurillekin, ehkäpä pappilaankin, — kertomaan kuinka vähän hän oli saanut Giljen kapteenilta.

Thinka kertoi kerran toisensa perästä kaikesta mitä hän oli ylioppilaan kanssa jutellut.

»No, mitä hän sitten sanoi?» kyseli Inger-Johanna.

»Voi, hän oli niin hupainen kaiken aikaa. En koskaan ole tavannut niin hauskaa miestä!»

»Mutta tottahan muistat jotakin mitä hän sanoi?»

»Niin — sehän on totta — hän kyseli minkä vuoksi sinä luet ranskaa. Sinusta kai tahdotaan tehdä oikea papukaija, jotta voit lörpötellä muitten mukaan, kun tulet kaupunkiin» . . .

»Vai niin, — mutta mistä hän tiesi että minä menen kaupunkiin?»

»Hän kysyi kuinka vanha sinä olet; ja silloin minä sanoin, että pääset ripille ja kaupunkiin. Hän tuntee maaherralaiset hyvin, hän oli tehnyt maaherran konttorissa kirjoitustöitä ylioppilaaksi tultuaan.»

»Vai sen lajinen tuttavuus se onkin!»

»Mutta sinä et sinne sovellu, sanoi hän; — ja tiedätkös minkävuoksi?»

»En.»

»Tahdotko tietää sen? Niin, sinulla on liian paljon nenäluuta.»

»*Mitä* . . . mitä hän sanoi?» Inger-Johanna rypisti kulmiaan ja kohotti tuimasti katseensa, niin että Thinka kiiruhti lisäämään:

»Sen, joka sinne joutuu, tulee osata kääriytyä kuin lanka maaherran rouvan ympärille, hän sanoi, ja olisi, sanoi, sääli sinun kaunista niskaasi, jos se niin pian nyrjäytettäisiin.»

Inger-Johanna heitti päätään taaksepäin ja hymyili: »Oletkos koskaan kuullut mokomaa miestä!»

Thinka matkusti Ryfylkeen. Hänen paikallaan pöydässä, arkituvassa, makuuhuoneessa oli vain tyhjää ilmaa. Kapteeni erehtyi kerran toisensa jälkeen huutamaan häntä nimeltä . . .

Ja nyt oli Inger-Johannakin viimeistä iltaa kotona. Hylkeennahkainen matka-arkku seisoi raudoitettuna ja kita avoimena eteisessä, valmiina täyteen sullottavaksi. Rattaitten pyöriä oli voideltu niin että rasvaa tiukkui akselista, ja Iso-Ola, jonka piti tulla kyytimieheksi tuolle kolmipäiväiselle matkalle, antoi Mustalle kauroja.

Kapteenilla oli hurjaa touhua sinä päivänä; pakkausta ei kukaan ymmärtänyt niin hyvin kuin hän!

Hänelle ojennettiin kallis vaatekappale toisensa jälkeen; — niitä kyllä kelpasi maaherran rouvan katsella . . .

Mutta se vain oli paha, että veri niin kihosi Jägerin päähän, kun täytyi siinä kumartua . . .

»Hohoi . . . juuri niin! — Minä en käsitä, mitä sinä tarkoitat, äiti, tuodessasi koko pumpulisukkavaraston yhdellä kertaa? . . . Minähän tahdon vain tuon, tuon, tuon».

Sepä tietty, kapteenihan oli niin tottunut matkustamiseen. »Mutta sinun ei pitäisi noin paljon kumartua, Jäger!»

Kapteeni oikaisi vartalonsa äkkiä.

»Luuletko että Isolla-Olalla on sen vertaa älliä, että voitelisi Mustan niskan lyöttymää riianpalsamilla ja ottaisi pullon mukaansa matkalle? Jollen minä olisi sitä nyt ajatellut, niin olisi Musta saanut mennä matkalle niine kipeineen. Juoksehan sanomaan sitä Olalle, Thea!»

»Tahi ei!» — keskeytti hän puuskuttaen, »minun täytyy itseni mennä, jotta se tulee kunnollisesti tehdyksi.»

Oli hetkisen hiljaisuus siihen saakka, kunnes hänen askeleensa lakkasivat kuulumasta käytävässä. Silloin alkoi äiti täyttää tulisella kiireellä matka-arkkua:

»Täytyy sääliä isää. Veri voisi nousta hänen päähänsä.»

Arkun sisältö kohosi kerros kerrokselta, kunnes valkoinen pyyhinliina lopuksi pantiin kaiken peitoksi, eikä tarvinnut muuta kuin sulkea arkku ja vääntää lukkoon.

Illemmalla olivat pahimmat puuhat ja vaivat ohitse. Äidin makeista makein voipuuro viinimarjakastikkeineen höyrysi pöydällä ja johdatti juhlallisesti mieliin, että jokapäiväisestä renkaasta tulee jälleen puuttumaan yksi nivel.

Syötiin äänettöminä, — kuului vain lusikkain kalinaa.

»Tuossa, lapseni! Ota isän suuri kuppi . . . Ota, koska isä sitä tarjoo!»

Totta tosiaankin, kaunis oli tuo kapteenin silmäterä . . . Katso hänen käsiäänkin, kun hän syö! — Hän oli niin hieno ja kalpea kuin nunna.

Kapteeni huokasi surumielisesti ja työnsi lautasen luotaan.

Inger-Johannan silmiin puhkesi kyyneleitä . . .

Ei kukaan tahtonut lisää . . .

Nyt käveli kapteeni edestakaisin ähkien ja lattiaan tuijottaen . . .

Oli surkeaa nähdä isää niin surullisena.

»Sinun täytyy kirjoittaa joka kuukausi, lapseni, perusteellisesti ja kaikesta, kuuletko! — sekä suurista että pienistä . . . mitä milloinkin ajattelet, — niin teet isälle suuren ilon», sanoi äiti, korjatessaan ruokaa pöydältä. »Jos maaherran rouva haluaa lukea kirjeet, niin pistä pieni vekara alle, merkiksi. Mutta jos tulee jotain ikävyyksiä, niin sano siitä vanhalle Alette-tädille piispankartanossa, niin saan sen tietää kun Iso-Ola taas on kaupunkikuormia noutamassa. — Sinähän tiedät että isä ei siedä tunteellisia kirjeitä.»

»Maaherran rouvako lukisi mitä minä kirjoitan sinulle ja isälle? — Senpä tahdon nähdä!»

»Sinun täytyy mukautua hänen tahtoonsa, lapseni. Sen voit tehdä hyvin helposti, kun vain tahdot ... ja täti on kovin hyvä kaikille, joista hän pitää ja jotka tekevät hänen tahtonsa mukaan ... Sinä tiedät minkä arvoinen hänen suosionsa on — ymmärräthän, — voit saada periäkin jotakin. Kutsuessaan sinut luoksensa hän varmaankin aikoi ottaa sinut ihan tyttärekseen.»

»Minäkö muitten tyttäreksi? Pois sinulta ja isältä! Ei, silloinpa jään mieluummin kokonaan tänne kotiin, en matkusta sinne milloinkaan.»

Inger-Johanna istuutui jauhoarkun kannelle ja alkoi ääneen itkeä.

»No, no, tyttöseni!» Äiti silitteli hänen hiuksiansa. »Emmehän me toki tahdokaan sinua luovuttaa, senhän sinä toki arvaat» ... hänen äänensä vapisi ... »Tämä tapahtuu sinun omaksi hyödyksesi, lapseni! Miten luulisit teidän kolmen tytön selviävän maailmassa, jos isä kuolisi? Meidän pitää olla iloissamme, kun näin edullinen tilaisuus on tarjolla, — emme saa sitä hyljätä ... älä koskaan unohda sitä, Inger-Johanna! Sinulla on kyllä ymmärrystä, mutta opi myöskin hallitsemaan tahtoasi juuri siltä taholta sinua uhkaa vaara, lapseni!»

Inger-Johanna katseli äitiään melkein tuskainen ilme silmissään. Kipeä taistelu syntyi hänen sydämessään. Hänet, joka aina muulloin keinot keksi, näkyi nyt neuvottomuus vallanneen.

»Minä tahdon, että tyttö on minun näkyvissäni tänä iltana, mutta te annatte minun olla yksinäni tuolla sisällä!» sanoi kapteeni ovelta ... »Et ajattele ensinkään, äiti,

miten yksinäiseksi ja ikäväksi tämä käy minulle!» Hän puuskutti kuin valaskala.

»Nyt tulemme kaikki sisään . . . Ja ehkäpä isä vähän laulaa tänä iltana?» sanoi äiti.

Kapteenin komea, mutta nyttemmin jo hieman rämähtelevä basso oli ollut hänen ylpeytensä nuoruuden päivinä.

Klaverilta korjattiin kirjat ja paperit. Kansi oli avattava kun isä lauloi.

Siinä se vanha soittokone seisoi keltaisine hampaineen, ohuine, särisevine sävelineen ja neljine katkenneine kielineen. Ja äidin piti säestää, mutta hän jäi jälkeen kuin rattailta pudonnut pussi, hevosen huimasti laukatessa eteenpäin . . . Isän maltittomuuden hän kesti järkähtämättömällä tyyneydellä.

Tänä iltana käytiin läpi »Heimkringlas panna» ja »Vikingebalken» aina »Se der kommer jagtens drottningiin» asti . . . Kapteeni lauloi niin että ikkunaruudut tärisivät.

IV.

Vuosi oli käännähtänyt; — oltiin jouduttu joulusta jo keskelle helmikuuta.

Kapteeni vietti iltaansa kahden kynttilän ääressä tupakkaa poltellen ja lukien. Pöydän toisessa päässä käytti valoa hyväkseen Jörgen, joka luki läksyjään. Pojan täytyi siinä istua määrätyt tuntinsa, oppipa läksynsä tai ei. Ikkunaruudut jääkukkasineen hohtivat melkein marmorinvalkeina kirkkaassa kuutamossa; niistä kuvastui toinen ikkuna arkituvan pimeälle peräseinälle.

Kuului kulkusten kilinää . . .

Jörgen kohotti kellahtavaa, pörrötukkaista päätään. Hän kuuli kulkuset jo toistamiseen kaukaa joltakin ahteelta. Mutta hän ei uskaltanut ilmoittaa asiaa ennenkuin oli siitä varma.

»Minä kuulin kulkuset tieltä», lausahti hän varovaisesti, — »hyvin kaukaa.»

»Loruja, — lue sinä vaan läksyäsi!»

Mutta vaikka kapteeni näytti hyvin syventyneeltä luettavaansa, täytyi hänenkin heristää korvansa kuuntelemaan . . .

»Kauppiaan kulkuset ne taitaa olla, ne kuuluu niin komealta», virkahti Jörgen jälleen.

»Jos vielä kerran häiritset minua, niin saat kuulla kulkusten helinää ympäri korviesi.»

Maakauppias Ojseth oli viimeinen, jonka kapteeni olisi suonut vieraakseen! Mokomakin, kirjoitti kirjoittamasta päästyään kolmestakymmenestä taalarista, jotka hänelle muka oltiin velkaa.

»Huu, huu», mutisi kapteeni punehtuneena ja luki edelleen, päättäen samalla ettei menisi miestä vastaan ennenkuin tämä oli huoneessa.

Kulkuset todellakin vaikenivat pihalla.

»Hm, hm!» . . .

Jörgen hätkähti.

»Liiku sinä, poika, vaan paikaltasi, niin minä lyön kätesi ja jalkasi palasiksi!» raivosi kapteeni punoittavana kuin kupari. »Istu, — istu hiljaa, ja lue!»

Hän istui itse myöskin hiljaa. Tuo kauppiaan mokoma joutaa kyllä itse sitomaan hevosensa ovirenkaaseen ja auttamaan itseään miten kykenee.

»Sieltä kuuluu puhetta . . . Iso-Ola» . . .

»Vaiti siinä!» sanoi kapteeni synkällä, syvällä bassoäänellä ja iski poikaan semmoisen silmäyksen, joka olisi saattanut naulata vaikka lattiaan kiinni.

»Mutta, isä, sehän on» — samassa tarttui lihakas koura pojan tukkaan ja hän sai semmoisen korvapuustin että lensi keskelle lattiaa.

». . . tohtori!» ulisi Jörgen.

Samassa nähtiinkin että Jörgen oli todellinen marttyyri, sillä tohtorin lyhyt, neliskulmainen olento ilmestyi ovelle.

Turkki reuhotti avattuna ja pitkä matkavyö laahasi maata hänen perässään. Hänellä oli kello kädessään:

»Mitä kello on?»

»Sinä kadotukseen tuomittu sielu ja syntinen ruumis, sinähän siinä tuletkin, Rist!» . . .

»Paljonko kello on, minä kysyn. Katso!»

»Ja sinun tähtesi minä olen kurittanut Jörgeniä ... No, no, poika! Pääset läksyistäsi ja saat siirappia puuroosi tänä iltana. Ja nyt: mars äidin luo ja sano, että Rist on täällä!»

Kapteeni avasi keittiön oven: »Hoi Marit! ... Siri! — Kiireesti vetämään päällyssaappaita tohtorin jaloista. Sinun vaatteissasi tietysti istuvat koko pitäjän taudit.»

»Paljonko kello on, minä kysyn, — etkö jo voi katsoa?»

»Viittä yli puoli seitsemän.»

»Kolme peninkulmaa Liinukalla kahdessa ja neljännestunnissa — Jölstadista tänne asti, — sepä vasta jotakin!»

Tohtori oli saanut turkin yltään. Tuo lyhyt, vanttera mies leveine kasvoineen ja punaisine partoineen seisoi siinä melkein uponneena suuriin, pitkävartisiin matkasaappaisiinsa.

»Ei, ei», ärähti hän palvelustytölle, joka aikoi vetää ne hänen jaloistaan ... »Kuulehan, Jäger, tulepas kanssani pihalle koettelemaan Liinukan toista takajalkaa. Se alkoi hieman ontua, niin minusta näytti, tuolla ahteessa.»

»Kai vähän nyrjähtänyt!» Kapteeni sieppasi lakkinsa klaverilta ja seurasi vierasta ulos.

He seisoivat reen luona vähissä vaatteissaan pakkasessa ja tarkastelivat Liinukan reisiä ja nostelivat sen vasenta takajalkaa. He saattoivat sitä talliin, tutkiakseen asiaa vielä tarkemmin.

Palatessaan sieltä he väittelivät kiivaasti.

»Sen minä sanon, että yhtä hyvällä syyllä voit sanoa sillä olevan räkätautia kavioissa ... Jos et paremmin ymmärrä ihmisten parantamista kuin hevosten, niin en maksa neljää äyriä koko tohtorin-tutkinnostasi!»

. . . »Se sinun Ruskosi, Jäger! Kovinpa se syö omituista ruokaa. Eihän se sentään elä pelkillä seimen lastuilla?» ilkkui tohtori veitikkamaisesti.

»Mitä? — Näitkö sinä sen, sen . . . lurjus!»

»Kuuntelinhan minä sitä — sehän pani kuin saha siellä pilttuussansa. Se hevoshuijari petti sinua kaupassa oikein perinpohjaisesti!»

»Eipä niinkään, veliseni, eipä niinkään! Vuoden kuluttua se on yhtä komea kuin Jägerin muutkin hevoset . . . Mutta sen minä sanon, että hyvät kaupat teit kun ostit Liinukan kuudellakymmenellä viidellä.»

»Kuudellakymmenellä ja harjaiskannu päällisiksi . . . mutta minä en sitä möisi, vaikkapa tällä paikalla antaisit sata!» . . .

Sisällä huoneessa odotti äiti.

Veltan Aslak oli lyönyt kirveellä jalkaansa hirsimetsässä, — äiti oli sitonut haavan; ja sitten muonamies Andres makasi keuhkokuumeessa. Lukkari oli käynyt iskemässä suonta; kuusi lasta . . . minne joutuisivat, jos isä kuolisi.

»Panemme hänelle espanjankärpäslaastaria, ja jollei se auta, niin iskemme vielä suonta.»

»Hän oli vähällä menehtyä viime kerralla», huomautti äiti huolestuneesti.

»Pois vaan, pois vaan! — veri on saatava pois rinnasta, muuten tekee tulehdus hänestä kerrassaan lopun. Huomenaamulla menen häntä katsomaan.»

. . . »Ja Thean kaulaan kamferttiöljyä ja villakääre ja sitten sänkyyn hikoilemaan — ja kelpo lusikallinen risiiniöljyä tänä iltana. — Kamfertilla voitte myös hieroa sen vanhan eukon sydänalaa, jos hän rupeaa liiaksi valittamaan. Saatte sitä lisää minulta» . . .

— Illallisen jälkeen istui talon vanha ystävä piippuineen ja punssilasineen sohvan toisessa ja kapteeni toisessa kulmassa. Rykmentin lääkärin nenällä ja poskilla elehtivä puna ei johtunut pelkästään siirtymisestä pakkasesta lämpimään. Kerrottiin, että hän vanhanpojanyksinäisyydessään verrattain usein lohduttautui miestä väkevämmällä.

He olivat haastelleet itsensä väsyksiin hevosista ja viimekesäisistä leirimuistoistaan ja olivat nyt päässeet sisäisempiin asioihin.

»On, näetkös kuulumisia sekä kaupungista että lännestä päin. Alette-täti kirjoitti jouluna, että maaherran rouva oli nyt varmaankin saanut hoitoonsa semmoisen, jonka kanssa saa maistaa sekä karvaat että makeat.»

»Sitä minä ajattelinkin», sanoi lääkäri piipun imuketta pureskellen, »ensimmäinen tehtävä maneesissa on hevosen luonteen tutkiminen! — ja Inger-Johannan luonne ei ole helpoimpia; hänet pitää hyvyydellä taivuttaa puolelleen. — Kyllä kai kälysi ei koskaan tullut ajatelleeksi, että semmoinen määrä synnynnäistä suloa saattoi olla autiolla maaseudulla.»

Kapteeni alkoi tömistää jalkojaan ... Äidin pitäisi toki vihdoinkin saada ruoka sisään ja muutenkin tulla valmiiksi, jotta saataisiin tytärten kirjeet esille.

»Saat uskoa, että tuo Ryfylken vanha tuomari on oikea pelikaani! — komentelee ja karjuu ... pitää alaisensa lämpiminä sekä konttorissa että muualla. Katsotaanpas, eikö hän vielä hae pois täältä, sillä hän kulkee aina niin mietteissään, kun näkee viran jossain olevan avoinna, kirjoittaa Thinka ...

»Tuopas, äiti, kirjeet tänne, — ja minun silmälasini!» sanoi kapteeni rouvan jälleen tullessa sisälle.

»Ensin se, joka tuli marraskuussa, niin saat kuulla kuinka kummityttösi saapui maaherralle, Rist!»

Hän mutisi itsekseen kirjeen alkuosan ja alkoi sitten ääneen:

. . . »Kun Iso-Ola kantoi tavarat sisään katuovesta, tunsin kovaa halua istuutua takaisin rattaille ja ajaa kolme vuorokautta kotiin takaisin. Mutta sitten minä rohkaisin mieleni ja ajattelin: mars vaan suoraan eteenpäin, niinkuin isä sanoo. Menin palvelijan ohi ja pääovesta sisälle. Siellä oli niin valoisaa ja naulakoissa riippui niin paljon päällystakkeja ja hattuja, ja pari kertaa lensi ohitseni pari piikaa teetarjottimineen välittämättä minusta vähääkään. Mutta minä ajattelin, että se joka oli joutunut keskelle tätä menoa, oli minun isäni tytär. Riisuin siinä paikassa päällysvaatteet yltäni; — koputin ovelle kerran, kaksi, kolme kertaa, enkä oikein tiedä kuinka suuressa jännityksessä olin, ja sitten väänsin lukon hiljaa auki. Kiitos, siellä ei ollut ketään! Vain oviverholla verhottu reikä, minun tarvitsi vain hiukkasen siirtää verhoa syrjään ja silloin — olin keskellä koko komeutta. Saavuin jonkinlaiseen nurkkahuoneeseen, kuinka nyt kertoisinkaan kaiken — siellä oli pelkkiä mahonki-huonekaluja ja pehmeitä nojatuoleja ja kultakehyksisiä kuvia sohvan yläpuolella. Mutta muuten oli kaikki hämärää. Ensiksi en nähnyt juuri mitään, siellä oli mielestäni melkein pimeätä. Suuren pöytälampun ylle oli pantu varjostin ja siinä istui kuin istuikin kokonainen seurue lampun ympärillä. Tuolla etäällä sohvassa istui rouvia ja paljon muita ja joivat teetä.

Minä seisoin keskellä lattiaa, ja arvelin, että punaisenruskea leninkini jotenkuten puolustaisi olemassaoloaan.

Täti Zittow! sain soperretuksi.

Kuka se on? ... Mitä? ... Eihän vain minun rakas Inger-Johannani? — Mieheni sisarentytär! kuului pöydän luota ... Sinähän saavut helakkana kuin tunturiruusu, ja vielä on sateen kastettakin kasvoillasi, — ja olet aivan kylmettynyt! — hän taputti minua poskelle. Mutta minä näin aivan selvästi, että hän samalla tarkasteli leninkiäni. Saat olla varma, että sen vyötärys on liian alhaalla, — ajattelin minä; sitähän minä jo kotonakin sanoin. Mutta sitten unohdin koko leningin, sillä tuohan oli täti, ja hän syleili minua ja sanoi: Sydämellisesti tervetullut, rakas lapseni! Mutta luulenpa, että kupillinen lämmintä teetä tekee hänelle hyvää, neiti Jörgensen — ja pyytäkää samalla, että Miina laittaa hänen huoneensa kuntoon ylhäällä. Ja sitten hän istutti minut yksinäiseen tuoliin seinän luo.

Siinä minä istuin puolipimeässä, teekuppi vehnäsineen sylissäni, — kuinka olin sen saanut, en tiedä, — ja ajattelin olinko minä täällä, vai oliko se joku muu.

Aluksi ei ollut niinkään helppoa nähdä noita toisia, jotka istuivat yltympärilläni pehmeillä tuoleillaan. Lähimpänä itseäni näin kappaleen jalkaa kannussaappaineen ja punaisen, leveän housunraidan, jotka kiikkuivat ylös alas kaiken aikaa. Tämän tästä tuli hämärästä esiin hienolla pitsimyssyllä verhottu pää pannakseen kupin pöydälle. Lampunvarjostin loi huoneeseen aivan pyöreän valoläikän, joka ei ulottunut puoltakaan kyynärää kauemmas pöydästä.

Voi, kuinka siellä oli rauhallista ja hienoa! Lampunvarjostimen valopiirissä istui täti kumartuneena pienen, neekerin kuvalla koristetun laatikon yli ja sytytti hyvänhajuisia suitsutuspuikkoja; jakaukselle kammatut har-

mahtavat hiukset loivat hänen kasvoilleen arvokkaan ilmeen.

Teekeittiö seisoi ja pihisi välkkyvän kirkkaana sievien sinisten kuppien vieressä — ne olivat vanhaa Kööpenhaminan porsliinia, samanlaisia kuin ne, joita äidillä on vielä neljä paria kaapissaan isoäidin muistoa. Minun täytyi kaiken aikaa katsella tädin korvarenkaita, jotka niin loistavina valahtivat kaulan pitsien sekaan. Minusta näytti kuin tuo vanhanaikainen vaasinmuotoinen teekeittiö olisi ollut hänen näköisensä. Oli kuin he olisivat kuuluneet yhteen, — en tiedä miltä ajoilta, mutta ei toki luomisesta asti. Ja kun keskustelu hetkiseksi taukosi ja tuli niin syvä hiljaisuus kuin jos siellä ei olisi ketään ollutkaan, porisi ja sihisi keittiö ikäänkuin matkien tädin ranskalaista sorahtavaa r:ää: perintö! perintö! — ja sitten se aina sihautti: Zittow, von Zittow ... Se juttu tanskalaisesta Zittowista, muistathan äiti, joka oli lähettiläänä Brüsselissä, väikkyi mielessäni.»»

»Sitä tyttöä! — Hänellä on tuo kaikki veressään» ... hörisi rykmentinlääkäri.

»Mutta eipä täti näyttänyt ollenkaan pitävän kiireellisenä minun esittelemistäni sedälle. Ja kun täti sitten lähetti neiti Jörgensenin teetarjottimen kera viereiseen huoneeseen, jossa herrat pelasivat korttia, kysyin minä muitta mutkitta, enkö minä saanut mennä mukana.

Hyvin kernaasti, lapseni. Olisi väärin koetella kärsivällisyyttäsi kauemmin — Ja sitten, neiti Jörgensen, saatatte pienen matkustajamme ylös hänen huoneeseensa ja huolehditte siitä, että hän saa jotain syödäksensä ja pääsee vuoteeseensa. Mutta minä näin aivan selvästi, että täti veti lampunvarjostimen alemmaksi sitä suuntaa

kohti, johon minun oli mentävä; myöhemmin antoi tämä minulle paljon ajattelun aihetta.

Mitä? Mitä? Mitä? sanoi eno. Teidänpä olisi pitänyt olla näkemässä kuinka hän katsoi minuun. Hän oli niin sinun näköisesi, äiti, — ainakin otsa ja silmät, että minä muitta mutkitta kiedoin käsivarteni hänen kaulansa ympäri. Hän työnsi minua loitommaksi ja katseli minua. Enkös sano, että voisin luulla itse Eleonore tädin ilmestyneen eteeni! No, noh, älä kuitenkaan luule olevasi niin loistava kaunotar!

Sellainen oli vastaanotto!

Vähää myöhemmin makasin vuoteessani sievässä sinisessä kamarissani, jonka ikkunoita verhoovat pitkäripsiset uutimet. Uunissa paloi suitsutusta, ja ajatelkaa, neiti Jörgensen sanoi minua neidiksi ja melkein riisui minut ja kätki minut pehmeisiin untuvapatjoihin. Siellä minä nyt makasin ja ajattelin kaikkea, ja otsaani rupesi kuumottamaan yhä enemmän, kunnes lopulta olin ajaa jytkyttelevinäni Mustan rattailla Ison-Olan kanssa.»»

— »Niin, rattaat palasivat tyhjinä takaisin!» sanoi tohtori.

»Hän oli niin kaunis, Rist», puhkesi kapteeni melkein liikutettuna puhumaan.

»Minä melkein näen hänen seisovan keskellä lattiaa lankoni luona, musta tukka koottuna nutturaksi niskaan. Kun hän sai pitkät hameet ja nosti ylös kolme pitkää palmikkoansa, jotka ennen riippuivat pitkin selkää, tuli hänestä yhtäkkiä joutsen ... Muistathan, Rist, miltä hän näytti ripille päästessään!»

»Mutta rakas Jäger!» sanoi äiti moittivasti.

Kapteeni avasi vielä yhden suuren, tiheään kirjoitetun postipaperiarkin.

»Tässä saat kuulla lisää; tämä on tammikuun 23. päivältä.

»»Ne rahat, jotka sain kotoa»» —

»Mutta Jäger!» . . .

»»Larsenin laskuun meni»» —

»Jätä se sivu lukematta», sanoi äiti päättäväisesti.

»No niin! niin, niin — pikkuasioitahan nämä ovat . . . mutta tässä» . . .

. . . »»Voi, kun et sinä, isä, etkä sinäkään, äiti, saa nähdä kumpaistakaan uutta pukuani! Täti on arvaamattoman hyvä. On mahdotonta kävellä muutoin kuin kauniisti senlaatuiset kengät jalassa, ja täti sanoo että minä kävelen kauniisti. On niinkuin aina olisin tanssisalin lattialla. Ja eilen lahjoitti täti minulle parin lakkanahkaisia puolikenkiä, joissa on soljet rintamuksen päällä. Oletteko kuulleet mokomaa! No, minä suutelin häntä tämänkin vuoksi, ja hän sai sanoa mitä tahtoi. Sillä teidän tulee tietää, että vallasnaisen ensimäinen elämänsääntö on eräänlainen varma, pidättyväinen levollisuus, jonka siitä huolimatta tulee olla sydämellistä. Minulla on sitä luonnossani, hän sanoo; minun pitää vain kehittää sitä. Pianoa pitää minun oppia soittamaan ja käydä kunnollinen tanssikoulu.

Täti on niin hirveän kiltti minulle. Mutta on vain se ikävyys, että silloin kun hän haluaa sulkea ikkunat, silloin minä tahtoisin avata ne. En tietysti tarkoita alakerran huoneiden ikkunoita, jotka ovat liimatut ja liisteröidyt ja kaksinkertaiset, vaan oman kamarini ikkunoita. Aatelkaas, ensin kaksinkertaiset ruudut, ja sitten vielä kokonainen kerros uutimia, ja lisäksi edessä kaikki nuo talot kadun toisella puolella, vastapäätä. Ei tahdo

voida hengittää, ja oikein helpottaa, kun saa kahdesti päivässä avata ylimmät ruudut.

Täti sanoo, että minä kyllä totun kaupungin ilmaan. Mutta minä en tiedä kuinka siihen tottuisin, kun en koskaan saa sitä tuntea; ei kertaakaan koko talvena ole sormiani kyntelöittänyt. Me menemme pienelle ajeluretkelle aamupäivällä, ja iltapäivällä kuljen tädin kanssa kaupasta kauppaan, siinä kaikki. Ja saattepa uskoa, että se on toisenlaista kuin ulosmeno siellä kotona. Kun vaan tulin hypähtäneeksi pienen lumiläjän yli päästäkseni pikemmin rekeen, sanoi täti, että jokainen heti voi nähdä minussa luonnontilassa olevan ihmisen, niinkuin hän aina sanoo. Minulla voisi olla kahleet jaloissani niinkuin vangeilla, joita joka päivä näen linnan edustalla, ja kuitenkin voisin suorittaa nämä liikkeet yhtä hyvin.

Ja nyt tahtoo täti myöskin, etten kävele avojaloin makuuhuoneen lattialla! Olisipa teidän kelvannut nähdä kuinka kauhistunut hän oli kun kerroin kuinka Thinka ja minä jäidenlähdön aikana kahlasimme Myllypuron poikki päästäksemme kiertämästä sillan alapuolelta. Sain hänet lopulta kuitenkin nauramaan. Mutta olen varma, että uudet tohvelit, jotka tänään näin — niissä oli joutsenennahkaiset reunustat — ovat tarkoitetut minulle. Nähkääs, juuri niiden sisään on minun suloinen pikku tahtoni kammitsoitava!»»

»Osaapas väistää, ennenkuin saavat päitset päähän!» sanoi rykmentinlääkäri.

Äiti huokasi syvään:

»Tuommoiset suloiset pikku tahdot niin kernaasti paisuvat suuriksi, ja» — hän huokasi taaskin, — »naiset eivät pääse sillä eteenpäin maailmassa.»

Tohtori katsoi miettiväisenä lasiinsa:

»Naisen suurimpia avujahan on mukautuvaisuus; — mutta toisaaltahan taas sanotaan laulussa: »ylväs neito!» Siinä on jotain ristiriitaista . . .»

Heh, äijäseni, saatpa jakaa heidät kahteen luokkaan, ja rumatpa silloin enimmäkseen saavat mukautua», murahti kapteeni.

»Ei kauneuskaan kauan kestä, ja silloinpa on paras ajatella niitä vuosia, jolloin joutuu mukautumaan», huomautti äiti ompeluksensa puoleen kumartuen.

»»Ranskaa opin kuin leikkiä»», jatkoi kapteeni kirjeen lukemista, »»saan läksyni valmiiksi jo ennen aamiaista, ja täti on niin tyytyväinen ääntämistapaani. Mutta sitten tulee piano kello yhdeksästä yhteentoista, vain kauheita sormiharjoituksia! ja sen jälkeen ottaa täti vieraita vastaan.

Ja ajatelkaas, kukapa astuikaan sisään toissapäivänä? Kukapas muu kuin ylioppilas Grip! Minusta tuntui kuin olisi hän ollut erittäin vanha ja hyvä tuttava, niin iloiseksi tulin nähdessäni jonkun, joka tuntee meidän kotiolojamme. Mutta ajatelkaa, minä en ole lainkaan varma, etteikö hän pyrkinyt mestaroimaan tätiä, ja sen tähden hän vielä julkeni katsoa minuun ikäänkuin olisin ollut hänen liittolaisensa. Täti hommasi hänelle toimen enon virastossa, senjälkeen kun sai kuulla, että hän oli suorittanut niin loistavia tutkintoja, mutta ettei hänellä ollut lainkaan varoja.»

»Minä lainasin hänelle kolme taaleria . . . mutta mistä moinen mies sen takaisin maksoi, on minulle käsittämätöntä!» puhkui kapteeni.

»Mutta nepä hän maksoikin takaisin postikuluineen kaikkineen, Jäger.»

Kapteeni kohotti kirjettä jälleen valon lähelle.

...»Ja sitten täti arveli että hänen olemukselleen ei siloittaminen tekisi pahaa ja kutsui hänet aina neljännentoista päivän illatsuihinsa, täti näkee niin mielellään nuorisoa ympärillään. Mutta hän antoi tädin huomata, että hän käsitti nämä illatsut käskyiksi ja pakotukseksi. Ja nyt saapui hän luultavasti jollain tavoin pyytääkseen anteeksi. Mutta siitäpä koko rähäkkä nousi!

'No, jokos nyt saamme nähdä teitä torstain illatsuissamme?' sanoi täti.

'Kyllä kai maaherran rouva muistaa, minkävuoksi lakkasin niissä käymästä. Se johtui mielipiteitteni kapinallisuudesta noita seitsemää yksimielistä teekuppia vastaan, jotka muodostavat korkeimman tuomioistuimen teidän mainioissa teeillanvietoissanne.'

'Kas vaan, kas vaan', hymyili täti. 'Tokkohan erehdyn, jos sanon, että teillä luonnostanne on taipumusta seuraelämään; ja siinä juuri tulevat kaikki ihmisen parhaat kyvyt käytäntöön.'

'Joutavimmat, tarkoittanee maaherran rouva.'

'No, no, ei mitään kieräilyjä, herra Grip, jos saan pyytää!'

'Minä koetin parastani, ja oikeastaan tarkoitinkin valheellisimpia kykyjä.'

'Nyt te taaskin olette vastustamistuulellanne, ja silloin aina liioittelette niin helposti.'

'Minä tarkoitan vain, että jos vaikenee silloin kun pitäisi vastustaa, niin valehtelee.'

'Silloin uhraa hyvän mielialan hyväksi, ja ilman tällaisia uhrauksia ei sopuisa seuraelämä ole mahdollista.'

'Mutta kun uhrina on totuus!'

'Eiköhän pikemminkin itserakkaus, aihe jättää näyttämättä toisille jotain loistavaa ominaisuuttaan. Semmoi-

nen suuressa määrin karvastelee nuorten miesten mieltä, tiedämmä.'

'Mahdollisesti muutamissa tapauksissa, ei kaikissa.'

Sillä tapaa. Mutta sitten sanoi täti, joka ei koskaan hellitä otettaan: 'Pienoinen määrä hyviä tapoja ei työnnä ojaan, ja kun minä näen sorjan ylioppilaan keskustellessaan seisovan kädet taskuissa tahi keikuttavan tuoliaan, niin, pahastukoon asianomainen suoruuteni johdosta tahi älköön, koetan minä aina jollain pikku viittauksella täyttää tämmöistä aukkoa hänen kasvatuksessaan.'

Olisittepa nähneet! Kädet pois taskuista, ja silmänräpäyksessä istui hän kunnollisesti ja suorana kuin kynttilä.

'Jos kaikki olisivat niinkuin maaherran rouva, niin kehoittaisin käymään vieraisilla', sanoi hän, 'sillä te olette rehellinen nainen!'

'Nainenko? Sanomme rouva.'

'Minä tarkoitan: rehellinen maaherran rouva, mutta sillä en ollenkaan tarkoita että olisitte hyväntahtoinen!' Ja samalla hän pyyhkäisi ruskeat hiuksensa pitkin otsaansa alas.

Mitään muotokuvia teistä, rakkaat kotolaiset, minä en tarvitse, sillä iltaisin, kun makaan vuoteessani, kuvittelen aina olevani kotona. Näen ihan selvästi kuinka isä vihellellen kävelee lattialla ja sitten kiipee ylös konttorinportaita ja tukistaa sinua, Jörgen, ja painaa sinun pääsi maantieteen lehtiä vasten. Sitten juoksemme, Jörgen ja minä, kuin hullut peräkanaa ympäri taloa. Niin, minulla on toisinaan hirmuisen ikävä. Mutta sitä en uskalla sanoa tädille; sehän olisi kiittämättömyyttä. Hänhän ei usko, että ihmiset ollenkaan voivat elää muualla kuin kaupungissa.

Ja sitten on paljon asioita, joiden yli olen saanut vetää suuren ristin, senvuoksi etten suorastaan saa niistä puhua. Ajatteles, äiti, täti sanoo, että juuri ja juuri sopii puhua lehmistä, mutta millään muotoa ei saa puhua lehmän poikimisesta! Tahtoisinpa tietää millä tavoin sitten tulisi uusia lehmiä, kun vanhat teurastetaan jouluksi?»»

Tähän kapteeni nauraa hohotti. Mutta äidin ilme oli huolestunut, ja hän sanoi alakuloisella äänellä:

»Se johtuu siitä, että ikävä kyllä emme ole voineet pitää lapsia tarpeeksi loitolla väentuvasta ja kaikesta, mitä he saavat palvelijoilta kuulla.»

»Katsokaas, rouva», selitti rykmentinlääkäri, »kaupungissa on niin säädyllistä, niin perin säädyllistä kaikki tyynni, että siellä tuskin kana uskaltaa munia. He tahtovat vain maaseudun tuotteita eivätkä halua tietää miten niitä saadaan!»

»Niin», sanoi kapteeni, »tammaraukan ei ole ollenkaan soveliasta saada varsaa siellä» . . .

Rouva vähän nykäisihen ja siirtyi ompelupöytänsä luo . . .

— — Rouva oli jo tunti sitten mennyt levolle; kello kävi kahtatoista.

Kapteeni ja tohtori istuivat mukin sisällöstä hieman raukeina, muistuttaen hiukan talikynttilöitä, jotka hoitamattomina savusivat ja valoivat talikyyneliä pitkin sivujaan.

»Pidä pekunasi, Rist! Luota minuun vaan . . . Se saa nousta aikaisin ylös, joka tahtoo pettää minut hevoskaupassa, — — minun kokemukseni, näetkös, — kaikki ne hevoset, mitkä minä olen aikoinani ostanut!» . . .

Tohtori vain istui ja tirkisti lasiinsa.

»Sinä tarkoitat seimenjärsijää!» muistutti kapteeni kiihkoissaan. »Mutta sepä kauppa tehtiin oikein pirullisella kavaluudella, — suorastaan petoksella, niin että miehen voisi siitä vaikka oikeuteen haastaa . . . Mutta niinkuin jo sanoin, pidä sinä Liinukkasi itse!»

»Olen siihen vähin kyllästynyt, näetkös!»

»Vai niin, vai niin, mutta se onkin oma syysi, ukkoseni, eikä suinkaan Liinukan. Sinä kyllästyt aina elukkoihisi . . . Jos laskisit kaikki hevoset, mitkä olet vaihtanut, niin tulisi niistä valtainen talli täyteen!»

»Sen pilasivat jo varsana saviranaa kierrättämällä. Se käy kieroon.»

»No eikö muuta? Sen vian minä siitä pois ottaisin, jos parin viikon ajan opettaisin sitä juoksemaan.»

»Minua jo niin kyllästyttää, kun aina saa istua ja vetää sitä toisesta ohjaksesta, jotta saisi sen pois tiepuolesta. Jollei sitä vikaa olisi, niin ei se milloinkaan minun käsistäni heltiäisi! — Vähät siitä jos se vähän seimeään nakertaisi!»

Kapteeni tuli mietteliääksi. Hän nojautui sohvan selkämystä vasten ja veti muutamia aimo sauhuja piipustaan.

»Ruskon vika ei merkitse mitään, — vähän järsii vain . . . toisella kulmahampaallaan.»

»Ja Liinukka myöskin vetää vain toiselle puolen tietä.»

Taas muutama sakea sauhu. Kapteeni kynsäisi korvallistaan.

»Jos sen joku osaa parantaa, niin juuri minä tässä.»

Hän veteli ahnaasti haikuja.

Tohtori kopisti piippunsa tyhjäksi.

»Minun Ruskoni on muuten hyvin joutuisa juoksussaan . . . ei oikein tahdo kärsiä seimeä tallissa . . . mutta

se ei ole suuri vika hevoseläimessä! . . . Ja niin helläsuinen, huomaa jos koskettaakaan ohjaksiin . . . oikein ihmeen herkkätuntoinen . . . kelpaa herrastella maantiellä ajaessa!»

»Niinpä niin, ei minulla ole mitään erikoista sitä vastaan, — oiva pekuna!»

»Kuules, Rist! Siinä todella olisi sinulle ajohevonen . . . seisookin niin tottelevaisena heti kun nostat ohjakset selälle.»

»Liinukkaanko vaihtaisin, — niinkö tarkoitat?» tutkaisi tohtori epäilevästi. — »Enpä ole tullut sitä ollenkaan ajatelleeksi.» Hän pudisti päätään . . . »En vain ymmärrä mikä siinä on, kun sen toista ohjasta täytyy niin lujalla pitää.»

»Mutta minäpä ymmärrän sen, äijäseni!»

»Kunhan et pettyisi siinä, Jäger! Tiedäthän että kauppa on aina kauppa?»

»Minuako peijattaisiin? — ho, ho, ho, ho!» Kapteeni nauroi itsetuntoisen ylenkatseellisesti, niin että sohva tutisi . . . »No, olkoon menneeksi, vaihdetaan!»

»Sinä päätät aina suinpäin asiat, Jäger!»

»Se on minun luontoni mukaista, näetkös . . . yks, kaks, asiat selviksi! — Ja niin juomme harjakkaat», huusi kapteeni. Hänen peruukkinsa oli kallellaan ja hän hypähti pystyyn.

»Katsonpa, onko äidillä vielä konjakkia kaapissa» . . .

Mikähän sitä hevosta oikein riivasi? . . .

Kapteeni oli täydessä touhussa Liinukkaa opettamassa. Se käänsi päänsä oikealle ja tahtoi tiepuoleen minkä

suinkin ohjaksilta saattoi. Mahdotonta oli keksiä siihen mitään syytä!

Aamulla oli hän ajanut toisen aisan portinpieleen poikki. Pelkäsiköhän se varjoaan? — se oli mahdollista! Kapteeni päätti lähteä kuutamossa illalla ajelemaan. Kun hän iltapuolella tuli talliin, kohtasi häntä omituinen näky.

Iso-Ola oli taluttanut Liinukan keskelle lattiaa ja heristeli nyrkkiään hevosen silmäin edessä.

»Kuulkaa, kapteeni! Nyt olen koetellut sitä monella lailla, mutta se ei silmäänsä räväytä eikä hätkähdä, vaikka kirveellä uhkaisi! — Mutta katsokaas, kuinka se nyt säpsähtää!

... Iso-Ola pui nyrkkiä toisella puolen hevosen päätä.

»Mutta vasen silmä on sokea kuin kiinni paiskattu kellarin luukku!»

Kapteeni seisoi hetken sanaakaan sanomatta. Hänen otsasuonensa pullistuivat ja kasvot herahtivat punaisiksi kuin univormun kaulus.

»Mitä sinä, sen» ...

Hän löi hirmustuneena Olaa korvalle. »Seisotko siinä hevosta ohjaamassa, sikamikko!» ...

Kun Iso-Ola oli laittamassa ilta-apetta, saapui kapteeni jälleen talliin.

»Ei sinua mitkään opit estä ojaan menemästä ... Kas tuossa markankappale, Ola!»

Olan leveät kasvot kirkastuivat, ja hän sanoi ovelan näköisenä:

»Kyllä tohtori nyt saa varastaa lankkuja, sillä se, jonka hän sai, söi täällä ollessaan kolme kahden tuuman lankkua.»

»Kuulehan, Ola!» nyökäytti kapteeni päätään, »el-

käämme olko millämmekään. Luulkoon vain, että se nyt näkee molemmilla silmillään.»

— Kun Iso-Ola kevätpuoleen liukkaalla maantiellä ajoi halkokuormaa Giljen ahteessa, väisti hän jo ajoissa tiepuoleen, jotta Rist, joka ajoi pohjoiskylistä, pääsi kapeassa reessään ohi.

»Liinukallakos sinä ajatkin? — No, onko kapteeni saanut siitä hevosta? . . . Töyttääkö se vielä tiepuoliin?»

»Ei sinne päinkään. Kapteenissa oli kyllä mies parantajaksi. Se pysyy tiellä yhtä hyvin kuin minä!»

»No sen minä uskon, sen valesäkki . . . no, sen minä uskon» . . . ärähti tohtori ja ajeli matkaansa.

V.

Kapteeni oli kauhealla tuulella; ovet ryskyivät koko aamupäivän.

Päivällisaikaan oli rauhallisempi hengähtämisen hetki. Jörgen ja Thea istuivat äänettöminä lautasiinsa tuijottaen ja varoivat, etteivät antaisi minkäänlaista aihetta purkaukseen.

Mutta Jörgenin yritys jäädä huomaamattomaksi epäonnistui kuten tavallisesti. Keittoa syödessään hän äänekkäästi särpi lusikastaan, ja silloin jyrähti:

»Älä siinä maiskuta kuin sika!»

Päivällisen jälkeen kapteeni yhtäkkiä huomasi välttämättömäksi tarkastella talon korjaustöiden tilejä, jotka olivat olleet koskemattomina viime syksystä lähtien.

Ja nyt ei ollut hyvä tulla liian lähelle konttoria! Hän melkein intiaanin tarkkakorvaisuudella erotti pienimmänkin äänen ja vimmastui aivan suunniltaan, jos joku nyt häiritsi häntä.

Koko talossa oli hiljaista, aivan haudanhiljaista. Vain rukin surinaa kuului sisältä tuvasta, ja ovia liikuteltiin tuskaisen pelokkaasti, sillä ne narahtelivat kaikesta huolimatta.

... Kuinka tuo Torbjörg olikaan huomannut ruveta juuri nyt luuttuamaan eteisen portaita? Kun hän siinä kiireesti vetäytyi takaisin hiekkasankoineen ja pesuhar-

joineen, ilmaisivat hänen ammottava suunsa ja selko selälleen levinneet silmänsä, ettei hän tajunnut todellista sisäistä yhteyttä kuuraustyönsä ja kapteenin välillä. Kapteenihan istui kaikessa rauhassa ylhäällä konttorissaan. Mutta Torbjörg meni kuitenkin matkoihinsa, sillä muuten kapteeni olisi hyökännyt alas äkkiä kuin rajuilma.

Nyt huudettiin ylhäältä.

Kapteeni tuli konttorista hanhenkynä suussa:

Mihin hänen vanha muistikirjansa oli pantu? Se oli ollut eteisen pöydällä . . .

Äidin piti mennä ylös kuulusteltavaksi, samoin Thean ja Jörgenin.

Tuossa, tuossa pöydällä . . . tuossa! . . . se oli ollut viisi kuukautta! Oliko heidän tarkoituksensa saattaa hänet perikatoon kaikella pesemisellä ja siivoamisella?

»Mutta rakas Jäger, kyllä me sen vielä löydämme, kunhan vain olet kärsivällinen . . . jahka etsimme» . . .

Ja niin etsittiin koko ullakko pitkin ja poikin, etsittiin vanhojen ikkunalasien, kumollaan olevien pöytien, lankavyyhtien, tappurakasojen, paperikoppien alta ja jos minkälaisen romun seasta. Jörgen oli hirveän hädissään ja seisoi päällään korkeassa tynnörissä ja kaiveli sieltä kadonnutta kirjaa, kunnes äiti jälleen suuntasi etsimisen konttoriin päin.

»Konttorin kaapin päällä on suuri sininen käärö, mutta sieltä sinä kaiketi jo olet etsinyt?»

»Sieltäkö? . . . Tahtoisinpa tietää, kuka olisi rohjennut koskea» . . .

Kapteeni syöksyi konttoriin.

Niin, siellähän ne juuri olivat!

Hän viskasi luotaan hanhenkynän, hän oli kokonaan

menettänyt työtuulensa ja istui nyt synkkänä käsivarteensa nojaten ja eteensä tuijottaen . . .

»Se on sinun syytäsi, äiti! — Vai minunko päähäni se sukkela ajatus pälkähti, että Thinka lähetetään Ryfylkeen?» . . .

Hän löi nyrkkinsä pöytään.

»Ne ovat verirahoja — verirahoja, sanon minä! Jos sillä tavoin jatkuu, niin mistä saammekaan varoja Jörgenin kouluuttamiseen? — Huh, oikein veri nousee päähäni! . . . Kahdeksantoista taalaria suoraan kaivoon» . . .

»Mutta täytyyhän hänen saada sunnuntaileninkinsä. Tyttö on nyt yli puolitoista vuotta käyttänyt sitä pukua minkä sai täältä lähtiessään.»

»Entä sitten uudet korukengät Stavangerista! Vai se vielä . . . ei todellakaan muualta kuin Stavangerista . . . niin siinä seisoo», hän sieppasi laskun pöydältä . . . »ja lakkanahkainen vyö ja kenkien pohjaamisesta ja ja paikkaamisesta kaksi taalaria ja yksi äyri . . . ja sitten ompelutarpeita . . . — ja postirahaa yksi taalari, kaksi äyriä ja viisi killinkiä . . . kaksi äyriä ja viisi . . . Kerrassaan käsittämätöntä!»

»Puolcltatoista vuodelta, ajattelehan toki vähän, Jäger. Kuusitoista killinkiä joka kirjeestä.»

»Kehno kirjoittaja, sanon, joka ei edes maksa kirjeitään . . . . Miksi kirjoitti hän ollenkaan nyt viimeksikin, kun hän jo oli pannut terveisensä kälysi kirjeeseen? — — Neljä ja puoli kyynärää silkkinauhaa! Miksei ottanut kymmenen, — kaksikymmentä kyynärää . . . . niin pitkälti kuin täältä Ryfylkeen . . . sittenhän olisi saanut isänsä varat loppumaan yhdellä kertaa. Kyllä, kyllä jo näen, mihin tässä joudutaan» . . .

»Mutta näethän, he vierailevat voudin ja papin ja maaherran luona. Tottakai hänen täytyy olla siististi puettu.»

»Mitä? Minä en ole koskaan kuullut, että tyttäretkin maksavat rahaa. Se on ihka uusi ajatus, jonka sinä näyt varta vasten keksineen. Ja mitähän senjälkeen tuleekaan?»

»Se, joka ei mitään kylvä, ei myös mitään korjaa, Jäger!»

»No, eikö sato sinusta näytä oivalliselta? — Tuo maakylän leijona, tuo henkikirjurin konttoristi, joka on alkanut hänelle ansojaan virittää — tutkinnon käymätön raukka, hö, hö . . . Mutta hänpä saakin tytöt vallan sukkelasti kiintymään itseensä.»

Äiti näytti vähän hätäilevältä ja tuijotti toivottoman näköisenä eteensä.

»Niin, Thinka kirjoitti siitä; hän tosiaankin aika sukkelasti saa tytöt kiintymään itseensä!» . . . Kapteeni rykäisi . . . »On päivänselvää, että tyttö on rakastunut häneen; kälysi ei muuten kirjoittaisi sillä tavoin.»

»Thinkalla on hellä luonto», vastasi äiti hitaasti ja mietteliäästi, —» ja hän kai ihastuu niin helposti, raukka, hän on niin lämmintunteinen ja sääliväinen. Mutta sillä tavoin tulee hän kuitenkin nähneeksi maailmaa . . .»

»Niin, maailma ei ole musiikin mukaan marssimista, niinkuin luutnantti Bausback sanoi maksaessaan velkansa vanhan Stenbergin muorin rahoilla, joka oli tasan kolme ja puoli kertaa niin vanha kuin hän, silloin kun he menivät naimisiin!»

»Thinka on aina ollut taipuvainen . . . voimmehan toivoa, että hän kuuntelee vanhempainsakin sanaa. Minä kirjoitan hänelle ja varoitan häntä» . . .

»Varoitatko? . . . Älä sinä sekaannu asiaan. Ei naimiskauppoja joka oksalla kasva. Vai luuletko hänen täällä miestä saavan? Kun minä tulen vanhaksi ja pääsen eläkeikään, niin näyttäisipä kauniilta, jos minulla silloin vielä olisi kaikki tyttäret niskoillani! . . . Älkäämme tulko höperöiksi ylpeydestä, äiti! — Sinussa ja kaikissa Zittoweissa onkin ylpeyttä aivan tarpeeksi asti.»

Äiti veti huulensa suppuun ja rypisti otsaansa, mutta tuli kuitenkin samassa tuokiossa entiselleen.

»Minun mielestäni», sanoi hän, »me voisimme taloudessamme säästää enemmän voita ja sianlihaa; se ei ole meillä puoleksikaan niin suolaista kuin monilla muilla, ja kun sitten kinkut lähetettäisiin kaupunkiin, saisimme niilläkin rahaa kukkaroon. Mutta minun mielestäni sinun nyt pitäisi heti lähettää rahaa postissa! He eivät saa olla siinä uskossa, ettei sinulla ole rahoja, Jäger!»

Kapteeni nousi ähkyen ylös.

»Kymmenen . . . ja viisi on viisitoista . . . ja kolme on kahdeksantoista», hän otti rahat pöytälaatikostaan. »Näitä rahoja emme enää koskaan näe . . . Missä sakset ovat? Sakset, sanon minä!»

Hän alkoi leikata kirjekuorta vanhan virkakirjeen kuoresta, jonka hän käänsi.

»Päällystakki ja kaulaliina ovat täällä uunin luona», sanoi äiti tullen uudelleen huoneeseen.

»Kas niin! Pane lakka ja sinetti rintataskuun, jotten unohda niitä, muuten saan maksaa lakkaamisestakin.»

— — —

Kapteenin huono tuuli oli kuin pois puhallettu, kun hän kiireesti palasi postista. Hän oli saanut kirjeen Inger-Johannalta ja hän tirkisti siihen jo matkalla, mutta pimeä tuli esteeksi.

Hän nakkasi päällystakin luotansa ja istuutui hattu päässä kynttilän ääreen jatkaakseen kirjeen lukemista.

»Äiti! äiti! — Käskekää äidin heti tulla sisälle! Ja tuokaa yksi kynttilä lisää!»

Kapteeni ei nähnyt enää, kun ei kynttilää oltu niistetty ollenkaan, ja niin sai hän odottaa, kunnes sydän uudelleen oli tullut kyllin pitkäksi niistämisen jälkeen.

Äiti tuli sisään. Hän oli ollut leipomassa ja päästeli nyt hihojaan, jotka oli kääritty ylös.

»No, kuuntelehan nyt», jatkoi kapteeni.

... »»Voi, etteivät tuommoiset tanssiaiset voi kestää kauemmin! Täti tahtoo aina olla ensimmäinen pois lähtemässä, niin että kotiljongin aikana aina istun kovassa tuskassa, peläten hänen pyytävän ajoneuvojaan. Sitten minua kuulustellaan, mutta enpä enää käyttäydykään samalla tavoin kuin parilla ensi kerralla, jolloin puhuin ja kerroin kaikenlaista, pudotin sydämeni ja kaikki tunteeni ylisniskoin tädin helmaan kuin mikäkin lammas. Eilen olin seitsemänsissä tanssiaisissani ja jo yhdeksännetkin ovat tiedossa, jotka toivoakseni eivät kuitenkaan jää viimeisiksi tänä talvena. Eilen pääsin onnellisesti eroon luutnantti Meinistä, joka on alkanut kovin kiusata minua kotiljonkeihin. Hän käy istua töllöttämässä tädin iltaseuroissa (mitään muuta hän ei teekään, sillä hänen suustaan ei tule sanaakaan) ja vain katselee ja tirkistelee minua.

Voi, kylläpä teidän kelpaisi nähdä minun tanssikirjojani! Vaikka tuskin olen merkinnyt muistiin kolmatta osaakaan tämän talven tansseista. Täti on lahjoittanut minulle solkivyön. Se on erittäin kaunis ja sen himmeänkeltaiset kivet tukevat erinomaisesti hameeni väriä. Tädillä on vasta makua; mutta yksimielisiksi emme

pääse koskaan minun pukeutumisasioissani. Vanha Alette-täti oli luonani eilen, ja hänetpä sain kuin sainkin puolelleni. Ja niin pääsin kantamasta hetaleita korvissani; tuntui aina kuin olisi riippunut ohjasperät korvistani, ja nyt voin liikutella käsiänikin vapaammin, tarvitsematta olla kuin mikäkin puunukke. Saattepa uskoa, että olen kasvanut ainakin puoli korttelia siitä saakka kun läksin kotoa. Mutta koskaan en ole ymmärtänyt olemassaolon arvoa ennenkuin tänä talvena. Kun suljen silmäni, on kuin unissani näkisin kokonaisen jonon saleja valokruunuineen, joiden alla musiikki aaltoilee ja joissa minä tanssin, ja minua vietäessä tie aukenee kuin itsestään.

Minä ymmärrän miltä on täytynyt tuntua, Eleonore-tädistä joka oli niin kaunis ja jota minun sanotaan niin suuresti muistuttavan. Hänhän kuoli eräitten tanssiaisten jälkeen, sanoo Alette-täti; se mahtoi tapahtua riemusta. Ei mitään voi verrata tanssiin, ei mikään ole niin hauskaa kuin nähdä herrain kilpailevan kuka ensiksi saisi viedä, kuinka he ikäänkuin silmillään polvistuvat ja joutuvat sitten aivan hämilleen, kun vastaan heille toisin kuin he odottavat.

Ja miten monta kertaa luulettekaan minun saaneen kuulla, että minulla on semmoinen merkillinen musta tukka, semmoiset merkilliset silmät, semmoinen erinomainen ryhti; kuinka monta kertaa luulette minun saaneen kuulla tuon kaiken sekä mitä hienoimmassa että mitä karkeimmassa muodossa? Tätikin on alkanut ihailla; minä vain toivoisin, että koko talvi, koko elämänikä (niin kauan kuin olen kaunis, ei kauempaa!) olisi yhtämittaisia tanssiaisia, niinkuin entinen puolalainen kreivi, joka tahtoi ajella sokeroitua tietä pitkin.

Ja sitten minut valtaa niin voimakas halu kuolla,

joka kerta, kun makaan ja ajattelen tätä kaikkea ja vielä kuulen sävelet korvissani, kunnes taas rupean ajattelemaan seuraavia tanssiaisia. Niihin minä saan vaaleankeltaisen, mustavöisen puvun; se, ja valkoinen soveltuvat minulle parhaiten, sanoo täti, ja sitten taas uudet keltaiset silkkikengät, nilkkaan asti napitetut; täti sanoo että korkea jalkarintani merkitsee rotuverta. Ja minä tunnen että minussa on sitä. Minä en totisesti ujostele sanoa suoraan julki mitä ajattelen, ja on niin hupaista nähdä, kuinka ihmiset silmät pyöreinä ihmettelevät, että mikähän sinä oikein oletkaan! Minä todella alan epäillä, että monet meidän herroistamme eivät ole nähneet elävää sikaa enempää kuin ankkaa tahi varsaa (joka on kauneinta mitä minä tiedän). He tulevat niin tyhmiksi heti kun mainitsen jotain mikä on maalta kotoisin; kyllä kaikki kelpaa, jos sanoo ranskaksi *un canard*, *une cheval*, *un cochon*, *une vache!*

Ylioppilas Grip väittää ettei kaupungeissa syntyneistä yksi kymmenestä ole nähnyt lehmää lypsettävän. Hän kiistelee myös tädin kanssa siitä, onko nyt kaikki mikä tapahtuu ranskaksi, niin erikoisen hienoa, ja hän arvelee, että me niin mielellämme itkemme lukiessamme kahden rakastavaisen hyppäämisestä veteen *Pont neuf*'ilta; mutta annappa, että tämä tapahtuisi Isänmaan sillalta* täällä kotona, niin se olisi typerää, — ja minä uskon että Grip on monta kertaa oikeassa! Tädin täytyy hymyillä. Ja niin usein kuin hän sanookin, ettei Gripillä ole käytöstä eikä sivistystä veressään, niin huvittaa mies häntä kuitenkin suuresti. Ja miellyttää hän muitakin, sillä hän on joka ilta kutsuttu aina jonnekin.

---

* Silta Kristianiassa. — Suom.

Tänne tulee hän mielellään sunnuntai-iltapäivisin kahville, sillä hän tietää, että silloin sekä täti että minä ikävöimme, niinkuin hän sanoo (tosiaankin! mistähän hän sen niin hyvin tietää), ja silloin hän sanoo pääsevänsä käymästä varpaillaan ja lymyilemästä sinisten teekuppien suojassa! Ja silloin on tädillä hänen seurastaan hauskuutta. Silloin hän puhuu tädille totuuksiaan ja täti koettaa panna häntä pussiin. Kiinteästi hän aina ajattelee, sen näkee jo, kun hän noin istuu pää kallellaan ja hämmentää kahviansa. On aivan hassua, mutta jos hän aikoo sanoa »ei», niin näkee sen hänen tukastaan jo ennenkuin hän sen sanoo.

Kaupungilla hänestä puhutaan paljon; hän kuuluu ylioppilaskokouksissa olevan noitten hurjien aatteitten innokkaimpia puolustajia. Mutta tädin mielestä hän on sukkela ja tädin mielestä nuorison nyt kerta kaikkiaan tulee saada raivota aikansa. Eno sitävastoin sanoo, että tuommoinen riehuminen on turmiollisempaa kuin pahinkin hairahdus, sillä se tukahuttaa taipumuksen kurin noudattamiseen ja tottelevaisuuteen.

Tahtoisinpa oikeastaan tietää mitä hän minusta ajattelee. Hän kyselee muun puheen lomassa aina niin pisteliäästi: 'Tottakai neiti menee tanssiaisiin tänä iltana!' Mutta minä isken takaisin voimaini takaa ja kysyn tädiltä jotain käsityötäni koskevaa asiaa ja haukottelen samalla oikein kiusallisen keveästi ja katson ulos ikkunasta juuri kun hän on oikein innoissaan.

Minä näen että se raivostuttaa häntä hirveästi, ja viimeksi hän kysyi, eikö neiti Jäger edes yhden ainoan silmänräpäyksen ajaksi tahtoisi irroittaa ajatuksiaan lähimmistä tanssiaisista.

Eno on usein harmissaan hänen mahdottomuutensa vuoksi ja pitää häntä epämiellyttävänä henkilönä. Mutta

minä luulen, ettei häntä ole niinkään helppo erottaa virastosta, jossa hän tekee työnsä erinomaisesti.

Eno muuten ajattelee yksinomaan virkaansa; hän on niin tavattoman tunnontarkka. Teidänpä kelpaisi kuulla kuinka hän saattaa surra ja huolehtia pienimmästäkin virheestä tahi epätäsmällisyydestä mikä sattuu virastossa . . .»»

»Minä luulen, että paholainen meni mieheen, kun hän joutui maaherraksi!» keskeytti kapteeni.

»Josias parka», huokasi äiti, »hän oli aina herkin veljistäni, mutta hänellä oli myöskin parhain pää.»

»Niin kai, sillä Ryfylken tuomari on saanut osalleen kaiken sekä voiman että tahdon» . . .

Neljätoista päivää sen jälkeen he saivat odottamatta kirjeen maaherran rouvalta ja sen sisällä oli kirje Inger-Johannalta.

. . . Maaherran rouva halusi kaikin mokomin pitää Inger-Johannan luonansa, vähintäänkin vielä vuoden. Hän oli tullut heille, sekä maaherralle että rouvalle, aivan välttämättömäksi, niin että he oikein kärsivät ajatellessaan että tytöllä oli toinenkin koti . . . »Enonsa on hän jo saanut niin totutetuksi tuohon nuoruuden iloisuuteen, jonka hän on taloon tuonut. Rakas Zittowini, joka on niin ylen tunnollinen tärkeässä virassaan ja jota painaa niin monet huolet ja murheet ja suuri vastuunalaisuus, tarvitsee kyllä rattoisuutta monen yövalvonnan jälkeen. Niin itsekkäitä me olemme. Tahtoisin esittää että jakaisimme tytön omistamisen sillä väärällä tavalla, että hän saisi olla teillä kesän aikana, mutta muut ajat täällä. — En uskalla ajatellakaan että kieltäisitte.

Mutta älkäämme turhan tähden tehkö hänestä riitakapulaa; voisi vielä käydä samalla tavoin kuin suurvalloille, — ne riitelivät eräästä pienestä Välimeren saaresta, joka kesken diplomaattien neuvotteluja katsoi hyväksi hävitä. Enkähän minä uskalla olla tunnustamatta, että rakas riidankapulamme ennen pitkää on saava itse oman kotinsa, joka on sen mukainen kuin hänenlaisensa ja niin kauniin tytön sopii vaatia. En hänen tätinään luule olevani aivan yksipuolisesti sokea häneen nähden, mutta yhtäkaikki olen saamaisillani kokeneen, tarkan ihmistuntijan, yhteisen ystävämme kapteeni Rönnowin liittolaisekseni. Hän tuli viime viikolla tänne kuninkaallisten mukana Tukholmasta, ja on nyt, näin meidän kesken sanoen, luomaisillaan itselleen loistavan uran. Hän aivan haltioitui nähdessään Inger-Johannan uudelleen, julisti hänet virheettömäksi kaunottareksi ja syntyperäiseksi suuren maailman naiseksi, jolla oli kaikki edellytykset herättää huomiota piireissä, ja paljon muuta, jota emme uskalla päästää rakkaan lapsukaisemme kuuluville. Lisään ainoastaan että hän hyvästellessään lämpimästi ja eräänlaisella huolestuneisuudella jätti hänet minun huostaani. Jollei hän olekaan enää parhaassa nuoruuden iässä, niin on hän kuitenkin kenties kauneimpia ja hienoimmin kasvatettuja miehiä koko maassa, eikä hän suinkaan tule asettamaan rajoja suurimmillekaan vaatimuksille» . . .

»Ei, sen minä kyllä uskon . . . Kuulehan äiti», sanoi kapteeni silmää iskien, »mitäs sanot nyt? Luulenpa että kuorma nyt alkaa kulkea mäen päälle.» Kapteeni käveli hetken nopeasti edestakaisin ja ryhtyi sitten lukemaan Inger-Johannan kirjettä:

»»Rakkaat Vanhemmat!

Niin, nyt minun täytyy ilmoittaa teille jotakin. Kapteeni Rönnow on ollut täällä! Hän tuli parhaiksi kun tädillä oli illanviettonsa. Hän näyttää yhä yhtä kauniilta kuin käydessään silloin meillä Giljellä, ja minä huomasin selvästi kuinka hän hätkähti kun näki minut, vaikka hän paraikaa tervehti tätiä.

Tietysti minunkin sydämeni alkoi lyödä vallan hirveästi heti kun tunsin hänet; minä todella pelkäsin, että hän oli kenties kokonaan unohtanut minut.

Mutta hän tuli luokseni, tarttui minun molempiin käsiini ja sanoi hyvin lämpimästi: »Nuppu, jonka näin Giljellä, on totisesti puhjennut kukkaan.» Minä tietysti vähän punastuin, sillä minä tiedän vallan hyvin, että juuri häntä saan kiittää tännetulostani.

Mutta kyllä hän käyttäytyy erinomaisesti ja samalla kertaa niin tavattoman luontevasti ja suorasti. Niin paljon kuin hän haastelikin, ei hän hetkeksikään kadottanut hiukkaakaan miehekkäästä arvokkuudestaan, eikä ollut kysymystäkään että huomio koko iltana olisi kiintynyt kehenkään muuhun kuin häneen. Minun täytyy tunnustaa, että tästälähtien asetan toisenlaiset vaatimukset todelliselle kavaljeerille, semmoiselle, jota minä voin sanoa todelliseksi mieheksi, ja varmaankaan ei ole monta, jotka ne vaatimukset täyttävät.

Täti on myöskin ihastunut häneen; luulen että täti oli hyvillään siitä, että kapteeni oli niin kohtelias ja huomaavainen minua kohtaan. Täti on senjälkeen ollut vallan loistavalla tuulella.

Senjälkeen on hän ollut täällä joka päivä. Hänellä oli niin paljon kerrottavaa Tukholmasta ja hovista, ja minulle hän aina puhui teistä kotiväestä — isästä,

joka siitä huolimatta että oli vanhempi ... (»Paljon, paljon vanhempi tosiaankin!» ärähti kapteeni innoissaan — »neljä viisi vuotta ainakin» —)

... aina oli hänen unohtumaton ystävänsä.

Saattepa uskoa, että ne olivat ihania iltoja. Täti ymmärtää sen lajin seurustelua. Me oikein kaipaamme häntä. Tätikin; me olemme istuneet ja puhuneet hänestä ja melkein yksinomaan hänestä näinä kahtena iltana, jotka ovat kuluneet siitä kun hän matkusti.

Eilen illalla tuli Grip tänne. Emme olleet häntä nähneet sitten kuin sinä ensimmäisenä iltana, jona kapteeni Rönnow oli täällä. Ja voitteko ymmärtää moista miestä? Hän ei ollut näkevinään kapteenissa mitään erikoista. Hän istui ja vastusti ja oli niin epämiellyttävä koko illan, että täti ihan pahastui häneen. Hän puhui pintapuolisuudesta, onttona rumpuna elämisestä ja sen semmoisesta, ikäänkuin juuri oikea miehekkyys ja luonnollisuus eivät olisi kapteeni Rönnowin kunnioitettavimpia puolia.

Huh! puolen yötä minä makasin ja äkäilin hänelle mielessäni! Teekuppiaan hämmentäessään hän puhui ihmisistä, jotka saattoivat elää elämänsä läpi eväinään ainoastaan muutamia puheenparsia ja kohteliaisuuksia. Hän kummasteli kuinka osattiin imarteluilla pilata selväjärkinenkin, niin että lopuksi oli jäljellä ainoastaan — kuulin hänen selvästi sen mutisevan — paljaaksi nypitty syöttöhanhi! Hirveän häpeämätöntä. Olen aivan varma että hän tarkoitti sillä minua.

Hänen mentyään sanoikin täti antavansa tulevalla kerralla sanoa Gripille, jollei muita vieraita satu olemaan, ettemme ole kotona. Täti oli väsynyt hänen jutteluihinsa näin kahden kesken, ja arveli että semmoi-

set linnut älkööt lentäkö kauemmas kuin siivet kantavat. Mitään loistavaa uraa hän ei tule astumaan, luulee täti, sillä hän pitää liian lujasti kiinni omista mielipiteistään.

Muuten on ikävää, jollei Grip enää tule, sillä kaikkine omituisuuksineen hän on kuitenkin usein hyvä sotatoveri tätiä vastaan.»»

VI.

Kapteeni oli jo kolme päivää liidulla puhdistellut merenvahapiippunsa koppaa, malttamatta kuitenkaan ottaa sitä alas piippuhyllyltä. Hän oli valmistanut ja pistänyt paikoilleen uusia imukkeita ja pitänyt muutenkin oikein puhdistustalkoot tupakka- ja nuuskalaatikoissaan. Lukkari sai parhaan taitonsa mukaan virittää klaverin, ja eteiseen asetettiin kaksi valkoiseksi maalattua rahia. Puutarhan lauta-aitauksessa, jonka uudistaminen oli alinomaa laiminlyöty, välkkyi nyt siellä täällä uusia valkoisia lankkuja, ikäänkuin uusia valkeita hampaita madonsyömien harmaitten seasta. Puutarhan käytävät puhdistettiin ja hiekoitettiin, piha lakaistiin kauttaaltaan, ja vihdoin saatiin kaivonkin ympärille katos, joka jo lasten pieninä ollessa oli joka vuosi aiottu laittaa.

Kapteeni se nyt innoissaan ja hyvätuulisen isoäänisenä johti kaikkia puuhia.

Silloin tällöin hän soi itselleen pienen lepohetken ja seisoskeli portailla poltellen, taikka arkituvan maantielle päin olevan ikkunan ääressä, taikka pistäysi ehtoopuolella kävelemään aina veräjälle asti, missä istahti piippuineen kiviaidalle. Kun siitä sitten joku ajoi ohi, kulkien etelään päin, kuului tähän tapaan:

»Menetkö kauppiaaseen tupakkaa ostamaan, Lars! . . . Jos tulee hieno neiti vastaasi, niin sano terveisiä Giljen

kapteenilta; se on näet minun tyttäreni, joka palaa kaupungista!»

Jos matkaaja oli joku vanha köyhä raukka toista sukupuolta, niin hänen suureksi hämmästykseen lensi kiviaidalta kuparilantti hänen eteensä:

»He, Kari! . . . He, Siri . . . tuossa sinulle vähän vanhain päiväisi helpotukseksi!»

Hämmästys oli erittäin täydellinen siitä syystä, että yleisesti tiedettiin kapteenin oikein nautinnoikseen haukkuvan vanhoja akkoja. Täytyihän joskus saada oikein sydämensä pohjasta purkaa noita erikoisen valikoituja manauksia ja hetken kiihkossa sepitettyjä voimasanoja, jotka olivat leiriaikoina ennen vanhaan syöpyneet hänen veriinsä. Vanhat raajarikot olivat tähän kyllä tottuneet ja tiesivät mitä heillä oli odotettavissa ennenkuin he täysinäisine eväspusseinensa pääsivät keittiöstä pihalle. Kapteenin ja Vahdin ärhentelyt heitä aina saattoivat.

Mutta näinä päivinä, iloisella jännityksellä odotellessaan tytärtään kotiin, kapteeni jälleen oli avomielinen ja leikkisä, minkävuoksi häntä nyt sekä kyläläisten että alaistensa kesken pidettiin varsin rakastettavana miehenä. Hänessä oli jälleen tuota vanhaa, iloista Peter Jägeriä.

Kapteeni oli tänä iltapäivänä ollut pianon ääressä harjoittelemassa ääntänsä, joka kävi yhä matalammaksi. Hän oli verrannut syvintä bassosäveltään tuohon melkein äänettömästi murajavaan G:hen, kun Jörgen luuli nähneensä jonkun liikkuvan esineen maantien metsättömällä kohdalla, toisella puolella järveä.

Kapteeni sieppasi kiikarin, juoksi ulos portaille, sieltä jälleen sisään, huusi äitiä ja istuutui kärsivällisesti odottamaan avonaisen ikkunan eteen, kutsuen äitiä sisään

joka kerta, kun tuo liikkuva esine pujahti näkyviin jossakin tienkäänteessä.

Mutta eipä siellä liikoja hätäilty. Musta pysähtyi aivan itsestään joka kerta kun tuli joku vastaan, ja niin täytyi Ison-Olan aina vaihtaa ohikulkevain kanssa joku sana.

Nuori neiti, vartalonmukaiseen sadevaippaan puettuna, päivänvarjo pään suojana ja hansikkaat kädessä sekä kaunis messinkihelainen englantilainen matka-arkku rattailla, ei oikeastaan ollut mikään tavaton nähtävyys. Mutta juuri se herätti huomiota, että hän oli Giljen kapteenin tytär, ja uutinen oli levinnyt kaikkialle ympäristöön jo ennenkuin rattaat illan suussa ajoivat kotiportaitten eteen.

... Siellä seisoivat äiti, isä, Jörgen, Thea ja aliupseeri Tronberg rakennuksen kulmassa ja palvelusväki porstuassa, — ja Iso-Ola odotti saadakseen nostaa neidin rappusille, mutta tämä hyppäsi rattaiden astimelta suoraan isänsä syliin, sitten suuteli äitiä, syleili Theaa ja tukisti Jörgeniä sekä pyöritti häntä rappusilla, jottapa poika oikein tuntuvalla tavalla huomaisi sisaren tulleen kotiin.

Hän oli pudottanut päivänvarjonsa maahan ja palvelustyttö toi sen hänelle. Äiti pani sen huolellisesti säilöön ... kallis, hieno päivänvarjo, jossa oli oikein norsunluinen varsi; se oli saanut virua portaitten ja rattaiden välissä.

Kapteeni itse riisui häneltä vaipan ... Tuollaiset hiukset, puku, hansikkaat, — sellaiselta hän siis näytti ... Hienosti kasvatettu nainen kiireestä kantapäähän.

Ja nyt oli Giljen aurinko arkituvassa!

»Minä olen koko päivän rattailla istuessani ikävöinyt tuota tupakan hajua ja halunnut nähdä savupilviä pääsi

ympärillä, isä! Luulenpa että sinä olet vähän lihonut... ja katsos vaan, juhlatakki!... minä olen aina kuvitellut sinua tuohon vanhaan, kiiltävään pukeutuneena!

Ja äiti!... Äiti»... Inger-Johanna juoksi hänen jälkeensä ruokahuoneeseen, jossa viipyi kauan aikaa.

Sitten palasi hän takaisin rauhallisempana.

Keittiössä loisti kirkas tuli. Siellä seisoi Marit, lyhyt, punaposkinen tyttö, jolla oli valkoiset hampaat ja pienet kädet, hämmentämässä puuroa niin, että hiki tippui otsalta. Hän kyllä tiesi, että Iso-Ola tahtoi puuron niin kovaksi, että viisitoista miestä voisi tanssia sen kuorella; — ja nyt tuli neiti hänelle avuksi... Sitten täytyi Inger-Johannan mennä kehräämään Torbjörgin rukilla.

Kapteeni seurasi häntä kyynelsilmin kaikkialle, ja kun he taas tulivat sisään, sai Inger-Johanna kaapista pullon, antaakseen jokaiselle palvelusväkeen kuuluvalle ryypyn kotiintuliaisikseen.

Huoneessa odotti illallinen; puhtaalla liinalla katetulla pöydällä oli tuoretta punaista lohta ja hänen mieliruokaansa: mansikoita ja kermaa.

— — Ei puhettakaan että häntä herätettäisiin aamulla, kun hän oli matkasta väsynyt, — niin oli isä illalla sanonut!

Ja senvuoksi istui Thea oven takana kello seitsemästä saakka, odottaen että sisältä kuuluisi jotain liikettä, jotta hän olisi voinut rientää esiin pikkuleipätarjottimineen — sillä Inger-Johannahan joisi kahvinsa vuoteessaan.

Jörgen piti hänelle seuraa, tutkien innokkaasti Inger-Johannan matka-arkun omituista lukkoa ja tarkastellen hänen keveitä hienoja kenkiänsä. Hän silitti niillä otsaansa ja henkäisi niiden kiiltävälle nahalle, joka silloin hetkeksi tummeni ja kävi kosteaksi.

Nyt Inger-Johanna heräsi, — ovi aukeni ja sisään astuivat Jörgen, Thea ja Vahti sekä heidän jälestään Torbjörg kahvia tuoden.

Niin, nyt hän oli kotona! . . .

Tuoreen heinän tuoksua tulvaili sisään avonaisesta ikkunasta ja hän kuuli miten heinäkuormaa vetosiltaa pitkin rytinällä ajettiin navetan parvelle.

Ja kun hän katsoi ulos ikkunasta kapeaa laaksossa kiemurtelevaa jokea ja vuorenkukkuloita, jotka jyrkkinä kohosivat taivasta kohti läpi keveän sumuvaipan, ymmärsi hän hyvin, miksi äidin mielestä täällä oli ahdasta ja mitä merkitsi että kaupunkiin oli kolmekymmentä yksi pitkää peninkulmaa. Mutta olihan täällä niin tuoksuvaa ja ihanaa, — ja olihan hän nyt kotona Giljellä!

Mutta hänen täytyi mennä mukaan heinäntekoon ja Jörgen sai pidellä kiinni pukkia, joka tahtoi puskea, niin kauan että hän pääsi ohitse, ja sitten hän katseli Jörgenin verstasta ja metsästyskivääriä, jota veli paraikaa salaisesti itselleen valmisteli vanhan pyssyn lukosta ja piipusta.

Tämä oli erikoinen luottamuksen osoitus täysikasvuiselle sisarelle, sillä Jörgeniä oli mitä ankarimmin kielletty käyttämästä ruutia ja kivääriä. Mutta se ei estänyt häntä säilyttämästä isänsä isojyväistä patruunaruutia piilopaikoissa milloin missäkin mäkien rinteillä.

Ja sitten piti Inger-Johannan olla Thean kanssa ja hän sai tietää yhtä ja toista puutarhasta. Hän seurasi isää tämän kävelymatkoilla sinne ja tänne. He kulkivat ylös viettävälle Giljen harjulle pitkin karjatietä, liehuvien sananjalkojen, paksujen koivunrunkojen ja viheriäin lehvien lomitse.

Hän oli iloinen, melkeinpä kuin hurmautunut, kolme neljä päivää kotiintulonsa jälkeen.

Mutta vasta sitten, kun kaikki tuli ikäänkuin jokapäiväiseksi, alkoi äiti puhua yhtä ja toista talouden toimista ja tutustuttaa Inger-Johannaa kaikenlaisiin huoliinsa ja murheisiinsa.

Mitä tulee Jörgenistä? Pitihän heidän viimeinkin koettaa saada poika kaupunkiin. Äiti oli usein aikonut kirjoittaa täti-Alettelle ja neuvotella hänen kanssaan... isää ei saisi huolestuttaa liian suurilla rahamenoilla... Jos Alette-täti tarjoutuisi ottamaan pojan luoksensa asumaan, niin ei isälle tulisi kovinkaan suuria menoja. Voisivathan he lähettää sinne ruokatavaroita monenlaisia, voita, juustoa, reikäleipää ja palvattua lihaa niin usein kuin vain sattuisi olemaan kaupunkiin kulkevia.

Hänen piti talven kuluessa alkaa puhua asiasta isän kanssa, kun hän vain oli saanut tietää, mitä Alette-täti asiasta ajatteli.

Ja Thinkan suhteen hän oli kokenut paljon. Äiti oli parhaansa mukaan koettanut salata sitä isältä, — »sinä tiedät kuinka vähän isä kestää huolia», — ja hän oli joka keskiviikko kaikin tavoin koettanut vartioida Jörgeniä, tämän tuodessa postia, että hän kaikkein ensiksi saisi Thinkan kirjeen.

Äiti oli keväällä kirjoittanut Thinkalle useampia kirjeitä ja kuvaillut hänelle, millaisen tulevaisuuden hän itselleen valmistaisi, jos hän heikkoudessaan ja ymmärtämättömyydessään ei koettaisi tukahduttaa ajattelematonta rakkauttaan konttoristi Aasiin.

Mutta alussa tuli Thinkalta vastaan vallan toivottomia kirjeitä. Saattoihan tyytyä vähempäänkin, hän kirjoitti. Oli nimittäin kysymys vähäisestä nimismiehen virasta, ja sen sanoman luuli Thinka toki tepsivän. Kyllä oli äiti koettanut kuvata hänelle, millä tavoin tuo kaikki

voisi päättyä. Jos mies sairastuisi ja kuolisi, niin mihin hän sitten joutuisi koko lapsilaumansa kanssa.

»Tulee voittaa tuommoinen ensi hurmaus ... Tuleehan Thinka kotiin jouluksi ja toivottavaa on, että hän on silloin muuttanut mielensä! Onhan Birger-veljeni hyvin tuittupäinen, ja se, että hän heti asiasta vihiä saatuaan kiivastui siihen määrään, kuten kälyni kirjoitti, että antoi Aasille matkapassin ja virkaeron ja lähetti hänet samana päivänä pois luotansa, näkyy kuitenkin tehneen hyvän vaikutuksen ... Parista viime kirjeestä käy ilmi, että Thinka on nyt rauhallisempi ...

»Thinka on niin hirveän taipuisa!» huudahti Inger-Johanna säihkyvin silmin. »Luulenpa että he lopuksi voisivat vaikka hillota hänet ja panna ruukkuun ja ruukun suun kiinni; hän ei vähääkään vastustelisi. Jos Birger-eno olisi tehnyt minulle sillä tavoin, en olisi viipynyt siellä tuntiakaan enää.»

»Inger-Johanna! ... Inger-Johanna!» pudisti äiti päätään. »Tuo on vaarallista; sinua on hemmoteltu. Ainoastaan harvat — aniharvat meistä saavat tehdä mitä oikeastaan haluavat!» ...

Kapteeni ei laiminlyönyt pienintäkään tilaisuutta, näyttääkseen muille pääkaupungista palannutta tytärtään.

Hän oli käyttänyt aikansa tarkoin, sillä ensi viikon alussa hänen piti lähteä virkamatkoilleen pitäjälle ja sitten kenttäharjoituksiin.

He olivat käyneet kirkonkylässä pastori Hornin luona, pysähtyneet matkalla tervehtiäkseen lukkari Semmelin-

geä ja nimismies Bardon Kleveniä. Ja sunnuntaiksi heitä kutsuttiin kruununvouti Gülcken luo — puolenviidettä peninkulmaa alas laaksoon.

Vanhat, satoja kertoja korjatut vaunut vedettiin esille katoksesta, ja niiden aisan kahden puolen piti Pikku Mustan ja Valkon — sokea Liinukka oli jo aikoja sitten muualla — jatkaa sovinnonyrityksiään, joita ne jo kolmen kuukauden aikana olivat piltuissaan harjoitelleet.

Jos nuo eläimet ylimalkaan ajattelivat jotain noista suurista ajopeleistä, niin luultavasti ne kuvittelivat vetävänsä ylen suurta ja raskasta auraa. Hikoillen ja vaahdoten ne juoksivat mäkiä ylös ja alas, vähän väliä pysähtyen puuskuttamaan ja antaakseen kyydittävilleen tilaisuuden astua alas kävelemään.

Kapteeni oli yleensä tunnettu täsmällisyydestään. Jo kello puoli viiden aikana aamulla kulki koko perhe matkapuvuissaan, kapteeni ja Jörgen lahkeet ylös käännettyinä, naiset hameet sonnustettuina, jalkaisin Giljen mäkiä — ne kun olivat korkeimmat koko matkalla — Ison-Olan ajaessa tyhjiä vaunuja valtatielle.

Valko jaksoi paremmin vetää kuin myötämaalla pidättää vastaan, minkävuoksi Musta oikeastaan sai yksinään jännittää voimansa alamäissä ja Ison-Olan, kapteenin ja Jörgenin täytyi taas ylämäissä auttaa.

Päivä tuli tukahduttavan helteiseksi, ja vaunut vierivät verkalleen sakeassa pölypilvessä, joka kohosi hevosten jaloista ja pyöristä. Mutta kun matka enimmäkseen oli myötämaata, tarvitsi hevosten levätä ja puhaltaa vain harvoin.

Kello puoli yhden aikana oli heidän enää vain lautalla mentävä joen yli ja siitä noustava äyrästä pitkin kruununvoudin pihaan.

Lautalla vähän jo järjestettiin pukuja, ja kapteeni otti vaunujen säiliöstä uuden virkatakkinsa ja puki sen ylleen. Lukuunottamatta sitä että Jörgen oli saanut kärrynrasvaa uusiin housuihinsa, ei koko matkalla tapahtunut ainoatakaan onnettomuutta.

Heti rannalle saavuttuaan näkivät he henkikirjurin vaunujen vierivän portille päin, ja pihalla tunsivat he lääkärin ja tuomarin rattaat. Siellä seisoi kruununvouti itse auttaen henkikirjurin rouvaa alas vaunuista. Asianajaja tytärten kanssa seisoi vielä portailla.

Naisten tietysti täytyi matkan jälkeen puhdistaa ja sievistellä pukujaan, ennenkuin mielestään saattoivat näyttäytyä. Tuomarin molemmat tyttäret olivat erittäin hienosti puetut, toinen punaiseen, toinen valkeaan, ja henkikirjurin kolmesta tyttärestä oli kahdella valkoinen, kolmannella sininen puku.

»Jotkut erityiset seikat kai ovat vaikuttaneet, että kapteeni vähäisillä varoillaan on saattanut kustantaa tyttärelleen ruskean silkkipuvun ja kiiltävät kengät», kuiskasi rouva Scharfenberg vanhalle neiti Hornille, »se on varmaankin joku maaherrattaren vanhoista puvuista korjattuna.»

Asianlaita oli niin, että nuori Horn, jonka luultiin tulevan isänsä, kirkkoherran, apulaiseksi, oli paljon kohteliaampi Inger-Johannalle kuin rouva Scharfenbergin tyttärelle Binelle, jonka kanssa Horn melkein oli jo kihloissa; eikä asianajajakaan näyttänyt olevan huomaamatta Inger-Johannaa. Kumpikin kilvan ehätti hänelle tuolia.

Sohva oli erityisesti jätetty henkikirjurin ja kapteenin rouvia varten. Sekään ei rouva Scharfenbergin mielestä ollut kuin olla olisi pitänyt, koska hänen miehensä oli

korotettu toiseksi henkikirjuriksi piirikunnassa, ja syynä siihen, että kruununvouti tänäänkin oli kutsunut luokseen rikkaan matami Siljen, oli, niinkuin hänen miehensä sanoi, ainoastaan yleisen suosion tavoittelu, sillä tämä pysyi kuin pysyikin aina — maakauppias Siljen leskenä!

Aika tuntui pitkältä heidän istuessaan ja keskustellessaan, ennenkuin päivällisten kunnia, suuri paisti, oli tarpeeksi paistunut ja rouva tuli kuiskaamaan miehellensä, että tämän sopisi kutsua vieraat ruualle isoon saliin.

Ainoa, joka oli hymyillyt ja puhellut jo ennenkuin »jää suli», oli Inger-Johanna. Hän oli joutunut innokkaaseen keskusteluun tuomarin ja sitten Hornin ja rykmentinlääkärin kanssa.

Rouva Jäger puri levottomana huultaan ja teeskenteli innostuneesti kuuntelevansa rouva Brinkmannin puhelua. Hän tiesi mitä he kaikki selän takana tulisivat Inger-Johannasta sanomaan . . .

Keskipäivä oli ollut sangen helteinen. Mutta matkaväsymys ja nälkä olivat ylellisten päivällisten jälkeen, laulun ja soiton kaikuessa, vaihtuneet erittäin eloisaksi mielialaksi.

He olivat istuneet kauan pöydässä, ennenkuin tuomarin tuolin kolahdus lopultakin antoi merkin nousta.

Kruununvouti seisoi nyt pyylevänä ja loistavana, ottaen vastaan kiitoksia ruuasta. Ja jokaiselta nuorelta naiselta hän isännän oikeudella otti suukkosen.

Seurueen miehiset jäsenet asettuivat kahvikuppeineen viileään eteiseen ja portaille tahi käyskelivät piippu hampaissa pihamaalla. Naiset istuivat sisällä salissa kahvipöydän ympärillä.

Tuomari keskusteli jokseenkin äänekkäästi kruununvoudin kanssa, ja kapteeni seisoi punakkana ja palavissaan keskellä pihaa, vilvoitellen.

Rykmentinlääkäri tuli hänen luokseen ja taputteli häntä olkapäälle:

»Kylläpä kruununvouti ottikin tapin tynnyristään; saimme juoda oikein hyvin!»

»Kunpa nyt saisi piippunsa ja voisi heittäytyä loikomaan» ...

»Sinullahan on se kädessäsi, hyvä mies!»

»Niinkö? mutta täytettynä, näetkös.»

»Sinähän juuri kävit sisällä täyttämässä sen!»

»Minäkö? ... Älähän turhia! — Mutta tulta, näetkös, tulta» ...

»Kuulehan, Jäger! Scharfenberg on jo mennyt ylös päivällislevolle.»

»Niin, niin ... mutta sinä petit minua siinä hevoskaupassa» —

»Joutavia, Peter! Sinun pilttuunpurijasi söi melkein uuden oven tallin seinään ... Sepä madeira, tiedätkös, oli aika väkevää» ...

»Kuulehan Rist, — tuo meidän Inger-Johanna» ...

»Niin, näetkös, Peter, — minä sallin sinun kernaasti olla hullaantunut häneen, sillä hän voi saattaa pyörälle aivan toisenkinlaisen pään kuin sinun.»

»Hän *on* kaunis, — kaunis!» — Kapteenin ääneen tuli erikoista liikutusta ...

Molemmat sodan miehet astelivat juhlallisessa marssitahdissa erääseen yläkerran makuuhuoneeseen.

Sisällä eteisessä seisoi kruununvoudin apulainen, pitkä Buchholtz jäykkänä ja äänettömänä seinää vasten ja piteli kahvikuppia kädessään; hän mietiskeli itsekseen, oliko kukaan voinut huomata hänessä mitään. Hän oli ollut alhaalla kahvihuoneessa naisten luona ja oli koettanut päästä keskusteluun neiti Jägerin kanssa.

»Oletteko jo kauan ollut täällä, neiti Jä-äger?»

»Kolme viikkoa.»

»Entä kuinka ka-auan aiotte vielä vi-viipyä täällä?»

»Elokuun loppuun.»

»Ettekö kaipaa pääkaupunkia täällä ylämaassa?»

»En ollenkaan.»

Inger-Johanna käänsi hänelle selkänsä ja alkoi puhella äitinsä kanssa.

Ovella seisoi moitteeton kandidaatti Horn ja nautiskeli kahvistaan — ja kilpailijansa tappiosta. Hän väijyskeli tilaisuutta päästäkseen keskusteluun Inger-Johannan kanssa, mutta tuomarin lukenut rouva oli ylipääsemättömänä esteenä. Tämä alkoi puhella tytön kanssa ranskalaisesta kirjallisuudesta — ala, jolla kandidaatti tunsi olevansa perin köykäinen.

Kruununvoudin kehoituksesta tapahtui myöhemmin yleinen uloslähtö. Rouvienkin täytyi mennä ulos portaille katsomaan kuinka nuoret leikkivät leskisillä.

Matami Silje istui siellä leveänä ja hyväntuulisena kaiken kestityksen jälkeen ja iloitsi . . .

»Ähäh, eipäs saanutkaan kiinni tällä kertaa! . . . Saatte sitoa vyönne tiukemmalle ensi kerralla, voudinapulainen!» hän hymyili nähdessään kuinka nuori mies turhaan koetti tavoittaa kiinni Inger-Johannaa . . . »Sen tytön takia kannattaa kyllä vaivautua.»

Rouva Scharfenberg huomasi että portailla veti, ja muutettuaan sisälle eteiseen, jossa kruununvoudin alati sairas rouva istui šaaliinsa kietoutuneena, täytyi hänen kertoa viimemainitulle ja tuomarin rouvalle, että tuon nuoren naisen hillitön juoksutapa — saattoihan nähdä hänen jalkojaan vielä matalain kenkäin yläpuoleltakin! — maistui liian paljon vapaalta . . . Mutta matami Siljen

mielestä se ei ollut yhtään sopimatonta, lisäsi hän, »sillä hänhän oli itse monet kerrat ollut toisten kyläntyttöjen kanssa päivärinteessä heiniä haravoimassa ihan aivinaisissaan, ennenkuin joutui naimisiin maakauppiaalle —»

Äiti antoi Inger-Johannalle huolestuneen viittauksen.

»Älä toki juokse noin rajusti, lapseni! Se ei näytä hyvältä ... täytyy antaa ottaa kiinni.»

»Tuolleko voudinapulaiselle, — ei ikinä!»

Äiti huokasi.

Leikkiä jatkettiin teeaikaan saakka, jolloin päivällisillä uupuneet jälleen esiintyivät täydessä kunnossa ryhtyäkseen boston-peliin.

»Mutta Jörgen ... Missä Jörgen on?»

Poika totteli kutsua. Hän tuli hieman kalpeana ja hikoillen, mutta ylväin elein konttorirakennuksesta, missä hän oli ollut salaa tupakoimassa kruununvoudin konttoristin ja »ulosottohevosen» kanssa.

Tuomari, kapteeni, kruununvouti ja henkikirjuri jatkoivat bostonia illallisten jälkeen suurin pietein ja sangen suurin panoksin.

Toisessa huoneessa äiti istui levottomana ihmetellen, milloinkahan isä huomaa lähtöajan olevan käsissä ... heillä oli pisin matka kotiinsa ja kellokin oli jo kymmenen! Kruununvouti oli turhaan houkutellut heitä jäämään taloon yöksi, mutta sepä ei nyt käynyt päinsä. Jägerillä oli aivan pakottavat syyt olla kotona huomenna.

Äiti istui äänettömänä ja toivoi että pikkuinen terävä rouva Scharfenberg uskaltaisi mennä pelihuoneeseen.

Mutta siitä ei tullut mitään; — toiset rouvat varmaankin toivoivat hänen menevän ensin ...

Hän viittasi Inger-Johannan luokseen.

»Menepäs sinä tuonne sisälle», kuiskasi hän, »ja muistuta isää ajan kulumisesta ... mutta vain omissa nimissäsi!»

— Kello yksitoista he vihdoinkin istuivat vaunuissaan — sittenkun vouti taaskin oli käyttänyt vanhanmiehen oikeuttaan nuoriin naisiin nähden. Todellisella mestaruudella hän osasi tehdä tyhjiksi kaikki neitosten yritykset pelastua hänen mäjähtäviltä jäähyväisiltään. Kruununvoudinapulainen ja kandidaatti Horn saattoivat vaunuja veräjälle asti.

»Tuo ei tapahtunut meidän kummankaan vuoksi, äiti!» myhähti kapteeni.

Hän istui kuskipukilla ohjaksissa, mutta kääntyi lakkaamatta taaksepäin seuratakseen keskustelua vaunuissa ja singauttaakseen oman huomautuksensa asioista. Jörgen ja Thea, jotka koko päivän olivat pysytelleet jokseenkin syrjässä, mutta tehneet sitä enemmän havaintoja, olivat nyt oikein elementissään; Thea ylpeili erikoisesti sillä että oli ollut ainoa, jonka oli onnistunut päästä voudilta pakoon ...

Ja kotiin päin jatkui kulku valoisassa, hiljaisessa heinäkuun yössä, mäkeä ylös, mäkeä alas — jyrkissä paikoissa kävelemään nousten — askel askeleelta, käymäjalkaa, paitsi milloin hevoset eivät jaksaneet pidättää pitkien alamäkien viimeisillä vierteillä.

He ajoivat nyt hölkkäjuoksua puolen peninkulman taivalta, jonka kestäessä kaikki saivat istua vaunuissa.

Hämärsi hiljalleen, puolikostea heinäntuoksu kohosi pieleksistä ja koko tienoon kattoi ohut auder ... Iso-Ola haukotteli, kapteeni haukotteli, hevoset haukottelivat, Jörgen kuorsasi, Thea nukkui käppyrässä äidin šaalin

alla. Tämän tästä heitä säikähdytti vuoripuro, joka kohisten juoksi siltojen alitse ...

Inger-Johanna istui torkahdellen ja näki lopuksi edessään ikäänkuin kellanruskean sammakon, jolla oli pienet, uteliaat silmät ja alaspäin kääntyvät suupielet ... ja sitten se kohousi niin isomahaisena ja möhkälemäisenä ... ja hyppäsi suoraan häntä kohti ...

Hevoset pysähtyivät.

»Huh! — minä luulen, että näin unta voudista!» sanoi Inger-Johanna heräten ja vilusta väristen.

»Me nousemme pois tässä!» sanoi kapteeni uneliaasti ... »ollaan Rognerudin mäessä. Äiti ja Thea jääkööt vaunuihin.»

Päivä sarasti. He näkivät auringon kultaavan huippuja joilta usvat pakenivat. Aurinko ensin ikäänkuin kurkisti heihin, kunnes se äkkiä hyppäsi kultakuulana esiin itäisen huipun takaa ja samassa läntiset vuoret ja laaksot helahtivat punaisiksi aina ruohokentille saakka, jotka aamun kasteessa sädehtivät ...

Yhä vielä he matkasivat, askel askeleelta ...

Giljen kunnailla oli heinäväki jo kauan ollut työssä, kun he lopulta saapuivat sinne.

»Tuntuu hyvältä päästä takaisin kotiin», sanoi äiti. »Onkohan Marit muistanut panna lihoja savustumaan?»

Keittiönovesta kiiruhti Marit vastaan.

»Tänne tuli eilen illalla hieno herra jalkaisin ... se sama, joka kaksi vuotta takaperin sai täällä pohjat kenkiinsä ... Minulla ei ollut muuta neuvoa kuin sijoittaa hänet siniseen kamariin.»

»Ahaa — ylioppilas Grip! Hän on luultavasti matkalla kotiinsa.»

Äiti vilkaisi Inger-Johannaan. Tyttö oli sanonut tuon hieman tapaillen. Hän nousi kiireesti vaunuista.

»Jägerin täytyy huomenna lähteä kartoitustoimitukselle kauas tuntureille — aina Grönnelid-sääterille saakka!» julisti äiti, kun Grip seuraavana aamuna tuli ulos huoneestaan — »ja senvuoksi on tässä niin paljon varustelemista.»

»Vai niin? Ja joko huomenaamulla?»

Ylioppilas mietti.

»Minun suunnitelmani on mennä suoraan tunturien poikki kotiini, niinkuin viimeinkin, saadakseni vähän raitista ilmaa ja valoa kaupungin tomujen päälle.»

»Mutta silloinhan te voitte mennä Jägerin mukana. Ainakin viisi tahi kuusi peninkulmaa teillä olisi samaa matkaa, ja Jägerista olisi erittäin hauskaa saada matkaseuraa. Sallitteko että laitan teille vähän matkaevästä?»

»Kiitos, kiitoksia hyvin paljon, rouva, kaikesta ystävällisyydestänne . . .»

»Hän ei salli minun olla täällä, se on varmaa», mutisi ylioppilas kävellessään pihalla aamupäivällä. Kaikki paitsi rouva olivat nukkumassa.

Mutta hänpä ei ollut tullut tänne kapteenille seuranpitäjäksi . . .

Iltapäivällä, kun tuli vähän vilpoisampaa, kävelivät kapteeni, Inger-Johanna, Jörgen ja ylioppilas Grip kaunista tietä alas myllylle. Iso-Ola ja Aslak-renki olivat mukana; myllynratasta oli vähän laskettava, sillä myllypuro oli melkein kuivilla.

He seisoivat ja aprikoivat miten ratas parhaiten saataisiin irti akselistaan, kun se äkkiä lähtikin sijoiltaan.

»Kas vaan Jörgeniä, kun osasi irroittaa rattaan», sanoi kapteeni ylpeänä:

»Ota puuseppä Tore avuksesi, Ola, heti kun palaat hevosia tuomasta tuntureilta . . . ja anna Jörgenin näyttää kuinka se käy, hän kyllä sen osaa. Kun vain ei ole lukemisesta kysymys, niin kyllä Jörgen osaa.»

»Tartu sinä tukkaasi, Jörgen, ja pänttää päähäsi läksyt . . . Tee niinkuin ruispuurolle; mitä nopeammin sitä nieleksit, sitä pikemmin se loppuu», lohdutteli Grip.

»Jopa nyt jotakin — olin vähällä unohtaa hankkia ongensiimaa huomiseksi. Jörgen, sinä saat tänä iltana lähteä kauppiaaseen . . . Saattepa nähdä kuinka paljon siellä saamme lohia», sanoi kapteeni Gripin puoleen kääntyen.

»Hohoo — jaa», huokasi kapteeni kotimatkalla. »Lähdenpä oikein mielelläni nyt tuntureille — tulen sieltä aina kolme neljä naulaa keveämpänä takaisin.»

»Minä olen aina koulunpenkiltä saakka ihaillut sitä osaa maasta», huomautti Grip, »meidän pitäisi lisätä maantieteeseemme, että tämän seudun sisäjärvi löydettiin vasta muutamia vuosia takaperin keskeltä avaraa tunturiylänköä, jonka ainoastaan muutamat peuranampujat tunsivat.»

»Sitä ei ole merkitty mihinkään karttaan, sen paikka on tyhjä kuin Afrikan sisusta; se on tosiaankin tuntematon», selitti kapteeni. »Mutta sen kautta kulkee kuitenkin muihin seutuihin karja- ja ihmispolku . . . ja tuntureilla on kansan keskuudessa jo vanhastaan nimensä.»

»Totta, totta — tuntevathan Afrikankin alkuasukkaat maansa sisäosia, vaikkei sivistynyt maailma tiedä niistä

mitään», nauroi Grip. »Minä olen aina mietiskellyt mitä semmoisessa tuntemattomassa seudussa mahtaisi olla. Siellähän ehkä saisi nähdä monenkinlaista. Rotkoista löytyisi entisaikojen raunioita ... laaksoista luhistuneita majoja ... ja silloin tällöin villipeura vilahtaen kiitäisi tunturin poikki.»

»Niin, me saamme sieltä monta kaunista peuranpaistia», sanoi kapteeni.

»Sehän minua houkuttelikin, kun kaksi vuotta sitten tapasin peuranampujia. Minä tahdoin keksiä jotakin uutta, nähdä mitä siellä on.»

»Aivan samaa kuin me kuvittelimme kaupungista», huudahti Inger-Johanna.

»Teidänpä pitäisi saattaa isäänne jonkun matkaa tuntureille, neiti!»

»Sepä ei olisi niinkään tuhmaa!» arveli kapteeni ... »ei ollenkaan mahdotonta — ei lainkaan! — Saisit ratsastaa Grönnelidin karjamajoille saakka.»

»Voi, jos toteuttaisit tuon tuumasi, isä!» huudahti Inger-Johanna innokkaasti. »Nyt minäkin tahtoisin nähdä minkälaista siellä on ... Luulenpa, että me ennen aina kuvittelimme maailman loppuvan tuolla — oman karjamaamme takana.»

»Minä otan peitteitä mukaan, — ja jos ne siellä kerran voivat minulle hankkia yösijan, niin kyllä sinäkin saat siitä osan» ...

»No, no, Morten! — Annapas ihmisten olla rauhassa!» Kapteeni otti esiin tupakkapötkyn ja taittoi siitä palasen pukille, joka juoksi pihalta heitä vastaan.

... »Noo, partajassi, hän tahtoo osansa myöskin.»

»Kuulehan, äiti!» huudahti hän nähdessään vaimonsa tulevan aitasta.

»Mitäs sanot siihen, että minä otan Inger-Johannan mukaani huomenna . . . Perjantaina voivat hän ja Jörgen palata kotiin Iso-Olan ja hevosten kanssa!»

»Mutta rakas Jäger! Mitä hänellä on tuntureilla tekemistä?»

»Hän voi jäädä yöksi Grönnelidin karjamajoille.»

»Mutta se on liian rasittava matka. Sinunhan täytyy kaiken matkaa kulkea ihan tiettömiä taipaleita!»

»Hän saa ratsastaa aina karjamajojen tuolle puolen saakka. Mustahan kulkee tasaisesti kuin pappi sekä kalliolla että suolla. Minä otan Valkon.» Kapteeni oli oikein kiihkoissaan saadakseen Inger-Johannan mukaansa.

»Tietysti sinä tulet mukaan! — Valmistahan nyt, äiti, meille kunnon eväät! Kello viisi huomenaamulla me lähdemme. Tronberg yhtyy meihin hevosineen kauempana, niin että tekin saatte ratsastaa vuoroonne, Grip.»

Grip hyökkäsi Jörgeniin syliksi ja työnsi hänet leikillään keittiön ikkunasta sisään.

Niska ahavoituneena, punoittaen ja palavissaan hääriskeli kapteeni paitahihasillaan ylhäällä tuntureilla.

Edellä ratsasti Inger-Johanna kuormahevosten kanssa, ja kapteenin vierellä kulki muutamia talonpoikia kantaen heidän päällysvaatteitaan seipäissä olkapäillään, ja joka kerta kun pysähdyttiin, he innokkaasti osoittivat kapteenille rajamerkkejä ja viittoja, joiden mukaan kapteenin tulisi kartoituslinjansa suunnata.

He olivat olleet yötä Grönnelidin karjamajoilla, ja jo kello viideltä aamulla he ratsastelivat lakeiden tuntu-

reiden ja pajukkosoiden keskellä. Hevoset saivat vähän väliä kahlailla saman joen monissa mutkissa.

Nyt he jälleen pysähtyivät pitkän kiipeämisen jälkeen odottaakseen Tronbergia, jonka he olivat nähneet tulevan kaukana alempana.

Kapteeni otti kiikarin esiin, ja pikaisesti silmäiltyään lumipeittoista lakeutta, joka maidonkarvaisena levittelihen kaukana edessäpäin, tähysteli hän vähitellen yhä alemmas ja alemmas.

Hiki tippui suurina pisaroina otsalta ja kulmilta, niin että lasi sumeni ja hänen täytyi pyyhkiä sitä suurella ohueksi kuluneella nenäliinallaan. — Nyt asetti hän kiikarin hevosenselän varaan ja piti sitä kauan samaan suuntaan ojennettuna.

»Niiden täytyy olla Rögnelidin väkeä, jotka tulevat tuolta Bräkstadin puolelta ... Mitä?»

Miesten, joiden puoleen hän kääntyi, tarvitsi vain kädellään varjostaa silmiään päästäkseen selville, että ne olivat heidän riitaveljiään, joiden kanssa heidän oli huomenna määrä yhtyä Tiske-veden luona. Mutta he olivat liian oveloita ilmaistakseen havaintoansa muuten kuin imartelemalla:

»Mutta onpas kapteenilla erinomainen kiikari!»

Näillä kartoitusmatkoilla kapteenia kumpikin riitapuoli koetti, niin sanoaksemme, kantaa kultatuolilla. Saada tällä tavoin nauttia palveluksista oli hänen parhaita kesähuvituksiaan ...

»Oletteko kalastanut, Tronberg?» huusi hän, kun aliupseerin lakki tuli nyökytellen näkyviin jyrkältä karjapolulta.

»Lohtako ... ja tänään saatua?»

»Tänä aamuna, herra kapteeni.»

Kapteeni otti kalat ja tarkasteli niiden kiduksia.

»Niinpä niin, tänään ovat saatuja.»

Aliupseeri otti lakin päästään ja kuivasi kasvojaan.

»Nyt saattaisi hyvin paistaa kalaa tunturiseinämällä, nyt on niin tavattoman kuuma», sanoi Tronberg.

»Kauniita kaloja. Katsokaahan, Grip, painavat ainakin viisi naulaa kappale.»

»No herran pojat, onko neitikin täällä!» huudahti aliupseeri ojentautuen vaistomaisesti perusasentoon, kun Inger-Johanna ohjasi ratsunsa heidän luokseen ja tarkasteli täplikkäitä välähteleviä kaloja, jotka riippuivat kuormasatulalla. Mutta vanha Lars Opidalen, mies, joka rajankäyntiä oli pyytänyt, silitteli karkealla kämmenellään tytön kättä, kun tämä luki pajunvitsaan pujotettuja lohia.

»Voiko tämmöinenkin olla tuhkaa ja tomua!» sanoi hän hiljaisesti, ihmetellen.

»Tuehan neitiä, Lars, että hän pääsee maahan. Hänen on tästä alkaen mahdotonta ratsastaa tuolla jyrkällä, röykkiöisellä tunturilla.»

Tie tuli yhä jyrkemmäksi; välistä sitä ei erottanut ollenkaan harmaalla tunturiseinällä. Kalasääsken yksinäinen huuto kuului. Se kaarteli huutaen ja edeten, kun Jörgen kiljaisi sille. Sillä oli varmaankin pesä jossain lähistöllä.

Kapteenin haulikko otettiin esiin ja Tronberg yritti, mutta ei saanut lintua sopivalle etäisyydelle . . . Kunpa saisi maata tuolla ylhäällä kivien välissä sitä vaanimassa!

Lintu kaarteli taas heidän lähellään valtavin siivenlyönnein.

Äkkiä kuului ylempää pamahdus, ja kalasääski räpäytti siipiään kiivaasti, ilmeisesti koettaen säilyttää tasapainoaan.

Panos oli lävistänyt toisen siiven, niin että he näkivät päivän paistavan sen läpi. Lintu oli putoamaisillaan maahan.

»Hyi, sehän on ammuttu vaivaiseksi!» huusi Inger-Johanna.

»Kuka ampui?» kysyi kapteeni hämmästyneenä.

»Jörgen tästä juuri juoksi pyssyineen», ilmoitti Tronberg.

»Vai Jörgen! . . . älköön uskotelko minulle, että se oli hänen ensimmäinen laukauksensa. Sitä kanaljaa! . . . Mutta hänhän ampui sen vapaalta jalalta, ja siihen katsoen se oli kelpo laukaus, Tronberg! Tällä kertaa hän pääsee selkäsaunasta, vaikka olenkin häntä kieltänyt mitä ankarimmin kajoamasta pyssyyn.»

»Kieltänyt, niin», mutisi Grip. — »Eikö ole merkillistä, neiti Inger-Johanna, että me aina haluamme juuri sitä mikä on kiellettyä. Meidän innokkaimmat harrastuksemme ovat juuri noita kiellettyjä. Mutta takaperoista on sellainen kasvatus ja jättää jälkensä meihin, — luo teräviä päitä, mutta huonoja luonteita.»

Grip ja Inger-Johanna kävelivät edellä hevosten vierellä. Omituista, tiheää auteretta oli ilmassa tänä iltapäivänä; se kattoi sakeana alavammat seudut, mutta ylhäällä oli ilma niin heleän kirkasta. Askel askeleelta hevoset pääsivät eteenpäin louhikoissa, alasvyöryneen soran ja kallionlohkareiden välissä, jotka muistuttivat sammaltuneita, harmaita mökkejä; niiden katolla näytti seisovan joku vaivaiskoivu hienorihmaisia hapsiaan levitellen, ja halkeamista riippui kirjavia monivuotisia sananjalkatöyhtöjä.

»Katsokaahan noita kierteleviä, vääristyneitä kasveja! Saattaa sanoa, että kaikki täällä on kokonaan kivet-

tynyttä — mutta kuitenkin tunkee elämä täällä kaikkialla esiin.»

Grip pysähtyi.

»Tiedättekö, neiti Inger-Johanna, mitä minä nyt haluaisin?»

Hänen kasvoiltaan oli tavallinen ivan piirre poistunut.

»Tahtoisin vain päästä koulumestariksi .... opettamaan lapsille ensi alkeita heidän omien luontaisten ajatustensa avulla ... juuri perusteet ovat meillä huonot ja väärennetyt. Lapsille pitäisi opettaa juuri niin paljon tahi niin vähän kuin he jaksavat käsittää. Ja sitten hylkäisin kerrassaan nuo suojelemaan tarkoitetut, rakastetut kiellot. Minä vain osoittaisin heille seuraukset ... — sekoittamalla ruudin ja sytykkeet heidän silmäinsä edessä, kunnes räjähtäisi, jolloin sanoisin: Ole hyvä, Jörgen! Minun puolestani voit mielin määrin pitää niitä molempia taskussasi; sinäpä itse siitä ilmaan lennät. Kasvatuksessa on kehitettävä vastuunalaisuuden tuntoa, jos mieli luoda ihmisiä.»

»Teillä on hirveän paljon aatteita, Grip!»

»Hullutuksia kai, vai mitä! — Kunpa minulla olisi kykyä kynän käyttöön! — mutta minulla on kaikki vain suussani ... Katsokaas, on vain neljä väylää, jumaluusopin, historian ja kielitieteiden, lääketieteen ja lakitieteen, ja minä olen toistaiseksi aherrellut viimemainitun ääressä. En itsekään tiedä, mitä tällä uralla tahdon. Olette kai kuullut kissasta, joka pantiin lasipalloon, mistä sitten ilma pumputtiin pois. Se huomasi, että jotakin hullua oli tekeillä; se haukkoi ilmaa, mutta ilma tuli yhä ohuemmaksi, — ja sitten se yhtäkkiä pisti käpälänsä vetoreikään. Minäkin aion pistää käpäläni vetoreikään. Sillä täällä on ilmatonta! Mutta totisesti ei pilvissä runoilijain luona,

siellä salamoi ja säteilee ja siellä kirjoitetaan toiminnasta kansan ja vapauden ja kaiken korkean ja suuren hyväksi, niin moneen suuntaan kuin kompassissa on säteitä. Mutta todellisuudessa, alhaalla maan päällä, — tavalliselle ihmiselle, joka tahtoo hieman kokeilla — hänelle on kaikki suljettua. Käytännön maailmassa ei ole tilaa meidän parhaillekaan ajatuksillemme ja aikeillemme, neiti! Ei edes sen vertaa, että pääsisi luomaan onnettomuuttansa niillä ...

Ja niin elää sitten miten parhaiten voi, — toista elämäänsä toveriensa kanssa ja viruttaa itseään punssissa heidän seurassaan joka kerta kun on oikein pettynyt kaupungin teeseuroissa ...

Mutta tunnustelkaa tätä ilmaa! — Joka ainoa henkäys kuin lasillinen hienointa, — hienointa, niin, miten sanoisinkaan?»

»Punssia!» tuli hieman lyhyt vastaus.

»Ei, vaan elämää! Vapaan luonnon kanssa ei mielellään antaudu väittelyyn. Minä olen samaa mieltä tunturien, auringon ja kaikkien noiden kiemurtelevien koivunvitsojen kanssa — kun vain ihmiset tuolla alhaalla olisivat oma itsensä. Mutta sitä he eivät ole koskaan, paitsi kun he iloisessa toveriseurassa, vähän märkää maisteltuaan, ovat kohonneet kyllin korkealle syvästä kaivostaan. On koko joukko vapaamuurareja, jotka tuntevat toisiaan vain siinä tilassa, — tahi ollessaan Westermannin höyrykylvyssä, jossa Westermann löylyttää kylpijää tuoreella koivunvitsalla kolmenkymmenen asteen kuumuudessa. Tiedättekö, neiti, sauna oli esi-isiemme kansallinen kokoushuone.»

»En, mutta nythän saan kuulla yhtä ja toista uutta», sanoi Inger-Johanna hymyään salaten.

»Kuulkaa, . . . kuulkaa . . . kuikka piipittää», kuiskasi Jörgen.

Ääni tuli pieneltä suosilmäkkeeltä, joka oli valkoisenaan niittyvillaa.

He pysähtyivät kuuntelemaan.

»Oletteko koskaan kuullut näin syvää hiljaisuutta — tuollaisen yksinäisen äänen jälkeen?» sanoi Grip. »Sellaisia ääniä kuuluu siellä täällä maassa . . . Abel kuoli. Minkätähden? — Juoppouteen, sanotaan», hän pudisti päätänsä, »mutta todellisuudessa ilman puutteeseen!»

Grip kulki paitahihasillaan ja kuori puhuessaan pajukeppiä, jonka hän oli taittanut kivien kolosta alempaa.

»Tuossa näette, kapteeni, Opidalenin rajan sellaisena kuin se on kulkenut vanhoista ajoista saakka!» selitti vanha Lars . . . suoraan, ihan suoraan tuota vuorenhalkeamaa pitkin, tuossa, josta meidän on astuttava alas, ja sitten suoraan järven poikki . . . melkein Torsknutin Punavuoria kohti . . . katsokaa, kapteeni, tuonne noiden kolmen viheriän saaren poikki aina kiviseen rantaan asti.»

Ukko viittoili kiihkeästi kepillään rajan suuntaan.

»Siihen hankin minä todistajia, ja jos kaikki ne, jotka ovat kalastaneet vesillämme, isäni ja isoisäni ajoilta saakka, olisivat elossa niin olisi heissä miehiä kylliksi saamaan kumoon kaikki rögnelidläisten kujeet» . . .

Iltapäivän varjo lankesi rotkoon, jossa jäävesi tippuili alas mustan tunturiseinän halkeamia pitkin. Paikkapaikoin sattuivat auringon säteet vielä keltaisiin poronjäkälikköihin tahi siellä täällä kasvaviin sinertäviin, keltaisiin tahi valkoisiin tunturikasveihin, jotka eivät halveksineet näitä karuja seutuja valkoisen ikilumen rajoilla.

»Tuollapa tuleekin Mathis veneineen!» sanoi vanha Lars.

Vene, jolla heidän piti mennä Larsin pojan karjamajalle, suikerteli kuin hyönteinen vihertävällä peilikirkkaalla vedenpinnalla.

Laskeutuminen tunturilta oli todellista virkistystä kapteenille, joka oli lihava ja alati hengitti kovin raskaasti. Ja ajatellessaan mielitointaan, kalastusta, tuli hän vielä paremmalle tuulelle.

»Me saavumme sinne juuri siihen aikaan jolloin nykii», sanoi hän.

Kun he istuutuivat nelikulmaiseen ruuheen, joka odotti heitä kala-aitan luona, oli kapteenilla jo siima valmiina. Hän oli innokkaasti pitänyt huolta siitä, että pukinsarvi oli täynnä hyviä onkimatoja.

Ne, jotka eivät mahtuneet venheeseen, kulkivat hevosten kera järven ympäri. Vähän väliä näkivät soutelijat heidän tulevan esiin rantakallioiden lomasta.

»Mitäs sanot, Mathis, jos vähän uistelisimme pitkin rantaa tuolla varjossa? Vai luuletko ettei se siellä käy koukkuun? . . . minun mielestäni se on kumminkin viisaampaa kuin jos soutaisimme suoraan järven yli», laususkeli kapteeni.

Mathisin siima oli teljon alla ja sillä tahtoi nyt Inger-Johannakin koettaa.

Kapteeni pisti syötin hänen koukkuunsa. Mutta hän ei halunnut odottaa niin kauan, että olisi päästy kalastuspaikalle; hän lappoi siiman irti heti paikalla ja uisteli sillä, hyvin toimekkaana nykäisten siimaa aina lyhyemmälle ja taas hellittäen, soudun tahtiin.

»Sinähän olet kätevä!» huudahti kapteeni, »se on synnynnäistä tuo. Sinä oletkin oikeastaan kalastajasukua, sillä minähän olen kasvanut Bergenin liepeillä ja niinpä isänikin ennen minua . . . Jos saisin taalarin jokaisesta

turskasta, minkä olen nyhtänyt Alver-virrasta, niin jättäisin jälkeeni perintöjä . . . Mitä? Mitä?» . . .

Vanavedessä kuului polskahdus. Inger-Johanna alkoi kiihkeästi lappaa siimaa sisään; keltainen kalanvatsa välmehti tuokion auringonpaisteessa veden pinnalla.

Inger-Johanna nykäisi muutaman kerran kiihkeästi siimaa ja nousi sitten puoleksi seisaalleen, kiskoen nopeasti kalaa lähemmäksi.

Nostaessaan hopealta välkähtelevän kalan korkealti veneenlaidan yli hän päästi riemuhuudon:

»Ensimmäinen kala eläessäni!»

Grip irroitti sen koukusta ja heitti kauas veteen.

. . .»Sen vuoksi se saakoon elää!»

Kapteeni kohautti niin kiivaasti raskasta ruumistaan, että vene tärähteli.

Mutta tätä tuhmuutta toki lievensi se seikka, että se tehtiin hänen silmäteränsä kunniaksi . . .

Ja kun he saapuivat sen kukkulan alle, jonne kapteeni halusi heittää siimansa, kajautti hän äkkiä Bergenin rannoilla lapsena oppimansa laulun, jota hän ei enää moneen herran vuoteen ollut muistanut:

»Mun pintaani aurinko paahti
ja venheeni virrassa hiljaa solui,
tarun kertoili keulassa vaahti
ja unien maille mun mieleni jolui.

Kun tuosta ma heräsin
ja komppeeni keräsin
oli tuhto luisunut virtaan.
— Ja venheeni virrassa hiljaa solui» . . .

Hänen syvä bassonsa kuului mahtavalta kaikuvaa kalliota vasten.

Järvi oli rasvatyven ja kapteeni nosti venheeseen lohenmullon toisensa perästä.

Tunturi lumisine huippuineen seisoi kuin päälaellaan veden syvyydessä heidän allaan, niin että päätä huimasi kun veteen katsoi. Ja kun he tulivat karjamajojen kohdalle, kuvastui koko tuo jyrkkä viheriä rinne, jossa karja kävi laitumella, niin selvästi veteen, että olisi voinut sarvet lukea.

»Niin, täällä kulkevat lehmät kuin kärpäset seinällä», sanoi kapteeni. »Jos tuolla joku pudottaa raintansa, niin kimpoaa se tänne alas meidän eteemme.»

Huoneen nimellistä siellä oli vain pieni turvemaja kivirauniossa sekä pieni, rappeutunut, kivikattoinen ja räppänällinen pölkkyhökkeli. Siellä piti kapteenin ja Inger-Johannan nukkua auringonnousuun saakka, jolloin jälkimmäisen oli Jörgenin, Ison-Olan ja Mustan kanssa palattava Grönnelidin karjamajoille.

He olivat syöneet illallista — lohta ja jonkinmoista mätipuuroa, ja nyt he katselivat kuinka aurinko vaipui Suurtunturien taa.

Kapteeni tepasteli tohveleissaan ja virkatakki auki napitettuna nurmikolla ja poltteli hyvillä mielin piippuaan. Hän pysähtyi silloin tällöin katselemaan miten auringonsäteet väreilivät kukkuloilla kaukana päivänlaskua vastapäätä.

Äkkiä äsken tummansininen vuorijono muuttui yhä punertavammaksi, kunnes se lopulta hehkui kuin tulen liekki. Nyt loistivat lumikukkulat idässä ruusunpunaisina . . . Siellä kohousi kummallisia sadun kuvia, torneja, linnoja . . . kolme kaukaisinta kukkulaa muuttui veripunaiseksi ja keskimäisessä välkähti häikäisevä valo. Ja

vielä niidenkin takana syttymättömiä huippuja, harjuja, rotkoja, joissa varjoja liukui . . .

Jörgen tähysteli isän suurella kiikarilla, näkyisikö peuroja lumirinteillä.

— »Hyvästi, neiti Inger-Johanna!» sanoi Grip. »Minä lähden jo yön läpi tuntureille. Yksi miehistä tulee oppaakseni. Täällä on meitä muuten useampia kuin majaan mahtuu . . .

Mutta sallikaa minun ensin sanoa teille», lisäsi hän hiljempää, »että tämä avosydäminen päivä tuntureilla on ollut elämäni harvoja kauniita . . . minun ei ole tarvinnut lausua ainoatakaan matalaa, typerää sukkeluutta . . halveksia itseäni» . . . lisäsi hän ankarasti.

»Tuollaisena, niin, juuri tuollaisena kuin nyt seisotte siinä hienona ja norjana ja ylimielisenä suuren olkihattunne alta katsellen, sellaisena tulen muistelemaan teitä siihen saakka kunnes taas tapaamme toisemme kaupungissa.»

»Svartdaleniin on ainakin viiden neljänneksen matka», sanoi kapteeni kätellessään nuorukaista. »Olette aina tervetullut Giljeen, Grip!»

Grip jo kiipesi lakkiaan heilauttaen jyrkkää kallionrinnettä läheisen tunturin huippua kohti.

»Se mies ei näy tuntevan väsymystä!» sanoi kapteeni.

Inger-Johanna katseli hänen jälkeensä. Aurinko loi viimeistä vaaleata hohtoansa hiilakkaaseen iltailmaan. Tytön kasvoilla elehtivät lämpimät tunteet.

Muutama hyönteinen — mehiläinen tahi ampiainen — lensi suristen sisään avonaisesta ikkunasta sini-

seksi maalattuun, siistittyyn huoneeseen ... pörräsi meluisasti ruutua vasten, melkein häiriten nuorta mustatukkaista, kaunista tyttöä, joka makasi sohvalla aamu-uniaan vedellen.

Hän makasi sikeässä unessa kyljellään; — tulihan hän vasta yöllä kotiin ... Tunturivaikutelmat näyttivät vieläkin heijastuvan hänestä.

Hänellä oli uusi lohenmullo uistimessa, — se kimalteli ja loiskahteli tuolla vedessä ... Grip toi kaksi tikkua pannakseen ne ristiin ...

Hurr-surr-rr ... suoraan hänen kasvoilleen, niin että hän heräsi.

Päivä oli jo pitkälle kulunut.

Valkoisiin verhotulla pesupöydällä, joka oli järjestetty häntä varten, koreili orvokkisaippua hopeapaperilla.

Sen tuoksu se varmaankin viekotteli tunturien hyönteisiä turmioon. Ne olivat vainunneet täällä aivan uuden kukkaismaailman ja syöksyivät nyt suin päin uutta keksintöään kohti aavistamatta, että tunturien alla oli monia ihmeitä, että orvokintuoksu ei antanut orvokin hunajaa, vaan ainoastaan ilkeitä vatsanväänteitä. Niiden keskuudessa vallitsi varmaankin perinpohjainen käsitteiden sekaannus, päättäen siitä että vastatulleet pörisivät levottomina sinne tänne huoneessa, ikäänkuin aavistaen jotain pahaa ja lensivät pari kolme kertaa huoneen ympäri, kunnes kiusaus tuli ylivoimaiseksi; kun taas aikaisemmin tulleet, joihin tuoksu jo oli vaikuttanut, hitaasti ryömivät seinää pitkin, jopa menivät tainnoksiin ja pyristellen makasivat ikkunalaudalla.

»Uh! — kun meni suoraan pesuveteen!»

Hän katsahti puolittain vihastuneena saippuaan, joka oli onnettomuuden aiheuttanut.

Avautui ikäänkuin uusi ajatusjakso, hänen pari kertaa haistellessaan saippuaa.

»Äidin keltainen saippua on rehellisempää!»

Hän viskasi saippuan nopeasti ulos ikkunasta ja pyyhki sortuneet hyönteiset hellävaroen ikkunalaudalta.

Äiti ja Inger-Johanna seisoivat sitten päivemmällä puutarhan perällä poimien sokeriherneitä päivällistä varten.

»Ota vain kypsimpiä, Inger-Johanna — sellaisia, jotka kovettuisivat liiaksi isän kotiintuloon, jos niitä siihen saakka säilyttäisimme.

Mitähän täti sanoisi, jos saisi kuulla, että olemme antaneet sinun seurata isääsi kauas tuntureille. Hän ei varmaankaan pidä sellaista retkeä minään hauskuutena, eikä voi käsittää, että sinä voit noin kaunopuheliaasti haastella kivistä ja kannoista.»

»Eipä tietenkään. Hänen mielestään ei mitään voi verrata heidän teeseuroihinsa!» naurahteli Inger-Johanna.

»Annahan lautasesi minulle, niin tyhjennän sen koriin», sanoi äiti.

»Tätihän kirjoitti, että Rönnow jää koko talveksi Parisiin.»

»Rönnow, niin ... Mutta minäpä oikein huvittelen ensi talvena lukemalla tädille ääneen Gedecken kertomuksia Sveitsistä ja samalla aina lomaan liitän pienen kuvauksen omasta tunturimatkastani.»

»Nythän sinä puhut ajattelemattomia, Inger-Johanna! Onhan toki suuri erotus sivistyneitten seutujen ja meidän tunturiemme välillä.»

Rouva Jägerin myssyn peittämä pää vajosi syvälle hernesalkojen väliin ... »Isä sanoo, että Rönnow varmaankin kartuttaa ranskankielen taitoaan senvuoksi, että aikovat kutsua hänet Tukholmaan.»

»Niin, kyllä kai hänestä tulee jotain suurta ... Mutta saatpa uskoa, että meille tulee ihmeen levollista ja hauskaa, kun toisinaan istumme kotona tädin kanssa iltaisin ja minä luen hänelle ääneen.»

Äidin suuri, sinitäpläinen päähine kohosi jälleen. Pöytäveitsi oli hänen toisessa kädessään ja toisella hän ojensi tyhjän lautasen takaisin.

»Ja hänellä onkin sellainen käytös, että se sitä paremmin pukee häntä mitä korkeampaan asemaan hän joutuu.»

»Niin, hänhän on aivan täydellinen ... Mutta en tiedä, miksi ei tee mieleni ajatella häntä täällä vuoristossa.»

Rouva Jäger seisoi pöytäveitsi kädessään.

»Nyt saakin jo riittää!» Hän huoahti ja tarttui väsyneenä koriin. »Tänä vuonna emme saa paljon herneitä», huokasi hän.

VII.

Giljen keittiössä vallitsi suuri kiire ja touhu jouluteurastusten jälkeen.

Porstuasta uhosi kylmä viima, joka levitti muskottikukan, inkiväärin ja neilikan tuoksua muihinkin huoneisiin, ilmassa jyski hakkuurautojen ja survimien kalkutus niin että lattiat tärisivät. Valkoiseen esiliinaan puettuna ja lautasliina pään ympärille kiedottuna itse Iso-Ola riehui ja hääri suuren puuhuhmaren ääressä.

Pitkän pöydän yläpäässä istui rouva Jäger parsinneulalla ja langalla ommellen kokoon rullasylttyjä. Muutamat muonamiesten vaimot ja Thea, valkoisina kuin enkelit, leikkelivät lihaa hienoa hakkelusta varten.

Etempänä penkillä istui äsken kotiintullut Thinka ja täytti verisin käsin suuresta kaukalosta verimakkaraa. Taitavasti ja sukkelasti hän sulloi makkara-ainetta sarven läpi, pujotti sitten tikun suolen suuhun, ja niin valmistui toinen tumma, hirveän näköinen verimato toisensa jälkeen; niitä sitten siskot kiehuttivat suuressa padassa, jonka mustaa pohjaa liekit nuolivat, ennenkuin rätisten leimusivat ylös savutorveen.

Kapteeni oli tullut keittiöön ja katseli tyytyväisenä taistelukenttää. Olihan täällä paljon hyvää sekä suulle että sieraimille, ja aina uuden lajin valmistuessa lähetettiin hänelle konttoriinkin makupaloja arvosteltaviksi.

»Minäpäs neuvon teille, tytöt, miten pitää hakata!» sanoi hän leikillisesti, ottaen veitset Torbjörgiltä.

Molemmat hakkuuveitset lensivät hänen käsissään ylös ja alas niin nopeasti, että niitä tuskin saattoi erottaa, ja muut työntekijät silloin keskeyttivät työnsä ja rupesivat ihastellen katsomaan . . .

Tätä tosin kesti vain pari kolme minuuttia, kun sitävastoin Torbjörgin ja Aslakin täytyi hakata koko päivän.

Mutta voitto kuin voitto, ja kun kapteeni sitten astui huoneeseensa hyräillen innokkaasti ja tyytyväisenä, ei hän suinkaan ollut unohtanut keppostaan, vaikka hänen käsivartensa olivat aivan herpautuneet. Hän koetteli niitä pari kertaa ennenkuin sitoi ruokaliinan kaulaansa ja istuutui pöydän ääreen maistellakseen lämmintä, rusinoilla höystettyä ja voilla voideltua verimakkaraa, jonka Thinka toi hänelle.

»Vähän sinappia, Thinka!»

Sorjavartaloinen Thinka asteli nurkkakaapille etsimään sinappia.

»Lautanen, kuulehan, olisi saanut olla lämmin . . . oikeastaan sen pitäisi olla tulikuuma voille ja rusinoille».

Hyväntahtoinen Thinka meni paikalla lautasta kuumentamaan ja toi sen pian isälle. Se oli niin kuuma, että sitä täytyi kantaa ruokaliinaan kiedottuna.

»Kaada vaan, isä, kaikki tälle lautaselle, niin saat nähdä.»

Se missä Thinka parhaiten onnistui kotiintulonsa jälkeen, oli hänen ihmeellinen taitonsa palvella isäänsä. Isä sai näinä aikoina tuskin koskaan aihetta ilmaista tyytymättömyyttänsä.

Thinkan lempeys, taipuvaisuus ja järkähtämätön mielen tasapaino loi todellista kodikkaisuutta taloon. Kap-

teeni tiesi, ettei hänen tarvinnut muuta kuin vihjata jostain maukkaasta ruokalajista, niin se ilmestyi pöytään seuraavaksi ateriaksi. Hän oli aina niin taipuisa, kun taas äiti johonkin myöntyessään suoritti kaiken niin raskaasti ja vaivaloisesti, että isä aina tuli huonolle tuulelle ja alkoi kiukutella, vaikka äiti hyvin tiesi, ettei kapteenin terveys sietänyt kiivastumisia.

Maanantai-aamusta saakka oli saatu toimeen äärettömän paljon, ja huomeniltaan toivottiin kaikki saatavan valmiiksi. Kahden lehmän, hiehon ja sian teurastaminen ei ollut mikään pikku juttu, ja siihen vielä lampaat lisäksi.

»Kruununvouti! — Voudin hevonen on pihalla!» ... ilmoitettiin äkkiä kesken ruokapuuhia keittiössä.

Vouti! — ikäänkuin salama olisi iskenyt.

»Juokse ylös konttoriin, Jörgen, ja pyydä isää menemään häntä vastaanottamaan!» sanoi äiti. »Saat riisua esiliinasi, Iso-Ola, — niin hullua kuin se onkin!» ...

»Se varmaankin haistaa makkaran lemun padasta», huudahti Marit reippaalla tunturikielellään, — »eikös se jo tulekin toista kertaa näin jouluteurastuksille. No, sittenpähän ei ole kotonaan tiellä, kun on täällä kylässä!»

»Pidähän pienempää suuta, Marit!» sanoi äiti. »Voutiparalla ei ole niinkään hyvä kotonaan, sittenkun hänen rouvansa kuoli.»

Mutta oli niin hirveän kiusallista, että hän tuli juuri tänään — tuiki sopimattomaan aikaan!

Talon kunniaa täytyi pitää yllä; sentähden ei rouvankaan sopinut jäädä keittiöön.

Kapteeni astui äkkiä keittiöön.

»Vouti jää tänne huomiseen ... sitä emme voi auttaa! Minä kyllä pidän hänestä huolta, jos vain saamme vähän ruokaa.»

»Niin, Jäger, on kyllä helppo sanoa! ... silloin kun meillä on puuhaa korvia myöten.»

»Vain kylmää lintua ... lihapullia ... vähän makkaraa ... sillä kyllä tulemme toimeen. Minä lupasin hänelle maistiaisia. — Ja sitten, Thinka!» kapteeni nyökäytti päätään, »hiukan totia, — niin pian kuin mahdollista.»

Thinka oli jo menossa; hän pyörähti sukkelasti kaapille. Hän oli teeskentelemätön ja vaatimaton, eikä lainkaan ajatellut vaivojansa. Niinpä hän lennättikin, puhtaaseen esiliinaansa puettuna, tuulen nopeudella tarjottimen sisälle. Tervehdittyään voutia pyörähti hän kaapille ottamaan rommia ja arakkia .... ja piippuhyllylle sytykkeitä etsimään, latoi tavarat lautaselle ja asetti sen herrojen eteen, ennenkuin jälleen katosi keittiöön.

»Torbjörg, pesehän itsesi ja siivoa vierashuone voutia varten, — ja sitten täytyy mennä hakemaan Annaa meitä auttamaan, — mikäli hän siihen kykenee. — Juokse sinä sinne, Jörgen», komensi äiti, huomatessaan kuinka hänen täytyi päästää parhaat apuvoimansa muualle.

Iso-Ola oli vienyt voudin hevosen talliin ja seisoi pian taas huhmaren ääressä survomassa, niin että talo jyrähteli.

»Oletteko te tulleet hulluiksi täällä? Ettekö te ajattele vähääkään?» ärjäisi kapteeni raivostuneena. Hän puhui matalalla äänellä, mutta sitä kiihkeämmin ... »Etteköhän vielä rupea mankeloimaankin! ... niin saisi vouti kuulla kalsketta sekä ylhäältä että alhaalta ... Aivanhan lattia tärisee.»

Äidin kasvoilla kuvastui epätoivo samalla kuin miltei kapinallinen välähdys tuikahti hänen tummista silmistään. Mutta hän hillitsi itsensä samassa ja sanoi päättäväisesti:

»Kuulehan, Iso-Ola, siirry nyt huhmarinesi porstuaan!»

Thinkan osaksi tulivat nyt illallispuuhat, niin ettei äidiltä mennyt hukkaan muuta kuin se hetki mikä pöydässä istuttiin, ja silloinkin hän oli kuin poltteissa, mutta täytyihän esiintyä ikäänkuin ei olisi ollut minkäänlaista kiirettä.

Ensin oli äidin ja voudin välillä jotain juhlallisuutta ja jäykkyyttä; keskusteltiin voutia kohdanneesta raskaasta surusta. Äiti ei ollut tavannut voutia senjälkeen kun tämä kolme kuukautta takaperin oli menettänyt vaimonsa. Hänen elämänsä oli nyt sangen yksinäistä; hänellä oli luonaan vain sisarensa, neiti Gülcke. Sekä Viggo että Baldrian — lyhennys Baltasarista — kävivät latinakoulua ja tulisivat kotiin vasta ensi vuonna, Viggon tullessa ylioppilaaksi.

Vouti räpytteli silmiään ja teki surumielisen eleen ikäänkuin pyyhkäistäkseen toista silmäänsä. Hän oli näinä aikoina käynyt talosta taloon suruansa näyttämässä, mutta täällä hän oli järkevien ihmisten luona, jotka eivät vaatineet häneltä sen enempiä purkauksia, varsinkin kun istuttiin katetun pöydän ääressä, kuumat lautaset edessä . . .

Illallista syötäessä sukeusi lavea keskustelu — lausuttiin kohteliaisuuksia joka kerta kun Thinka toi uuden ruokalajin: höyryäviä herkkuja suoraan pannusta — olivatpas nämä mitä muhkeimmat teuraskestit — sitäpaitsi vanhaa erinomaista pullo-olutta (uusi jouluolut oli vielä liian nuorta) — ja pari kolme oivaa ruokaryyppyä.

Vouti ymmärsi ja huomasi selvään mitä talossa oli tekeillä ja kuinka paljon rouvalla ja tyttärellä oli puuhaa.

Thinka korjasi ruuan pöydästä ja toimitti kaiken

niin ketterästi ja meluttomasti, ilman joutavaa puhetta ja puuhaa — ja niin huolellisesti ja ajattelevaisesti! Ennenkuin huomasikaan oli heillä pöydällä edessään piiput ja totilasit sekä höyryävä vesikannu.

Vouti Gülcken uteliaat, pienet silmät sijaitsivat kaukana toisistaan ja ne saattoivat katsella yhtaikaa kahdelle suunnalle, kun taas hänen pyöreä kaljupäänsä loisti suoraan sitä kohti, jonka kanssa hän keskusteli. Oikeinpa hän tarkasteli nuorta, hienohipiäistä tyttöä, joka oli niin solakka ja soma ja puuhaili niin äänettömänä ja suloisena.

»Sinä olet onnellinen mies, kapteeni!» jupisi hän kuin itsekseen.

»Ryyppää vähäsen vielä, vouti», lohdutti kapteeni hyväntahtoisesti ja kilisteli lasia hänen kanssaan.

»Niin, mikäpä sinulla onkaan hätänä, kun on hauskuutta kodissasi . . . mihin vain käännyt, niin saat pehmeän päänalustan levätäksesi . . . ja niitä riittää lähettää kaupunkiinkin . . . Mutta katsos, minä», kyyneleet nousivat hänen silmiinsä — »minä istun vain konttorissani pöytäkirjojeni ääressä! — Tiedätkös, minuakin hemmoteltiin kovasti . . . mutta älkäämme puhuko siitä. Varmaankin ansaitsin minä tämän rangaistukseksi niin yhdestä kuin toisestakin.»

»Eikö totta, neiti Kathinka!» sanoi hän leikillisesti, kun Thinka samassa astui sisään, — »että tuo vouti on ilkeä, kun näin keskellä jouluteurastuksia tuli teitä häiritsemään? Mutta sallikaa toki hänellekin vähän kodin hauskuutta, hän kyllä sitä tarvitsee, kun on sen omasta kodistaan kadottanut.»

»Kas vaan, olinpa aivan unohtaa!» huudahti hän samassa ja kiiruhti piippu suussa salkulleen, joka oli tuo-

lilla oven suussa. »Minulla on mukanani teille toinen osa »Viimeistä Mohikaania», jonka Bine Scharfenberg lähetti . . . ja minun piti tuoda hänelle — niin, mikäs se olikaan? Se on lapulle kirjoitettu. — »Oikullinen nainen», kirjoittanut Emilie Carlén!»

Vouti otti kirjan kiireesti salkustaan ja ojensi sen Thinkalle.

Älkää nyt vain unohtako antaa sitä Carlénin kirjaa minulle huomenna!» sanoi hän leikkisän uhkaavaisesti, »muuten suuttuu Bine Scharfenberg minuun silmittömästi! — Ei ole hyvä joutua hänen käsiinsä!»

Voudin vielä puhuessa Thinka tarkasteli innokkaasti kirjan ensimmäisiä rivejä, — saadakseen varmuuden, että tämä todella oli jatkoa . . . ja kohta hän taas tuli huoneestaan kädessään loppuun lukemansa Carlénin romaani sekä »Viimeisen mohikaanin» ensimmäinen osa paperiin käärittynä ja rihmalla sidottuna.

»Neiti Thinka, tehän olette tarkka kuin paras toimitusmies», pilaili vouti, pannen hitaasti käärön salkkuunsa. Hänen pienet silmänsä katsoivat herttaisesti Thinkaan.

Vaikka joulupuuhissa oli ollut paljon vaivannäköä aikaisesta aamusta alkaen, ei Thinka kuitenkaan malttanut vielä levolle ruvettuaan olla silmäilemättä kirjaansa.

Hän luki luvun toisensa jälkeen, päätti aina lopettaa seuraavaan, mutta turhaan. Kello kaksi yöllä paloi vielä kynttilä hänen pieluksensa takana. Thinka nautti lukemisesta ja otti sydämestään osaa viimeisen mohikaanin vaaroihin ja vainoomisiin.

Rouva Jäger ihmetteli minkävuoksi sinä talvena kului niin paljon kynttilöitä.

Voudin täytyi syödä vielä lämmin aamiainen ennenkuin sai lähteä matkalle.

Ja nyt heitti hän jäähyväiset ja kiitti hauskoista, suloisista hetkistä, — vaikka oli tullut näin häiritsemään — »voi, rouva Jäger, tottahan teidänkin mielestänne tulin sopimattomaan aikaan — vaikka teillä onkin tyttäressänne niin oiva apu ... Niin, neiti Kathinka, minä olen kyllä tarkastanut teitä, minulla ei olekaan turhan takia poliisin silmät! ...

Näkymättömänä, mutta kuitenkin aina läsnäolevana kodin hiljaisena, hyvänä haltiattarena — eikö se ole parasta mitä naisesta saattaa sanoa?» sanoi vouti kohteliaasti Thinkalle, sitoi vyön turkkinsa ympärille ja meni reen luo, ja lempi hohti hänen kasvoillansa, joiden alapuolta himmensi harmahtava parransänki; hän ei ollut ehtinyt ajaa sitä pois aamulla.

»Kunnon mies, tuo vouti! Hänellä on sydän paikallaan», sanoi kapteeni, palattuaan iloisena huoneeseen ja hieroen pakkasen kohmehduttamia käsiään.

— Mutta teurastusajan voimalliset ruuat tekivät kapteenin sairaaksi.

Lääkäri kehoitti häntä juomaan vettä ja kävelemään vahvasti — totikestejä sai pitää vain silloin tällöin pieneksi virkistykseksi.

Ja kun joulu tuli kohta sen jälkeen, niin ei tuo veren pakkautuminen päähän suinkaan vähentynyt. Päinvastoin.

Isä oli alakuloinen, mutta ei antanut iskeä suonta useammin kuin hänen tapansa oli, kahdesti vuodessa; syksyllä ja keväällä.

Mutta pienten pitojen jälkeen, jotka pidettiin torstaina apulaistuomari Buchholtzille, tuli hänen tilansa oikein surkeaksi. Hän kuljeskeli onnettoman näköisenä ja huomasi kaikkialla vain tappioita, laiminlyöntejä ja vääriä laskuja.

Ei ollut muuta neuvoa kuin lähettää hakemaan lukkari Oisethiä.

Kirkollisten tehtäviensä ohella toimi tämä lukutaidon opettajana nuorisolle, rokottajana ja suoneniskijänä. Kuinka hän ensinmainituista toimistaan selveni, jääköön mainitsematta, mutta viimeksi mainitusta voi lausua, että hän oli syypää suureen verenvuodatukseen, koska oli laskenut ämpärittäin kyläläisten verta eikä suinkaan vähimmän pyylevän kapteenin verta, jota hän nyt säännöllisesti oli vuosittain vähentänyt.

Vaikutus oli suurenmoinen. Tukahduttavaa, uhkaavaa ukkosilmaa, joka oli täyttänyt talon jokaisen sopen ja synkistyttänyt jokaisen kasvot, seurasi nyt kirkas auringonpaiste täynnänsä leikinlaskua Thinkan kanssa tulevasta kesämatkasta sotajoukkojen harjoituksiin.

Tällaisen iloisen mielialan vallitessa äiti lopulta uskalsi ottaa esille kysymyksen Jörgenin koulunkäynnistä — kaikesta mitä Alette-täti oli luvannut ruokaan ja asuntoon nähden sekä mitä muuten voitaisiin järjestää . . .

Ruvettiin laskemaan ja tuumimaan, esitettiin todistuksia ja vastatodistuksia ja otettiin keskustelun alaisiksi pienimmätkin kaupunkielämän seikat.

Kapteeni esitti harkitsemattomilla kysymyksillään niitä suunnattomia menoja, joilla äiti näkyi tahtovan saattaa hänet ihan perikatoon.

Mutta äiti toi vastapainoksi kaikenlaatuisia uusia etuja ja tuloja.

Ja jos joskus, hänen alituiseen kerratessaan yhtä ja samaa, hänen päänsä joutui pyörälle, niin että hän jotenkin puhui liikoja, kesti pitkät ikävät ajat, ennenkuin hänen onnistui saada miehensä vakuutetuksi.

Kapteeni täytyi vähitellen totuttaa asiaan, kunnes hän rauhoittui sen verran, että saattoi ajatella asiaa. Mutta taitavan ja väsymättömän purjehtijan tavoin osasi äiti myrskyssäkin ohjata alusta päämäärää kohti, läheten erä erältä toivottua satamaa.

»Nuo onnettomat rahat!» ... Ne olivat äidille kuin kipeä paise, joka yhtäkaikki oli puhkaistava.

Seuraus oli, että kapteeni vähitellen taipui ja tuli nyt asian innokkaimmaksi puuhaajaksi.

Jörgeniä tutkittiin kaikissa aineissa. Hänen täytyi istua konttorissa ja kapteeni piti itse ankaraa huolta hänen luvuistaan.

»Se on se ikivanha asia», luki kapteeni ... »Jos kanaa muutama kerta pyöräytetään ympäri ja se sitten pannaan selälleen ja vedetään liidulla viiva pitkin nokkaa, niin makaa se aivan hiljaa alallaan eikä tohdi vähääkään liikahtaa. Se varmaankin luulee olevansa nauhalla sidottu siihen paikkaan. Minä olen kokenut sen niin monta kertaa, — sellaiset terveiset voit viedä hänelle, Thinka!»

»Mutta minkävuoksi Inger-Johanna tuollaista kirjoittaa», kysyi äiti totisena.

»No, no, ei minkään vuoksi, — muutoin vain».

Thinka oli eilen saanut kirjeensä erikoisessa kuoressa vanhempain kirjeen sisällä; sisaruksilla oli erikoista pohdittavaa äidin lähestyvän syntymäpäivän johdosta.

Ja Inger-Johanna oli samalla pitänyt esitelmän hänelle, kuinka Thinkan pitäisi nousta vastarintaan ja olla uskollinen lemmitylleen, jos todella pieninkään rakkauden kipinä

vielä kyti hänen rinnassaan. Kertomus kanasta ja liidulla vedetystä viivasta oli Gripiltä saatua. Naiset tavallisesti olivat valmiit kuvittelemaan kaikenlaista ja olivat valmiit vaikka kuolemaan, jos vain sattuivat saamaan liituviivan nokkansa eteen.

Saattoipa se olla tottakin, arveli Thinka ... mutta koska kerran kaikki vastustivat hänen rakkauttaan ja kun hän näki, miten huolissaan isä ja äiti olivat, niin — hän huokasi itku kurkussa — oli liituviiva hänellekin ylivoimainen.

Inger-Johannan kirje teki hänet synkkämieliseksi. Hän tunsi olevansa niin onneton, että olisi saattanut purskahtaa itkuun, milloin vain joku olisi katsonut häneen. Ja sitä teki äiti pitkin päivää, ja Thinka raukan silmät punoittivat.

Öisin hän lueskeli van der Velden »Arved Gyllenstjernaa» niin että kyyneleet valuivat silmistä.

Siskon kirje sisälsi myös erikoisesti hänelle jotain, joka ei ollut aiottu isälle eikä äidille.

... »Sillä näetkös, Thinka, se, joka on käynyt täällä kaikki tanssiaiset, niinkuin minä, ei enää anna kaikkien valojen sokaista silmiään. Alkaa vähitellen ymmärtää, että ihmisten ja heidän keskustelujensa pitäisi jollain tavoin muuttua. Nuo vihoviimeiset tyhjänpäiväiset tanssiaispuheet! Sanon niinkuin Grip: olen väsynyt, väsynyt, lopen väsynyt niihin. Tätikään ei enää niin innokkaasti halua minua niihin, vaikkakin hän on paljon innokkaampi kuin minä itse.

Minua pidetään nyt ylpeänä ja arvostelevana ja jos jonakin, vain sen takia, etten aina keksi mistä puhelisin heidän kanssaan. Täti sanoo, että minun entiseen »liian vilkkaaseen olemukseeni» on tullut jotain kylmyyttä,

pidättyvää levollisuutta, joka vetää ihmisiä puoleensa, — siis juuri niinkuin on toivottukin. Olen varmaankin kuin se jääpalanen, jonka kiinalaiset panivat vanukastaikinaan, — muistathan, mitä luimme siitä.

Tädillä on tänä talvena joukko tuumia. Nyt me kaksi puhumme keskenämme vain ranskaa. Mutta sitä en hyväksy että hän kirjoitti kapteeni Rönnowille minun puhuvan sitä aivan sujuvasti. En mitenkään halua, että hän takaisin palattuaan kuulustelee minua kuin koulutyttöä. Ääntämisenikään ei ole »suloista», vaikka täti niin sanoo.

En todellakaan ymmärrä tätiä enää. Jos joku, niin juuri hän voisi ja olisi velvoitettukin näinä aikoina puolustamaan Gripiä, mutta sensijaan hän hyökkää hänen kimppuunsa milloin vain voi.

Grip on ruvennut pitämään sunnuntaikoulua tahi esitelmiä niille, jotka vain haluavat tulla kuuntelemaan. Tämä tietysti herättää huomiota, ymmärräthän. Ja täti kohauttaa olkapäitään ja ennustaa että Grip pian on joutuva parempien seurapiirien ulkopuolelle, vaikka täti ennen aina on nauttinut hänen seurastaan ja huomannut, että hän aina toi piireihin jotakin uutta. Minusta täti tässä menettelee niin alhaisesti!»» . . .

VIII.

Jörgenin täytyi lähteä matkalle ennenkuin rekikeli loppui, sillä kelirikkoa saattoi kestää myöhään, ja silloin olisi sulaa mielettömyyttä panna hevosten jalkoja alttiiksi. Jos mieli olla menettämättä kokonaista vuotta, täytyi Jörgenin siis lähteä ajoissa ja samalla valmistautua alkututkintoonsa.

Jörgen vain mietiskeli ja suri kaikkea mistä hänen nyt täytyi erota. Pyssy, kelkat, sukset, sorvauspenkki, työkalut, mäelle rakennetut tuulimyllyt, — kaikki nämä täytyi hänen nyt jättää toisille, tietysti etupäässä Thealle, jonka tulisi pitää niistä huolta, siksi kun hän kerran palaisi kotiin.

Jos häneltä olisi kysytty, miksi hän mieluimmin aikoi, olisi hän varmaankin vastannut: sorvariksi, mylläriksi tahi sepäksi. Kaikkein viimeksi olisi hänen mieleensä juolahtanut pyrkiä kohoutumaan kirjojen korkeisiin maailmoihin. Mutta juuri Hellas ja Latium olivat kerrassaan välttämättömänä kohtalona hänen elämänsä tiellä, niin ettei muusta puhettakaan.

Matkapäivän aamuna pistettiin Jörgenin uusien vaatteiden taskuun, jotka olivat kapteenin vanhoista laitetut, salaisia kirjeitä, joiden perillevieminen uskottiin hänelle. Ensiksikin pantiin sinne Inger-Johannalle neljätoista sivua pitkä kirje, jonka Thinka yöllä oli kirjoittanut

katkeria kyyneleitä vuodattaen ja jossa hän tarkoin selitti rakkautensa Aasiin, miten se alkoi, jatkui ja toivottomuudessa eli ja kehittyi. Thinkalla oli häneltä kolme muistoa: pieni rintaneula, hajuvesipullo, jonka hän oli saanut joululahjaksi, ja sitten kirje, hiuskutri sisällä. Sen oli Thinka saanut sinä aamuna, jolloin Aas, toimestaan erotettuna, matkusti pois. Ja koska Thinka ei tahtonut tehdä vastoin vanhempainsa tahtoa, vaan mieluummin saattoi itsensä onnettomaksi — niin oli hän kuitenkin tehnyt mielessään sen järkähtämättömän lupauksen, ettei koskaan Aasia unohtaisi, — vaan muistelisi ja ajattelisi häntä aina viime hetkeensä saakka! . . .

Toinen kirje oli äidiltä Alette-tädille ja sisälsi erinäisten taloudellisten esitysten ohella pyynnön, että täti pitäisi silmällä ja tutkisi Inger-Johannaa kapteeni Rönnowin palattua Parisista. Äiti ei nimittäin näinä viime aikoina enää oikein ollut selvillä tytöstään . . .

Kapteeni ei ollut voinut kuvitellakaan, että saattaisi tuntua niin tyhjältä Jörgenin lähdettyä. Olihan poika tavallaan luonut hauskuutta elämään, antanut aihetta moneen mielenliikutukseen, rasitukseen ja suuttumukseen ja niin useasti saattanut kapteenin veren liikkeeseen, minkävuoksi kapteeni nyt, kun Jörgen oli poissa, kaipasi kiihoittavia aiheita. Hänellä ei ollut nyt ketään, jota olisi vartioinut ja johon olisi tuimasti iskenyt silmänsä, sillä Thea, jonka kanssa hän nyt luki, oli niin kovin tottelevainen ja lauhkea.

Lääkäri oli neuvonut hänelle vertapuhdistavaa voikukkateetä.

Ja nyt, kun kevät tuli, — häikäisevän valoisana ja vesikirkkaana, ajaen edellään lumivyöryjä ja punaista kivisoraa tunturien seinämiltä — nyt oli Thinka yhtä-

mittaa ulkona pöytäveitsi kädessä kaivaen maasta voikukan juuria. Ne olivat pieniä, nuoria ja valkeita vielä, mutta ne vahvistuivat päivä päivältä.

Sotilaallisen täsmällisesti kapteeni joka aamu kello seitsemän tyhjensi lääkelasinsa ja ryntäsi ulos kävelelylle.

Mutta tänään tulvahti häntä vastaan porstuan ovella raskas, jääkylmä lumiräntä- ja raesade. Tunturien rinteet olivat taas valkoisina.

Näinä viime aikoina oli hän ottanut tavakseen käydä katsomassa äskenkynnettyä perunamaata. Mutta tällä ilmalla —

»Jätetään nyt maatyöt, Ola», sanoi hän pihalla — »näyttää melkein siltä kuin konit pian saisivat ruveta lumiauraa vetämään.»

Hän astua tallusteli eteenpäin; ei tehnyt mieli pysähtelemään, kun oli näin kylmä ...

Arkihuoneen ikkunoita vasten löi myrsky rakeita ja lunta niin rajusti, että vähänväliä täytyi kuivata ruudut ja panna vaateriepuja ikkunalaudoille.

Äiti ja Thinka seisoivat sisällä iltapäivän hämärissä ja tarkastelivat yhteistä talvellista työtänsä — valkaisematonta piikkokangasta, he mittailivat sitä saadakseen selville kuinka monta pöytä- ja pyyhinliinaa siitä tulisi.

Ovi aukeni selkoselälleen ja kapteenin lihavat, sateessa kastuneet kasvot tulivat näkyviin.

»Minä tapasin äsken kaukaisen matkustajan, joka jätti jotakin sinulle, Thinka! ... Voitko käsittää keltä se on?»

Thinka pudotti kankaan käsistään ja astui tulipunaisena isää kohti, mutta pudisti kohta päätänsä.

»Reierstad — ulosmittaaja, poikkesi tänne sitä tuomaan. Hän oli matkalla ylös tuntureille. Hänen piti jättää se tänne.»

Kapteeni tarkasteli kääröä. »Voudin sinetti! Sakset tänne!»

Innoissaan hän ei heittänyt edes päällystakkia yltään.

»Päivän—varjo! — Ihkasen uusi» — huudahti Thinka ja alkoi jäykästi tuijottaa esineeseen.

»No mutta katsohan sitä vanh . . . Peijakas! Se mies oikein koettamalla koettaa olla sinulle kohtelias, Thinka!»

»Etkö näe, Jäger, että lipussa seisoo »Vielliebchen»? huomautti äiti.

»Niin, minähän voitin hänet Vielliebchenissä, silloin — uudenvuoden päivänä, kun isä ja minä olimme päivällisillä pastori Hornilla — kirkonmenojen jälkeen. Olin sen jo kokonaan unohtanut», sanoi Thinka soinnuttomasti.

Hänen katseensa kohousi puolittain lattiasta vanhempain puoleen, samassa kun hän hiljaa meni pois huoneesta jättäen päivänvarjon pöydälle jälkeensä.

»Kunhan et saisi käyttää tuota kangasta myötäjäisiksi, äiti!» Kapteeni hykerteli käsiään ja viskasi päällystakin ylimielisesti luotaan.

»Mitä pitäisit kruununvoudista vävynä?»

»Thinka meni, kuten näit, Jäger!» Äidin ääni vähän värähti. »Hänen mielestään kai ei ole pitkää aikaa siitä kun voudin rouvavainaja laskettiin hautaan. Thinka on kovin hyvä ja tahtoo mukautua kaikkeen mitä haluamme; mutta pitäähän vaatimuksillakin olla rajansa.»

Hänen liikkeensä kangasta käsitellessä ilmaisivat sisäistä liikutusta ja levottomuutta.

»Vouti! — Mutta eikö hänkään nyt olisi hyvä tarjokas? — siisti, komea mies parhaassa iässä. En, lempo

soi, ymmärrä, mitä te naiset oikeastaan vaaditte... Ja sitäpaitsi, Gitta!» muistutti kapteeni hieman liikutettuna, »juuri ne miehet menevät pikimmin uusiin naimisiin, jotka ovat olleet onnellisia ensimmäisessä avioliitossaan!»

Juhannus läheni huimaavaa vauhtia. Kevään huuma leijaili ilmassa ja vesillä. Maa norui kosteutta ja märkyyttä, mätäs mättäältä. Ylitsekuohuvat purot porisivat ja kohisivat kukoistavain kukkaäyräittensä välissä. Niistä tuntui uhoovan samaa kuohuvaa elinvoimaa ja mehua, joka pani leppien, pajujen ja koivujen silmut puhkeamaan niin suurella voimalla että melkein napsahdus kuului ja joka myös ilmeni tunturipojan riehakkaissa liikkeissä, nasevassa kielenkäytössä, silmäin eloisassa ilmeessä ja notkeassa käynnissä.

Kesän tullen saapui Inger-Johannalta kirje, jonka sisältö antoi kapteenin ajatuksille uutta lentoa.

Kesäkuun 14 p:nä 1843.

»Rakkaat Vanhemmat!

Vihdoinkin saan hetken loman kirjoittaakseni teille. Kapteeni Rönnow matkusti eilen, enkä vieläkään ole oikein tointunut kaksi-, kolmeviikkoisten huvittelujen jälkeen hänen täällä ollessaan.

Ihanalta tuntuu kaiken tämän jälkeen päästä ensi viikolla Tilderödiin. Täällä kaupungissa alkaakin jo olla niin kuumaa ja tukalaa.

Ei päivääkään ole kulunut ettemme olisi olleet kutsuissa, joko päivällisillä tahi illallisilla, mutta parhaat olivat kuitenkin tädin omat pienet päivälliskutsut. Hänen taitonsa onkin siinä suhteessa yleisesti tunnettu. Puhuimme yksinomaan ranskaa, ja haastelu käykin niin

helposti sillä kielellä; voi käyttää niin monenlaisia ilmaisutapoja ja hienosta viittauksesta voi jo arvata toisen ajatuksen. Rönnow puhuu todellakin loistavasti ranskaa.

Mies, joka käyttäytyy hänen laillaan, tekee jalon, ylhäisen vaikutuksen; joutuu ikäänkuin ritarillisen, miehekkään arvokkuuden ilmapiiriin ja kuulee kannusten kilisevän, — olin sanomaisillani musikaalisesti. Kun vertaa tavallisia kömpelöitä kohteliaisuuksia, joita tanssiaisissa sanotaan toisilleen, kapteeni Rönnowin puhetapaan — sillä jos hän puhuu tai vaikenee, niin saa hän kuitenkin asiansa perille — niin en kiellä, että minut silloin valtaa iloisen juhlallinen mieliala. Hän sanoi mielellään tahtovansa istua minua vastapäätä pöydässä, sillä minä muka muistutan erästä historiallista naisen muotokuvaa, jonka hän oli nähnyt Louvressa ja jolla tietysti oli musta tukka ja niska kenossa ja jonka itsetietoinen hymy ikäänkuin sanoi: »Minä odotan — ja hylkään — kunnes tulee se, joka minut voi asettaa oikealle paikalleni!»

No, jos häntä todellakin huvittaa keksiä sellaista, niin otan moisen kohteliaisuuden mielelläni vastaan. Onhan kummeja ja setiä, jotka ovat aivan ihastuneita kummilapsiinsa ja pilaavat heidät puheillaan ja turhilla imarruksillaan! Minä pelkään, että juuri näin menettelee Rönnow minuun nähden, sillä vaikka hän muuten onkin niin ymmärtäväinen ja järkevä, käyttää hän kuitenkin minusta puhuessaan superlatiiveja, enkä minä tietysti voi olla osoittamatta, että on hauskaa ja imartelevaa, kun hän alinomaa sanoo, että minä suorastaan olen luotu esiintymään hienoston seurapiireissä.

Hän ajattelee minusta parempaa kuin ansaitsen, — luultavasti hän huomaa että minä olen suorempi ja

teeskentelemättömämpi kuin muut tytöt ja etten tahdo salata ajatuksiani seuraelämässäkään.

Niin, niin, sellainen on kiitos siitä, että aina olette minua hemmotelleet; mutta minä en kuitenkaan heti ryömi tuolin alle, vaan koetan istua sillä niin kauan kuin mahdollista.

Mutta minkätähden sellainen mies ei ole mennyt naimisiin? Jos hän olisi nuorempi ja minä vähän turhamaisempi, olisi hän melkein vaarallinen minulle. Hänellä on vielä kauniit mustat hiukset, joskin vähän ohenneet. Mutta sitä en voi ihmisissä kärsiä, että he koettavat salata ikäänsä» . . .

Kapteeni kynsäisi päätään:

»Niin, niin, silloin kun kulkee kosimistuumissa, äiti», sanoi hän naurahtaen.

Pari päivää senjälkeen palasi kapteeni postikonttorista kädessään äidille pitkä kirje Alette-tädiltä. Alette-täti ei ollut kapteenin suosiossa . . . Ensiksikin oli hän »liian oppinut ja sivistynyt», toiseksi oli hän »imelä» ja kolmanneksi — vanhapiika.

Kapteeni istuutui mukavasti nojatuoliin, pani kädet ristiin vatsalleen ja kuunteli, kun äiti luki kirjettä. Mutta nähtävästi hän piti sitä ikävystyttävänä.

»Rakas Gittani!

Tällä kertaa sinä et sälyttänyt minun, vanhan neidin niskoille helppoa tehtävää, vaan todellakin sangen vaikean ja mutkikkaan — vaikka olenkin sinun alati uskollinen tätisi. Jos olisimme saaneet suullisesti puhella keskenämme, niin olisit pian ymmärtänyt tarkoitukseni. Mutta nyt ei minulla ole muuta keinoa omantuntoni rauhoittamiseksi kuin kirjoittaa sinulle kaikesta mitä on sydämelläni.

Kyllähän tiedät ettei maaherran rouva kuulu niihin ihmisiin, joista minä erikoisesti pidän, ja jollet olisi pyytänyt minua Inger-Johannan tähden siellä käymään, niin en todellakaan olisi vaivannut vanhoja jäseniäni niin kauas täältä vanhasta-kaupungista, jossa vanhat hyvät ystäväni asuvat, käydäkseni vieraissa hänen luonaan, — vaikkakin hän aina on osoittanut minulle suurta ystävällisyyttä ja luultavasti on sitä tarkoittanutkin.

Ensiksikin sanon sinulle, että Inger-Johanna jo on kaikin puolin hienoston nainen. Mutta hänessä on kuitenkin, jos niin saan sanoa, enemmän voimaa ja ydintä, — hänellä on lujempi tahto kuin Eleonore-raukallamme. On varmaa, että hänellä on monissa asioissa vaikutusvoimaa kälyysi, vaikka tämän sanotaankin olevan niin järkähtämättömän ja osaavan hyvin pitää puoliaan. Ja useinkin täytyy Eleonoren käyttää viekkautta, kun hän ei uskalla toimia julkisesti Inger-Johannan suhteen; näin uskon hänen järjestelleen yhtä ja toista kapteeni Rönnowiin nähden. Palattuaan Parisista tuli tämä tänne nähtävästi kosimisaikeissa, otettuaan ensin omin silmin selkoa olosuhteista, niinkuin viisas kenraali ainakin. Jo yksin siitä tavasta, millä hän kohteli ja puhutteli Inger-Johannaa, olisi sokeakin voinut selvästi huomata asian laidan.

Ainoa, joka ei sitä käsitä, vaikka häntä tuhansin tavoin siitä ahdistetaan, on Inger-Johanna itse. Hän vain istuu tyynenä kaiken hyörinän keskellä ja hänen luontainen viattomuutensa suojelee häntä maailman monenlaista kavaluutta vastaan. Tuo seikka on kummastuttavaa tytössä, joka muuten on niin älykäs kaikessa, ja vanha Alette-täti lisää: se on ihailtavaa.

Enhän kokonaan tahdo kieltää, etteikö hän tule vähän pyörryksiin kaikesta suitsutuksesta, jota kapteeni ja kälysi

alinomaa ryöhyttävät hänen eteensä (ja kukapa vanhempi kokenut ihminen ei antaisi sitä mielellään nuorelle tytölle anteeksi!) Mutta suitsutus ei vain vaikuta toivottuun suuntaan, nimittäin rakkautta herättävästi, vaan saattaa hänet hieman ylpeilemään arvostaan ja suosimaan kapteenia ainoastaan kohteliaana ritarina ja isän kunnioitettavana ystävänä.

Juuri tämä seikka se vielä tällä kertaa pidätti kapteenia, niin että hän taas lähti matkaansa, ja tämä tapahtui varmaankin kälysi kehoituksesta. Jolleivät vain vanhat silmäni minua petä — ja jotainhan me, rakas Gitta, olemme kumpikin nähneet ja kokeneet tässä maailmassa sekä yhdessä että erikseen — niin luulen, ettei Inger-Johanna ole vielä kyllin kypsynyt rakkauden kysymykselle, ja hänen ylpeytensä ja turhamaisuutensa on ainakin tähän asti näyttänyt olevan aivan riippumatonta rakkaudesta.»

Kapteeni kuorsasi nojatuolissaan ja äiti jatkoi hiljemmin:

»Hän saattaa tosin innokkaastikin haluta valtiattaren asemaa hienossa salongissa, mutta hän ei kenties vielä oikein käsitä, että silloin täytyisi pitää hyvänään salin omistajakin. Hänen avosydämisessä olennossaan on jotakin, joka aina pitää näiden molempain kysymysten välisen juovan niin leveänä, ettei ratsuväen kapteenikaan voisi ajaa karahuttaa sen ylitse. Jumala siunatkoon häntä!

Rakkaus on myös tavallaan herätys, jota ilman emme ollenkaan ymmärtäisi sen pyhää kieltä; ja onnettomia ovat ne, jotka liian myöhään oppivat sen tuntemaan, antauduttuaan ensin niinsanotun velvollisuuden siteen ohjattaviksi. Luulen melkein varmaan, ettei Inger-Johan-

nassa ole rakkaus vielä herännyt — suojelkoon häntä hyvä enkeli!»

»Mitäs tuommoisen vanhan neidin puheista», huudahti kapteeni unestaan heräten. »Jatkahan vaan... jatka.... onko siinä vielä muuta?»

»Voiko se nuori ylioppilas, joka palvelee siellä virastossa, jossain määrin olla esteenä näille tuumille, sitä en uskalla myöntää enkä kieltää. Mutta siitä tavasta millä maaherran rouva kohtelee Gripiä, olen viime aikoina varmasti huomannut, että hän pelkää jotain sellaista, vaikka hän onkin liian hieno antaakseen Inger-Johannalle edes aavistustakaan todellisista tarkoituksistaan...

Huomasin sen aivan selvään viime sunnuntaina ollessani siellä kahvilla — ennenkuin he matkustivat Tilderödiin, kun maaherran rouva käski sanoa Gripille, etteivät he muka olleet kotona. Eikä hän liioin armollisesti arvostellut Gripin »sunnuntailuentojen kapinallisia aatteita», niinkuin hän niitä nimitti.

Minä otaksun että nämä aatteet ovat jotakin semmoista, jota minäkin nuoruudessani haaveksin, lukiessani Rousseaun »Emileä», joka minua suuresti huvitti ja joskus vieläkin muistuu mieleeni. Eleonore nimittäin sanoi Gripin pääperiaatteeksi sen, että hän hurjuudessaan ja sokeudessaan luuli voitavan parantaa maailmaa muutamien aatteiden voimalla ja saatavan kasvatus tolalleen, kun noudatetaan »luonnon kehitysjärjestystä». — Mutta kuinka onkaan — kirjeeni tulee jo liian pitkäksi. Sanalla sanoen, kun Inger-Johanna kiivaasti rupesi Gripiä puolustamaan, näki maaherratar tässä miehessä ainoastaan puolihullun »Lurleikin kadetin» pojan — siksihän nimitettiin Gripin isää, joka aikoinaan oli maan tunnetuimpia, hauskimpia miehiä; mutta Gripillä oli muka, paitsi isänsä hurjia mieli-

piteitä, myöskin taitoa käytellä tuota pelättyä asetta — ivaa, — semmoinen on Grip!

Tuollaisia nuorekkaita ylioppilasaatteita voisi muka kyllä menestyksellä käyttää jonkinlaisena höysteenä seuraelämässä; mutta niiden toteuttaminen uskaliaalla tavalla, vanhempain ihmisten mieltä kysymättä — oli liian rohkea askel, joka osoitti suuruudenhulluutta ja samalla kypsymättömyyttä, ja sellaista ei saisi millään muotoa sallia.

Olen näin lavealti sinulle tästä jutellut, jottapa noista puheista itse voit päätellä minkälainen rikka on rokassa, kuten sanotaan.

Mutta jos itse ytimestä tahdot jotain tietää, niin näyttää Grip minusta rehelliseltä nuorukaiselta, joka ei teeskentele olevansa enempää kuin on, ja kaunis ilme on hänen kasvoillaan ja koko olemuksessaan. Mutta jos hän mahdollisesti unohtaa jotain tuosta vanhasta lauseesta: »jos tahdot menestyä maailmassa, poikani, niin pitää sinun osata kumarrella», niin sehän tuottaa tietysti pahimpia vaikeuksia hänelle itselleen, eikä ole luettava miksikään viaksi.

Minulle tuotti oikein virkistävää nautintoa, sain oikein luoda katsauksen nuoruuden valtakuntaan ja elvyttää eloon monenlaisia ajatuksia, kun puhelin hänen kanssaan niinä kahtena talvi-iltana, jolloin hän tätä (hänestä kai vähemmän miellyttävää) vanhusta saatteli maaherran luota vanhaan-kaupunkiin tuota pitkää tietä, jota muuten kuljen pimeässä lyhtyineni palvelustytön seuraamana — peljäten.»

»Ohoo, — häntäkö nyt kukaan ahdistaisi!» mutisi kapteeni kyllästyneesti.

IX.

Kapteenilla oli ollut tulista touhua virassaan aina kesästä asti, kun oli luutnantin kanssa täytynyt tarkastaa leiriä ja asevarastoja, johtaa harjoituksia ja pitää loppuistunnot.

Alhaalla emäseurakunnan majatalossa oli kapteeni kolmena viimeisenä iltana viettänyt iloista elämää rykmentinlääkärin, prokuraattori Sebelowin, pitkän Buchholtzin, nimismies Dorffin ja luutnanttien kanssa.

Mutta lopputulos olikin ainakin siinä suhteessa loistava, että kapteenilla nyt kotiin ajaessaan oli liinukan sijasta oivallinen kolmi-, nelivuotias sukkajalka Musta ohjattavana. Sillä oli pieni valkea tähti otsassa ja se saattoi kenties tulla vielä Pikku-Mustan arvoiseksi, jos — jos — eihän se vain ollut vähän vauhko?

Vastikään, kun vanha ruotimuori nousi ylös pientareelta, lupsahutti hevonen oudosti korviaan ja vilkuili arasti sivulleen. Tämän tapansa se oli kokonaan salannut noina kolmena istuntopäivänä. Hän oli varmuuden vuoksi vielä ampunut sen pään ylitse, eikä se silloinkaan paikaltaan hievahtanut, eipä edes säpsähtänytkään.

Se olisi ollut hävytöntä, — erittäinkin kun sekä tohtori että luutnantti Dunsack olivat olleet aivan samaa mieltä kuin hänkin elukkaa arvostellessaan ja kun hän päälle päätteeksi oli maksanut kaksikymmentäviisi taalaria hevoskauppiaalle väliä.

Mutta nythän se taas juoksi yhtä komeasti ja somasti hänen rattaittensa edessä. On sillä tosin vähän taipumusta laukkaan, mutta se lienee vain tottumattomuutta, lapsellisuutta, ja poistuu kyllä, kun sitä vielä vähän opetetaan.

He—hei, hevonen!

Kauniimpaa hevosta ei Iso-Ola vielä ole piltuussa ruokkinut Pikku-Mustan vieressä.

Sinä saat nyt hyvin kauan olla minulla, Nuori-Musta, kuulethan! . . . saat kulkea setäsi rinnalla vaunujen edessä kaupunkiin Inger-Johannan —

No, sen kon — nan — koukkuja — kos!

Tuosta saat, he — he — he!

Minä sinut opetan!

«So, so, tpruu!» mörisi kapteeni. —»So, so, so!» . . .

Suuri joukko iloista väkeä seisoi puhellen, juoden ja mässäten Bergsetin talon veräjällä.

Kun he keksivät kapteenin tutun, kookkaan vartalon, tekivät he tervehtien tilaa hänelle. He tiesivät, että hän oli nyt ollut kauan alhaalla kylillä, ja miehet, jotka olivat siellä käyneet kutsuntatarkastuksessa, olivat eilen palanneet kotiin.

»Eikös olekin komea varsa, Halvor Heien? Vähän vain liiaksi nuori vielä.»

»Komea on», vastasi toinen, »kun ei vain olisi arkaluontoinen?»

»Mitäs täällä on tekeillä? Huutokauppaako pidetään Ola Bergsetin jälkeen?»

»Niin, nimismies Bardon on sisällä tuvassa vasaramiehenä.»

»Vai niin, vain niin! — — Kuulehan, Sölfest Staale», sanoi kapteeni iskien silmää eräälle nuorelle miehelle,

»tiedätkös sinä, käykö Lars Överstadbrekken tämän talon leskeä kosiskelemassa? ... Maat sopisivat mainion hyvästi yhteen.»

Sieltä täältä kuului salaista ilkuntaa ja moni joukosta nauraa tirskutti. Sehän oli juuri kilpakosija, jota kapteeni puhutteli

»Olisikohan täällä syksyllä poikivaa lehmää?»

»Eiköhän noita liene», arveltiin.

»Katso sinä vähän tuota hevosta, Halvor, sillaikaa kun minä käyn sisällä nimismiehen puheilla.»

Väkeä oli kosolta aina sisälle saakka ja kapteenia tervehti rähisevä joukko toisensa perästä, miehiä ja naisia, poikia ja tyttöjä, joiden kesken viinapullo vaelsi kädestä käteen.

Täpösen täydessä, pahanhajuisessa tuvassa istui nimismies Bardon ja voimakkaalla, mutta käheällä äänellään johti huutoja, pauhasi, uhkasi vasaralla, toisti saman vielä, lupasi huutaa jo viho viimeisen kerran, sanoi vielä jonkun kompasanan, kunnes lain voimalla vihdoin naulasi pöytään peruuttamattoman, ikuisen päätöksen.

Kapteenille avattiin tietä ahtaimmissakin paikoissa.

»Olet sinäkin, Martin, koko hullu, kun päästit akkoja huutokauppaan», sanoi hän ivallisesti eräälle kiiltonappiselle keikarille.

Peräkamarissa seisoi kaunis Guro Granlien sekä muutamia muita tyttöjä.

»No, Guro!» sanoi kapteeni ja taputteli tyttöä poskelle. »Nythän Bersvendin Vaage on päässyt sotaväestä! Hän oli harjoituksilla niin haaveileva ja hajamielinen, että olin pistää hänet putkaan ... Sinä olet liian kylmä hänelle, Guro!» Ja kapteeni nyökkäsi naurahteleville tytöille.

Guro katsoi häneen suurin, kirkkain silmin. Mitenkä kapteeni tuostakin tiesi?

Kapteeni tunsi hyvin koko seudun, oikein perinpohjin, kuten hän itsekin sanoi, ja hän osasi erinomaisen hyvin onkia tietoonsa talonkaupat, naimisliitot ja kaikenlaiset muut sekä entisiä että nykyisiä sotilaitaan koskevat seikat. Guro Granlien ei suinkaan ollut ensimmäinen, jota tämä hämmästytti. Kapteenilla oli urkintaansa hyvänä apuna viisi aliupseeria, ja kun hän itsekin aina oli sellaisesta kovin huvitettu, niin ei tietoja ollut hankala hankkia.

Syynä siihen, että hän tänään poikkesi huutokauppataloon, ei suinkaan ollut »syksyllä poikiva lehmä», vaan hänen oma halunsa kuulla paikkakunnan uutisia.

Hänestä ei siis lainkaan ollut vastenmielistä, että leski tuli pyytämään häntä vierashuoneeseen. Pitihän hänen toki ennen lähtöään juoda pisara olutta.

Kapteeni oli utelias kuulemaan, aikoiko leski kenties mennä uusiin naimisiin, — ja hän olikin tyytyväinen saatuaan puolen tunnin ystävällisen keskustelun jälkeen urkituksi tämän todelliset aikeet sekä itseensä että taloon nähden.

Semmoisissa asioissa ei kukaan voinut kapteenia pettää . . . Bergsetin leski tahtoi siis pitää omaisuutensa jakamattomana ja pysyä naimattomana! Mutta hän ei tietenkään halunnut sitä ilmaista. Hän tahtoi vain, että häntä kilvan kosittaisiin; antaahan miesten muka toivoa hyvää naimiskauppaa.

Kapteeni käsitti sen hyvin — sepä tietty!

Mutta pitihän muustakin puhella ja niinpä tokaisi Randi ikäänkuin edellisen jatkoksi:

»Ja voutihan se menee uusiin naimisiin!»

»Niinkö?»

»Kerrotaan hänen alinomaa käyvän Scharfenbergillä ... taitaa olla nuorin tytär ...»

»Miten lienee ... Hyvästi, Randi!»

Katsomatta ympärilleen ja sanomatta hyvästiä kenellekään kiiruhti kapteeni hevosensa luo niin että kannukset kilisivät ja miekka kolisi päällysvaipan alla.

Ennen rattaille nousuaan hän painoi lakin syvemmälle päähänsä.

»No niin, kiitos Halvor! Annahan tänne ohjakset! ... Tuosta saat, sen —»

Hän sivalsi ruoskalla Mustaa, joka kavahti pystyyn, ja nyt ajettiin eteenpäin täyttä laukkaa, niin että aidanseipäät vipattivat kapteenin silmissä kuin rumpupalikat.

Tänä tyvenenä, sumuisena syyspäivänä astuskeli karjaa siellä täällä maantiellä.

Kapteenia harmitti, kun porsas itsepäisesti juoksi rattaiden edellä.

»Tuoss' saat! — Ja korjaakin luusi siitä, riivattu» ... Ja loppupäätös oli aimo sivallus vinkuvan porsaan selkään.

»Kas vaan, tuolla makaa lehmäkin keskellä tietä!» tiuskasi hän hampaitaan kiristellen.

»Niin, niin, jos et tahdo nousta, niin sama minulle! — Nouse, tahi minä myös olen tyhmä ja ajan päällesi!»

Hän oli nyt niin vihastunut, että olisi ajanut lehmän päälle, jollei tämä aivan viime hetkessä olisi noussut ylös. Kapteenin rattaat sattuivat siihen kuitenkin niin että kallistuivat ja olivat vähällä kaatua.

»Hm! hm!» mutisi hän vähän rauhoittuneena, katsellen onnistumattoman kostonsa esinettä.

»No niin, — annahan luistaa vaan, sinä musta konna . . . . jos vielä kerran vilkuilet taaksesi, niin lyön sinut kuoliaaksi! Ha, ha, ha, — juokse sinä vaan, saat kohta kävellä kun vastamaata tulee.»

Eilinen kohmelo rasitti tosin vielä tänään kapteenin päätä, mutta se ei nyt kuitenkaan ollut varsinaisena vaivana, sen kapteeni hyvin tiesi.

Kun hän saapui kotiin, missä häntä levottomasti odoteltiin pitkältä matkalta, oli hän hyvin synkän näköinen.

»Suihan, Ola, hevosta . . . pyyhi sitä ensin olkitukolla. Pane loimi hyvästi, kuuletkos! Olen juuri opettanut sitä juoksemaan ylämaissa.»

Iso-Ola katsahti kapteeniin ja pudisti päätänsä taluttaessaan hevosen pois portaiden edestä. Kapteenia oli varmaankin taas petetty hevoskaupoissa.

»Hyvää päivää, äiti, hyvää päivää!» huudahti kapteeni, suudellen pikaisesti vaimoaan. »Kyllä minä voin hyvin.»

Hän heitti lakin ja vaipan yltään . . . »No, etkö annakaan Maritin kantaa sisään matkakirstuani ja vaatelaukkuani, jottei niiden tarvitsisi ajelehtia tuolla portailla!»

»No niin, niin, — minulla on ollut ikävä matka», sanoi kapteeni, kieltäytyen vierovasti vastaanottamasta Thinkalta apua. »Pane miekka naulaan riippumaan ja vie laukku ylös makuuhuoneeseeni!»

Itse hän meni edellä konttoriin, katsoakseen oliko postissa tullut kirjeitä ja sitten talliin, nähdäkseen miten Iso-Ola hoiti Mustaa.

Mikähän isää vaivaa? Jotain ikävää oli tapahtunut, se oli aivan varmaa! . . .

Äiti katseli häntä ovenraosta tuskaantuneen ja huolestuneen näköisenä ja Thinka hiipi sinne tänne, hiljaisuutta häiritsemättä.

Kun kapteeni astui sisään, oli illallispöytä jo katettuna — punajuurilla ja munalla koristettua sillisalaattia ja sen vieressä kirkas ryyppy, — ja lisäksi savustettua lohta ja hyvää pullo-olutta.

Isä ei näyttänyt olevan aivan välittämättä näistä herkuista, mutta oli kuitenkin hyvin harvapuheinen. Häneltä ei saatu kuin aivan lyhyitä vastauksia, kun silloin tällöin keksittiin joku sopiva kysymys.

»Väitetään aivan varmaksi, että vouti menee pian naimisiin!» kertoi hän vihdoinkin ensimmäisenä hauskana uutisena muka, jonka oli kuullut ... »Scharfenbergin nuorimman tyttären kanssa!»

Syntyi syvä hiljaisuus. Ilon loiste lennähti Thinkan kasvoille ja hän kiiruhti syömistään. Äiti ja hän tunsivat kumpikin, että isän pahatuuli johtui juuri tästä uutisesta.

»Sepä mies vasta voi kerskata tyttäriensä onnesta ... Bine pääsee kohta pappilaan ja nyt tulee Andreasta kruununvoudin rouva. Ehkäpä voit, Thinka, joskus saada siellä kotiopettajan tahi emännöitsijän paikan. Andrean ei suinkaan tarvitse puuhata taloudessa enemmän kuin itse haluaa, tahi viitsii, siihen heillä on varaa.»

Thinka katseli tulipunaisena lautastaan.

»Niin, niin, äiti. Saamme aina niittää mitä olemme kylväneet.»

Sen enempää ei puhuttu ennenkuin Thinka vei astioita pöydältä keittiöön, jolloin äiti huoahti:

»Thinka-raukka!»

Kapteeni kääntyi häneen päin, pani kätensä puuskaan ja tokaisi suuttuneena:

»Tiedätkö mitä! Tuon päivänvarjon ja kaiken kohteliaisuuden takia, jota mies on osoittanut pitkin kesää, olisi Thinkan pitänyt osoittaa hänelle enemmän kiitolli-

suutta ja ystävällisyyttä ... Eikä näin olisi käynytkään, jos minä olisin ollut kotona!» Ukkospilvi kuvastui kapteenin otsalla. »Mutta minulla näkyykin olevan kodissani vain hanhiparvi eikä ymmärtäväistä naisväkeä, joka vähän ajattelisi mitä kulloinkin tulee tehdä! Andrea Scharfenbergiä ei tarvinnut kahdesti pyytää», sanoi hän yhä kiivaammin, kun Thinka samassa astui sisään. Mutta eipä ollut kapteenin mielestä haitaksi, jos tämä siitä vähäsen kuulikin! ...

Seuraavana päivänä tarkasteli äiti häntä huolestuneena. Isää koetettiin nyt jos millä tavoin hemmotella, jotta hänet saataisiin paremmalle tuulelle. Ja hiljainen Thinka loi ujosti katseensa maahan kuullessaan kuinka isä ähki ja huokaili.

Kapteeni ei käynyt ulkona muuta kuin tallissa Nuorta-Mustaa katsomassa.

Yksi sen jaloista oli nyt polttavan kuuma äskeisen kengityksen jälkeen. Sepän pahus oli lyönyt naulan lihaan. Se täytyi vetää pois....

Kapteeni seisoi äänettömänä mielipaikallaan tallin ovea vasten nojaten ja katseli kuinka Iso-Ola veti hohtimilla naulaa, pitäen Nuoren-Mustan jalkaa polvensa yllä. Hevonen pysyi hiljaa, ei edes kohottanutkaan jalkaansa.

»O-o-ola!» röhisi kapteeni tukahtuvalla äänellä.

»Mitä kummaa!» Eikö kapteeni tuolla vaipunut hitaasti aina alas maahan saakka, pitäen vielä kiinni tallin ovesta.

Ola katseli hetken neuvottomana isäntäänsä ja päästi hevosen jalan kädestään. Sitten otti hän sangon ja räiskytti vettä kapteenin kasvoille, kunnes tämä tointui.

Sitten hän piti sankoa kapteenin suun edessä.

»Juokaa, juokaa, kapteeni! — Älkää peljätkö ... Se on vain seurausta sotaharjoituksista ... Aivan noin käy, jos liian kauan häitä juodaan.»

»Auta minua ylös, Ola! — anna minun nojata sinuun, — hiljaa, hiljaa ...

Ohhoh! — Tuntuu hyvälle kun taas saa hengittää ... hengittää!» ähkyi hän.

»Nyt se meni ohitse ... Aivan varmaan se on ohitse — en ole kuin vähän väsynyt vain. Kävele vaan, Ola, varmuuden vuoksi minun jälessäni ...

Hm, hm, hyvinhän tämä käy ...

Niin, voi todella olla niinkuin sanot ... Koko syksy säännötöntä elämää!

Kas niin, menehän kutsumaan rouva tänne. Sano että olen ylhäällä makuuhuoneessa ... Hyvinhän voin astua ylös portaita» ...

Peljästys ei suinkaan ollut vähäinen.

Tällä kertaa oli kapteeni itse kaikkein rauhallisin, Hän halusi unohtaa koko tapauksen, mutta äiti lähetti hänen mieltään kysymättä hakemaan lääkäriä kylästä. Jollei tohtori Rist ollut kotona, niin piti kääntyä piirilääkärin puoleen.

Kun Rist tuli ja äiti oli jo eteisessä hänelle surullisena valittanut, että Jägeriä oli kohdannut halvaus — piti tohtori perhettä rauhoittaakseen humoristisen esitelmän.

... Sitä, joka joi ainoastaan sen verran, että vähän änkytti, vaivasi kielen halvaus ... siten joka ainoaa miestä minkä hän tunsi, oli kohdannut halvaus. Tämä oli vain hyvin tavallista verevillä ihmisillä ...

Olipa Jägerkin jo sen verran tointunut, että halusi illalla totia — vaikka ei suinkaan väkevää! ... Mutta tupakoidessa ja täyttäessään totilaseja yhä uudelleen

jutteli kapteeni Nuoresta-Mustasta ja kertoi kaikenlaisia seikkailuja harjoitusleiristä aina kello kahteen saakka yöllä ...

Joka päivä senjälkeen räiskyivät puut konttorin uunissa ja kapteeni kirjoitti niin että sulkakynä pärskähteli.

Kuten tavallisesti siihen aikaan vuodesta, oli hänelle poissaolonsa aikana kertynyt paljon töitä.

Thean kielioppi oli oven suussa viheriällä pöydällä. Tyttö oli juuri lukenut siitä läksynsä ja hyräili nyt itsekseen käytävässä.

Portailla syntyi hälinää ja äiti kuului neuvovan jotakin — »tuota tietä — kapteenin luokse!»

Ovelle koputettiin.

»Hyvää päivää, ukkoseni! Mitä kuuluu?» virkkoi kapteeni.

Se oli voudin palvelija — sunnuntaivaatteissa — kirjettä tuoden. Se oli jätettävä kapteenille itselleen ...

»Vai niin! — Tuleeko tähän vastausta? No, no ... menehän keittiöön, niin saat jotain virvoketta, — ja ryypyn.»

»Hm, hm!» röhisi kapteeni, heitti sinetöidyn kirjeen pöydälle ja alkoi rauhoittuakseen kävellä edestakaisin huoneessa ... »varmaankin kihlausilmoitus ... tahi ehkäpä jo hääkutsu!»

Hän avasi kirjeen ja luki sitä seisaaltaan ... innokkaasti, nopeasti ... Hiisi vieköön, kuinka pitkä johdanto! ... ei sitä ehdi ... täytyy katsoa ... katsoa ... jo kolmatta sivua.

No sieltä tuli pääasia.

Hän löi kirjettä pitelevän kämmenensä selän toista kämmentään vasten niin että läiskähti ja istuutui.

»Niin, niin, niin, niin, niin, niin, niin!»

Ajatuksissaan hän napsautti sormiaan yksi, kaksi, kolme kertaa, raapaisi korvallistaan ja sitten tukkaansa . . .

»Älä, älä! Katsopas vaan! Katsopas vaan!

Ja tyhjää lorua kaikki Scharfenbergistä!» . . .

Kapteeni syöksähti ovelle ja avasi sen, mutta rauhoittui kuitenkin ja astui varpaisillaan portaita kohti.

»Kuka on siellä käytävässä — sinäkö, Thea?»

Pieni ruskeasilmäinen Thea hypähti portaita ylös.

»Käskepäs äidin tulla tänne ylös!» pyysi kapteeni.

Thea katsahti isään, sillä hänessä oli jotakin tavatonta.

Kun rouva Jäger tuli konttoriin, piti hänen miehensä kirjettä selkänsä takana ja rykäisi. Hän näytti vakavalta ja mietteliäältä, niinkuin tällainen tilaisuus saattoi vaatiakin.

»Kuulehan, minä olen saanut kirjeen kruununvoudilta! — Lue! . . .

Tahi luenko minä?»

Hän nojautui työpöytäänsä vasten ja luki kaikki kolme sivua sanasta sanaan, hyvin kärsivällisesti, siksi kun pääsi pääasiaan — silloin heilutti hän kirjettä ilmassa ja syleili rajusti vaimoaan.

»No, no, mitäs nyt sanot?

Silloin tällöin saamme sitten tehdä huviretkiä vävymiestemme luokse!»

Hän hykerteli käsiään.

»Tämä oli odottamatonta — tosiaan aivan odottamatonta . . .

Hm, hm! on parasta että kutsumme Thinkan tänne ja ilmoitamme hänelle kirjeen sisällön . . . Eikös niin, äiti?»

»Ni — in!» sanoi äiti hiljaa, kääntyen ovelle. Hän ei keksinyt lapsiraukalleen enää mitään neuvoa.

Kapteeni kulki konttorissaan edestakaisin, odottaen tytärtään. Hän oli juhlallisen ja isällisen näköinen ja käsitti täydelleen hetken tärkeyden.

Mutta missä Thinka viipyi?

Ei mistään häntä löydetty, vaikka oli etsitty ympäri koko talon.

Mutta kapteeni ei tänään ollut hätäinen . . .

»No, ettekö löydä häntä?» kysyi hän pari kertaa lempeästi.

Vihdoin löysi Thea hänet pimeältä vinniltä.

Sinne oli hän piiloittautunut, nähtyään sanantuojan ja kuultuaan, että voudilta tuli kirje, jonka sisällön hän kyllä arvasi. Ja hän istui nyt siellä pää syliin vaipuneena ja esiliina kasvoillaan.

Hän ei ollut itkenyt, häntä vain oli alkanut kauhistuttaa ja hän halusi kätkeytyä jonnekin yksinäisyyteen ja sulkea silmänsä, niin että tulisi aivan pimeä, eikä hänen tarvitsisi ajatella mitään, ei mitään.

Hän näytti hyvin hajamieliseltä seuratessaan Theaa konttoriin isän ja äidin luo.

»Thinka», sanoi kapteeni, hänen astuessaan sisään. »Me olemme tänään saaneet kirjeen, joka läheisesti koskee sinun tulevaisuuttasi — se on kruununvoudilta. Turhaa lienee sanoa mitä se sisältää . . . olethan itse huomannut kaikesta kohteliaisuudesta — mitä koko vuoden olet sallinut hänen itsellesi osoittaa . . . ja että äitisi ja minä pidämme sitä suurimpana onnena, mikä koskaan olisi voinut tulla sinun . . . ja meidänkin osaksi.

Lue nyt tämä kirje ja mieti tarkoin . . .

Istu lukemaan, lapseni!»

Thinka luki, mutta näytti siltä kuin ei hän koskaan pääsisi loppuun, ja tietämättään hän pudisti päätään koko ajan.

»Ymmärräthän, ettei hän pyydä nuoruuden rakkautta, haaveilemista tahi muuta sellaista joutavaa! Nyt on kysymys siitä haluatko hänen luonansa arvokkaan aseman — ja tahdotko olla hänelle hyvä ja kohtelias ja osoittaa hänelle sitä huolenpitoa, jota miehen sopii vaimoltaan vaatia.»

Ei kuulunut vastausta — vain hiljaisia huokauksia.

Kapteenin kasvot olivat juhlalliset...

Mutta äiti kuiskasi kyyneleet silmissä:

»Näethän, Jäger, ettei hän voi... ajatella!»

»Eikö sinunkin mielestäsi, isä», sanoi äiti ääneen, »olisi parasta antaa kirje Thinkalle, jotta hän saisi miettiä asiaa huomisaamuun asti. Tulihan tämä niin odottamatta.»

»Tietysti, jos Thinka itse tahtoo!» kuului suuttunut vastaus. Äiti seurasi tytärtään, jääden hänen luokseen makuuhuoneeseen.

Koko illan istui Thinka siellä itkien, pää tyynyyn painettuna.

Hämärtyessä meni äiti taas hänen luoksensa ja istuutui hänen viereensä.

... »näetkös, ei ole mitään muuta keinoa. Ethän tahdo jäädä turvattomaksi ja muiden perheitten taakaksi ... ommella, ommella, niin että saa silmänsä pilalle ja lopuksi ajelehtisi tarpeettomana jossakin sopessa... Sellaista arvokasta tarjousta, kuin tämä, pitäisi moni suurena onnena.»

»Voi, mutta Aas! — Aas, — äiti!» nyyhkytti Thinka aivan hiljaa.

»Jumala tietää, lapseni, että jos vain löytäisin jonkun toisen keinon, niin osoittaisin sen sinulle heti, vaikkapa minun sen vuoksi pitäisi pistää käteni tuleen!»

Thinka laski kätensä äidin laihoihin käsiin ja kätki kasvonsa hänen syliinsä.

»Isä ei ole enää terve . . . hän ei kestä mielenliikutuksia, niin että synkältä näyttää . . . Muistathan tuota kohtausta hänen viimeksi tullessaan kotiin.»

Kun äiti oli mennyt pois, kuului pimeässä yhtämittaa huokauksia.

Myöhään illalla istui äiti tyttärensä vuoteen reunalla, pitäen kättään hänen otsallaan, jotta hän paremmin vaipuisi uneen. Tyttö-raukka säpsähti vähänväliä.

Ja kun Thinka vihdoin nukkui, kun hengitys tuli tasaiseksi ja nuo nuoret, kalpeat kasvot rauhallisesti lepäsivät päänalusella, meni äiti pois, kynttilä kädessään . . . pahin oli kai ohitse!

Kyllä kapteeni oli hyvällä tuulella nähdessään konttorin ikkunasta miten Aslak, joka vartavasten lähetettiin voudin luo, ajoi veräjältä maantielle, mutta vielä iloisemmaksi hän tuli saatuaan Inger-Johannalta pienen kirjeen Tilderödistä.

»Täällä ollaan täysissä muuttohommissa takaisin kaupunkiin. Sentähden tuleekin kirjeeni nyt näin lyhyeksi.

Meillä on käynyt vieraita aamusta iltaan. Yksinäisyyttä ei tädillä ja enolla ole ollut rahtuakaan, ja niin monelle he ovat lausuneet: »tervetuloa Tilderödiin!» että he kesän kuluessa ovat saaneet vieraita yhtenään, katsomaan heidän yksinkertaista elämäänsä, kuten he sanovat. Mutta luulenpa ettei kukaan lähde täältä huomaamatta kuinka täti luo »makua» kaikkeen. Kullakin on täällä vapautensa, oleskellaan kaikkialla, puutarhassa,

verannalla ja sisällä, niin että vieraat saavat sen käsityksen, että heilläkin on tilaisuus panna jotain huvia toimeksi, ja voivat näyttää mihin kykenevät. Kun täti on läsnä, ei helposti vaivu jokapäiväisyyteen; — hän imartelee nyt minua sanomalla, että olemme siinä suhteessa samanlaiset!

Enkä tiedä mistä oikein johtuu, että minä nyt pidän seurustelulämästä melkein yhtä paljon kuin ennen tanssiaisista. Siinä voi sentään viljellä ymmärrystään, vieläpä saada laajan vaikutuspiirinkin. Kun lukee noista henkevistä ranskalaisista salongeista, joissa on päähenkilönä nainen, niin saa sen käsityksen, että hän juuri sieltä voi lavealti vaikuttaa. Ja minä olen aina halunnut elää ja vaikuttaa maailmassa, jo varhaisesta lapsuudestani saakka, jolloin aina surin, etten ollut poika, voidakseni — tulla joksikin.

Näin pitkälle pääsin, rakkaat vanhempani, kun palvelusneiti Jörgensen tuli minua kutsumaan puutarhaan tädin luo. Posti oli tullut kaupungista ja pöydällä oli käärö, jossa oli litteä, punainen sahviaanirasia ja kirje minulle.

Siinä oli päässä pidettävä kultanauha, jonka keskellä oli keltainen topaasi. Kirjeessä seisoi vain:

»Louvren muotokuvan täydentämiseksi!

Rönnow.»

Täti kohta koettelemaan sitä päähäni, kampasi hiukset hajalleen ja kutsui enon katsomaan. Rönnowin aisti oli muka aivan clairvoyant genial, milloin oli minusta kysymys — —

No niin, se sopiikin vallan hyvin.

Mutta tuon kirjeen ja muun liiallisen ihailun ja kohte-

liaisuuden tähden tuntuu kuin kultanauha puristaisi kipeästi niskaani. Kiitollisuus on ikävä hyve.

Tädillä on niin paljon tuumia tulevan talven huveista, ja hän toivoo, että Rönnow tulee taas meitä tervehtimään.

Minä puolestani en tiedä, toivonko sitä vai enkö.»

X.

»Mitä pikemmin ja hiljaisemmin häät vietetään, sitä parempi», — sanoi vouti. Hänen tarkoituksensa oli siten estää kaikenlaisia turhia juttuja ja puheita. Olihan tässä kyllä perää, eikä Giljellä pantu vastaan.

Kolmas joulupäivä oli juuri soveliain, ja voudillehan sopi erinomaisen hyvin käydä nuoren rouvansa kanssa vierailuilla uudenvuoden pyhinä.

Kaikesta tästä tietysti keskusteltiin Kathinkan kanssa, ja hän oli kaikessa samaa mieltä kuin isänsä.

Kapteeni myös piti suotavana, että häät vietettäisiin aivan kohta.

Mutta siinä, että ne olisivat hyvin hiljaiset ja yksinkertaiset, täytyi hänen mukautua voudin ja äidin tahtoon. Hänelle ei ollut oikein mieleen, että näin juhlailossa täytyisi sulkeutua huoneeseensa, pitää nenäliinaa suunsa edessä ja kuiskaten käydä varpaillaan, niinkuin Gilje olisi sairaala eikä mikään häähuone . . .

Ja tarvitsihan Thinka ja tarvitsihan hän itsekin jotain iloa ja loistoa.

Ja tapahtui, että hän ennen joulua ajeli erittäin hyvällä kelillä yliluutnantin sekä asianajajain Scharfenbergin ja Sebelowin luo, joiden kanssa hänellä oli raha-asioita.

Jos matkalla joku häneltä kysyisi, oliko totta, että kirkossa oli kuulutettu hänen tytärtään ja kruununvoutia,

aikoi hän vastata, että sopiihan tulla omin silmin näkemään oliko se totta vai eikö. Niinhän se on — näin meidän kesken — että kaikessa hiljaisuudessa vaan eikä ketään muita kutsuta kuin tohtori ja joitakin kaikkein välttämättömimpiä . . . Mutta — iskien silmää — tuhat tulimmaista, kuinka tervetullut sinä olet! — Kolmantena joulupäivänä — ei toisena eikä neljäntenä, muista se, hyvä veli!

Ja hän piti huolta myös siitä että ruokatavaroita ja kokonaisia pattereita juotavia koottiin kotimuurien taakse, jottapa linnoitus kestäisi vihollisen hyökätessä.

Jouluaattona tuli voudilta reki täynnä tavaroita, — kaikki lahjoja Thinkalle.

Ensinnäkin entisen rouvan lämmin oravannahkainen turkki ja kaunis muhvi, jotka neiti Brun kirkonkylässä oli korjannut Thinkaa varten. Sitten rouvavainajan kultakello vitjoineen ja korvarenkaat ja sormukset; kaikki melkein uudennäköistä, kaupungin kultasepän kirkastamaa, sekä suuri wieniläinen kaulapuuhka, ja lisäksi suuri määrä hansikkaita ja hajuvesiä.

Kirjeessään hän ilmoitti hellästi rakastetulle Kathinkalleen, että hänen ajatuksensa olivat ainoastaan hänen luonansa, kunnes ne vihdoinkin tulisivat häneen yhdistetyiksi lujemmilla siteillä, sekä että Kathinka, tullessaan uuteen kotiinsa, löytäisi siellä muutakin, mikä häntä ehkä miellyttää, mutta jota hän ei pitänyt tarpeellisena lähettää Giljeen, koska ne kuitenkin kohta tuotaisiin sieltä takaisin.

Toivoen että Thinka olisi samaa mieltä, ei hän haettanut Baldriania eikä Viggoa kotiin jouluksi — vaan oli lähettänyt heidät veljensä, Holmestrandin rovastin luo.

Mutta ei ikinä vielä oltu Ison-Olan aikana Giljellä näin juhlallisiksi hevosia harjattu eikä siloja kiilloitettu. Kun kolmannen joulupäivän aamuna ajettiin kirkolle, niin oikein silat ja kulkuset kullalle loistivat ja molemmat Mustat leveitten rekien edessä välkkyivät, ikäänkuin niiden selät ja harjat olisivat olleet kiilloitetut.

Ensimmäisen reen karhuntaljoissa ja vällyissä istuivat kapteeni, revonnahkainen turkki yllään, ja Thinka, puettuna voudin ensimmäisen rouvan päällysvaatteisiin ja vitjoihin. Toisessa reessä istuivat äiti ja Thea sekä Iso-Ola kuskina.

Kirkon ovella seisoivat aliupseerit univormuissaan tehden kapteenille kunniaa, ja heidän astuessaan sisään nousivat paraativormuihinsa pukeutuneet luutnantit Dunsack, Frisack, Knebelsberger ja Knobelauch istualtaan heitä tervehtiäkseen.

Saipas vouti nähdä, että täällä sittenkin oli loistoa!

Juhlamenojen päätyttyä lähdettiin kotimatkalle — kapteeni rouvineen ensimmäisessä ja morsiuspari toisessa reessä — ja keräytyipä nyt niin pitkä rekijono, että voudin aikeet hiljaisesta häiden vietosta menivät kokonaan myttyyn.

Giljellä odotti päivällinen.

Sen kestäessä osoittivat pataljoonan upseerit, nuorimmasta luutnantista kapteeniin saakka suurta nuoruuden rohkeutta juomatavaroihin nähden. He nauttivat niitä niin pelvottomasti ja seurauksia ajattelematta, että voudin täytyi ruveta varovaiseksi.

Jokainen tahtoi yhä uudelleen juoda morsiamen ja sulhasen maljan.

Vouti istui tyytyväisenä ja hänen harvatukkainen, kiiltävä päälakensa painui hieman alas, kun hän huolelli-

sesti koetti sukkelalla ja tilaisuuteen sopivalla tavalla sommitella sanojansa.

Mitä puheenpitoon tuli, oli hän siinä suhteessa mestari muihin läsnäoleviin verraten. Rykmentinlääkäri oli hänellä kuitenkin kilpailijana, ja tämän pilajutut tulivatkin sitä mehukkaammiksi mitä enemmän hän joi.

Mutta nyt suuntautuivat voudin pienet, rasvakiiltoiset silmät hellän sumun verhoamina morsianta kohti.

Thinkan täytyi syödä sokerikakkua ja viinihyytelöä — hänen tähtensä! ... Hän ei puolestaan aikonut juoda enempää, jos vain oli mahdollista — Thinkan tähden ... »Minä vakuutan sinulle, sinun — ainoastaan sinun tähtesi» ...

Ja ruuat ja juomat vähenivät vähenemistään kemujen kestäessä aina myöhään yöhön, jolloin lukuisat reet, korskuvain hevosten vetäminä, sujahtivat maantien narisevalle lumelle, tähtien loistaessa ja revontulten välähdellessä, kuljettaen kotiin puoliksi tajutonta hääväkeä. Mutta ne, jotka suinkin mahtuivat taloon, jäivät sinne vielä, juhliakseen seuraavanakin päivänä häitä ja joulua.

Uutenavuotena olivat vihdoinkin kaikki vieraat lähteneet, vouti ja Kathinka muuttaneet voudin kotiin ja kapteeni oli Thean kanssa mennyt tervehtimään heitä viettääkseen siellä samalla uudenvuoden pyhät.

Mutta nyt olikin äiti kyllästynyt ja väsynyt kaikkiin näihin puuhiin.

Hän tunsi nyt, kun touhuaminen oli tauonnut ja hän istui yksin kotona toisena uudenvuoden päivänä, kuinka vaikeaa tämä kaikki oli ollut kestää! Myötäjäisten valmistaminen pitkin syksyä ja talouden puuhat pyhiä, joulua ja häitä varten, ja kaikki huolet ...

Kaikki oli mennyt huimaa vauhtia, niin kauas kuin hän jaksoi ajatella taaksepäin . . . Se oli ikäänkuin sukan purkamista: mitä enemmän hän ajatteli, sitä pitemmäksi tuli lanka — aina niihin aikoihin saakka, jolloin hän mielestään oli saanut levätä — lapsivuoteitten aikana.

Mutta siitä oli jo niin kauan . . .

Hän istui sohvannurkassa uinaillen hämärässä kudin koskemattomana sylissä.

Aslak ja kaksi tytöistä olivat päässeet joulukemuihin Skrebergiin, eikä Giljellä ollut nyt ketään muita kotona kuin vanha Torbjörg, joka istui keittiössä ja hyräili virttä kirjastaan.

Pihalta kuuluivat kulkuset. Iso-Ola tuli kotiin kyydittyään kapteenia ja Theaa Vanhalla-Mustalla.

Hän kopisteli lumen jaloistaan ja kurkisti ovesta sisään.

Hänen ajaessaan Teigenin ohitse oli postinhoitaja tuonut hänelle kapteenin postin.

»Milloin tulitte perille eilen illalla? Mahtoiko Theaa paleltaa?»

»Ei toki! Me saavuimme sinne hyvissä ajoin ennen illallista. Nuori rouva laittoi tuhannet terveiset, kävi illalla tallissa hyväilemässä ja taputtelemassa Mustaa — niinkuin jäähyväisiksi» . . .

Rouva Jäger nousi.

»Tuolla keittiössä on kynttilöitä tallilyhtyyn.»

Iso-Ola meni jälleen pihalle.

Ulkona tallinoven luona seisoi Vanha-Musta vielä valjaissa ja hirnui levottomasti.

»Puuttuu vain että osaisit vääntää lukon auki», sanoi Iso-Ola riisuessaan hevosta. Hän pani silat ja kulkuset käsivarrelleen ja antoi hevosen mennä edellään talliin.

»No mutta johan se Nuori-Mustakin hirnuu! . . . Tämä oli ensimmäinen kerta kun sinulta sain kunnollisen tervehdyksen. Mutta sinä saat kauniisti odottaa».

Hän suki ja harjasi vastatullutta niinkuin vanhaa etuoikeutettua herrasmiestä. He olivat nyt palvelleet yhdessä jo yhdeksättä vuotta.

Sisällä keittiössä roihusivat ja räiskivät kuusipuut uunissa, heittäen punertavan loisteen äidin äskettäin kiilloitettuihin, seinällä riippuviin kupari- ja peltiastioihin, niin että ne muistuttivat kummallisia kilpiä ja aseita.

Iso-Ola istui hyvillä mielin nauttimaan jouluherkkuja — voita, leipää, silavaa, nosteleipää ja suolaista lihaa, ja Torbjörgiä oli käsketty tuomaan hänelle kellarista tuopillinen olutta.

Ola oli siellä kuullut ja nähnyt minkä mitäkin.

Thinka oli käynyt keittiössä, oli tahtonut heti itse ryhtyä taloustoimiin. Mutta siellä oli vastassa se, joka itse tahtoi pitää ohjat käsissään.

Vanha neiti Gülcke ei tahtonut kuulla Thinkan emännöimisestä puhuttavankaan. Oli oitis mennyt ylös konttoriin, sanottiin, oli puhellut veljensä kanssa, ja oli vihdoin saanut tahtonsa perille

Ja illalla oli vouti istunut sohvassa ja puhunut kauniisti nuoren rouvansa kanssa. Sisäpiika sen kuuli; oli sanonut, että soisi Thinkan viihtyvän hyvästi ja että Thinkan ei tarvitsisi muuta kuin olla ja elää hänen iloksensa, ainoastaan hänen iloksensa, oli sanonut . . . se vanha kettu! Siinä nähtiin mitä hän täältä viime vuonna etsi! . . .

»Ja sillä lailla», sanoi Ola maiskuttaen suutansa ja levittäen peukalon päällä voita leivälleen, »pääsi rouva kaikesta vaivasta — ja emännyydestä myös.»

»Ei pidä potkia tutkainta vastaan!» kuului Torbjörgin sävyisä huomautus.

Äiti istui kamarissaan uunin edessä ja katseli postissa tulleita kirjeitä. Paitsi sanomalehtiä »Hermoden» ja »Den Konstitutionelle» ja paria virkakirjettä, oli siellä kirje Alette-tädiltä.

Hän sytytti kynttilän ja istuutui lukemaan.

Olipa tavallaan onni, ettei Jäger nyt ollut kotona, sillä tätä ei hän saisi lukea . . .

»Rakas Gitta!

Olen valinnut toisen joulupäivän kirjoittaakseni sinulle Inger-Johannaa koskevista ajatuksistani. En voi kieltää että olen häneen mieltynyt enemmän kuin tahtoisinkaan; mutta jos voimme jonkinlaisella jännityksellä katsella pienintä kukkaa ikkunallamme, kun se on puhkeamaisillaan, emmekö siis paljon suuremmalla jännityksellä tarkastelisi ihmiskukkasta, joka rehoittaa nuoruutensa ihanuudessa, valmiina puhkeamaan elämänsä kohtaloon. Tämä on enemmän kuin romaani, se on kaikkivaltiaan ihanaa ihmetyötä, joka loistossaan ja äärettömässä rikkaudessaan on suurempaa kuin kaikki, mitä ihmisen mielikuvitus voi aikaansaada.

Niin hän miellyttää minua, rakas Gitta, melkeinpä niin suuresti, että vanha sydämeni vapisee kun ajattelen minkälainen elämänura hänelle auennee ja että hänen onnensa tai onnettomuutensa voi riippua yhdestä ainoasta häikäisevästä hetkestä. Mitähän tarkoittaneekaan luonto antaessaan niin suuren määrän olennoitaan, joilla kaikilla on tykyttävä sydän, joutua hukkaan ja kukistua tänä valinnan hetkenä. Tahtoneeko se — samoin kuin kultaa puhdistetaan suuressa sulatuskauhassa — asettaa heille sellaisen kilvoituksen, jota kestämättä ei kukaan voi täydellisempää elämää varten kehittyä — kukapa selittää luonnon arvoitukset. Minä toivon, että Inger-Johannan

suuri itsenäinen personallisuus painaisi valinnan vaa'assa ja ratkaisevalla hetkellä voittaisi.

Tämä on sydämeni sisin huokaus; sillä yhä yltyvällä tuskalla huomaan miten hänen polkunsa tehdään yhä liukkaammaksi ja kuinka hienosti sinun kälysi kutoo verkon hänen ympärillensä, ei vähäpätöisillä keinoilla, jotka eivät Inger-Johannaan mitään vaikuta, vaan mitä syvimmillä, kauniisti kimmeltävillä viettelyksillä.

Voisiko löytää suurempaa viettelystä tällaiselle janoovalle luonteelle kuin häikäisevänä kangastuksena asettaa hänen silmiensä eteen ala, jolla hänen luonteensa kaikki lahjat ja ominaisuudet pääsisivät soveliaaseen, täyteen toimintaan?

Kerrotaan englantilaisten kalastavan kiiltävillä, metallisilla kärpäsillä, joita he vetävät pitkin veden pintaa, kunnes kala nykäisee, ja minusta näyttää kuin kälysi yhtä sukkelalla tavalla viekoittelisi Inger-Johannaa haaveilemaan. Hän ei edes mainitse asianomaisen nimeä, vaan antaa sen sanomatta kimallella toisen mielikuvissa.

Eikö jo se, että hän Inger-Johannan kuullen kertoi minulle, että Rönnow jo lienee kauankin etsinyt itselleen puolisoa ylhäisön piireistä ollut omiaan kiihoittamaan Inger-Johannan, kuinka sanoisin, kunnianhimoa tahi toimintahalua?

Ehkä en olisi tullut tätä niin tarkoilleen ajatelleeksi, jollen olisi huomannut, minkä vaikutuksen se teki Inger-Johannaan, sillä tyttö tuli heti hajamieliseksi ja vaipui mietteisiinsä.

Ja kuitenkin pitäisi kysymyksen sydämemme antamisesta toiselle olla niin yksinkertainen ja luonnollinen. Onko sinulla rakkautta? — Jollei, niin ei kaikesta muusta ole mihinkään.

Mutta onnetonta ja surkeata on, että hän kuvittelee voivansa rakastaa, velvoittaa itsensä rakastamaan ja luulee voivansa sanoa kypsymättömälle sydämelleen: sinä et ole koskaan heräävä! Mutta, rakas Gitta, — jos se sattuisi heräämään, — liian myöhään! Ja hänellä kun on niin voimakas, kiihkoisa luonne.

Juuri tämä seikka vaatii minua kirjoittamaan sinulle. Jos minä puhuisin hänelle ja koettaisin selittää hänelle asiaa, olisi se samaa kuin jos koettaisin sokealle selittää värejä. Sillä, joka häntä varoittaa, tulee olla hänen täydellinen luottamuksensa. Senvuoksi pitää sinun, Gitta, ryhtyä asiaan ja kirjoittaa hänelle.»

Äiti pani kirjeen syliinsä ja tuli entistä kalpeammaksi ja vakavammaksi, istuessaan siinä kynttilän valossa.

Alette-tädin, tuon kelpo Alette-tädin oli helppoa hautoa tuota onnellista ajatusta, että kaikki voisi olla niinkuin pitääkin olla! ... Hänellä oli pieni perintö, joka riitti elantoon, eikä hän ollut kenestäkään riippuvainen ... Mutta — rouva Jägerin kasvot synkistyivät — mutta jos hänellä ei olisi noita neljää tuhatta ... olisi esimerkiksi vanhana ja vaivaisena neiti Jörgensenin asemassa maaherran luona, — niin ei hän olisi kirjoittanut tätä enkelikirjettä! ...

Hän luki edelleen:

»Minun täytyy myös esittää eräitä muita arveluttavia seikkoja, joiden nojalla sinä varmaankin pidät tätä ikävänä joulukirjeenä. Tahtoisin kertoa hieman Jörgenraukasta, joka kuuluu niin vaikeasti edistyvän koulussa. Siitä että hän tähän saakka on jotenkuten voinut seurata luokallaan, saamme kiittää ylioppilas Gripiä, joka väsymättömästi, tahtomatta kuullakaan mistään korvauksesta,

on valmistanut ja selittänyt hänelle vaikeimmat kohdat saksan ja latinan kieliopeissa.

Ja kun nyt mainitsen Gripin mielipiteet Jörgenistä, niin olen varma siitä, että ne ovat oikeat. Hän sanoo, ettei Jörgenillä suinkaan ole huono pää, vaan pikemmin päinvastoin. Mutta hänellä ei ole taipumusta lukemiseen, joka on lukutiellä edistymisen välttämätön edellytys, mutta sitä enemmän on hänellä taipumusta käytännöllisiin toimiin.

Jörgenillä on terve, selvä arvostelukyky, mutta sen lisäksi on hän sekä kätevä että kekseliäs. Hänestä tulisi taitava käsityöläinen tahi mekanikko, ja sellaisena hän saattaisi herättää suurtakin huomiota, kun sensijaan lukeminen, vaivaloinen vaellus tutkinnosta tutkintoon antaisi hänelle paljon turhaa murhetta ja ennenkaikkea sangen keskinkertaisia tuloksia.

On kyllä totta etten hyväksy sellaisia ylioppilas Gripin nuorekkaan rajuja ajatuksia, että Jörgen olisi lähetettävä käsityöläisammattiopistoon Englantiin (jopa Amerikan Yhdysvaltoihin saakka), koskapa käsityöläinen ei meillä saavuta samaa arvonantoa kuin muut keskisäätyläiset, kun taas noissa maissa on laita päinvastoin.

Useat näistä mielipiteistä ansaitsevat kuitenkin tarkempaa harkintaa.

Toisinaan tulen ajatelleeksi, että olenkohan vielä liian nuori, niin vanha kuin todellisuudessa olenkin. Se lienee ehkä sisäisen kehityksen seurausta tahi johtunee vain jostain kiintymyksestä, mutta nuorten ajatukset elähdyttävät ja vahvistavat aina elämänrohkeuttani ja uskoani. En voi ainakaan myöntää kokeneeni sitä luonnonlakien seurausta, että mitä enemmän vanhenen, sitä

enemmän ihanteeni heikkenisivät ja tulisivat kelpaamattomiksi, niinkuin joutavat korukapineet.

Ja kun näen niinsanottujen käytännöllisten ihmisten ankarasti tuomitsevan sellaista miestä kuin Gripiä — ymmärtääkseni ei hänen kasvatusaatteittensa vuoksi, vaan senvuoksi että hän tahtoo uhrata kaikki voimansa niitä toteuttaakseen — niin en voi olla ilmaisematta hänelle täyttä myötätuntoani ja kunnioitustani.

Nyt hän on luopunut lakitieteestä ja antautunut kieliä tutkimaan, sillä, sanoo hän, meidän maassamme ei mikään toimi kelpaa ilman kylttiä ja hän koettaa nyt loistavalla tutkinnolla hankkia itselleen kultaisen kyltin. Hän tahtoo tarttua lujasti maan kamaraan, niinkuin vaivaiskoivu tuolla ylhäällä tuntureilla, eikä hellitä otettaan, vaikka koko lumivyöry syöksyisi hänen päällensä, — kuten hän sanoi.

Kun ajattelen, että hänen täytyy tehdä niin paljon työtä ja opettaa useampia tunteja päivässä voidakseen tulla toimeen, en voi muuta kuin ihmetellä hänen tulista rohkeuttaan ja — minulla ei ole tässä monta puolellani — toivottaa hänelle sydämestäni onnea.»

Rouva Jäger istui ajatuksiinsa vaipuneena.

Sitten leikkasi hän kirjeestä irti sen lehden, joka koski Jörgeniä. Olisi kyllä hyvä joskus, sopivassa tilaisuudessa, lukea se Jägerille ... Hän ei sydämensä yksinkertaisuudessa oikein tiennyt mitä oli ajateltava ...

XI.

Sydäntalvinen valkea lumi loisteli nyt kaikkialla. Jos katsoi salin ikkunasta puutarhaan, niityille ja mäille, niin se oikein silmiä huikaisi, ja mitä sitten tuntureilla! Taivas oli niinkuin puolikirkas härmäinen ikkunaruutu tunturien yläpuolella.

Lämminverisen kapteenin mielestä oli sisällä kylmä. Hän rupesi aikansa kuluksi tutkimaan mistä vetoa tuli ja tukkimaan reikiä rääsyillä ja tappuroilla, joiden päälle hän liimasi pitkiä paperiliuskoja. Ja oitis tämän työn loputtua hän avopäin kiiruhti ulos antamaan määräyksiä väelleen riiheen, jossa paraikaa puitiin.

Heitähän oli nyt vain kolme kotona, äiti, Thea ja kapteeni, — jolle kukaan ei voinut korvata Thinkaa.

Sinne tänne tuumaillessaan sai kapteeni lopulta päähänsä panna salomaille ketunrautoja sekä ansoja ja loukkuja susille ja ilveksille.

Äidin täytyi satoja kertoja päivässä sanoa, mitä hän tästä aikeesta ajatteli, vaikkei hän ymmärtänyt siitä sen enempää kuin jos kapteeni olisi käskenyt hänen ottaa kuun alas taivaalta.

»Niin, teepäs niin, rakas Jäger!»

»Niin, mutta luuletko että se kannattaa? — Tarkoitan, luuletko että kannattaa — ostaa ketunrautoja!»

»Jos saat jotakin, niin . . .»

Niin, jos —»

»Ketunnahathan ovat arvokkaita» . . .

»Jospa sen sijaan panisin loukkuja ilveksille ja susille —»

»Loukut kai ovat vielä kalliimpia?»

»Niin, mutta nahka — jos sattuisi saamaan jotain? Siitähän juuri kaikki riippuu.»

Ja kapteeni meni mietteissään ulos — palatakseen heti takaisin ja vaivatakseen äitiä taas samoilla kysymyksillä.

Rouva Jäger huomasi, että hänen miehensä tahtoi tällä tavoin vain saada häneltä varman neuvon, voidakseen sitten syyttää häntä, jos koe epäonnistuisi.

Tänäänkin kapteeni taas mietiskeli ja selitti hänelle näitä asioita, kun he aivan äkkiarvaamatta näkivät voudin leveän reen ajavan portaitten eteen.

Kapteeni avasi eteisen oven selkoselälleen, niin että se natisi pakkasessa,

»Sisään, sisään, vouti!»

Voudin sudennahkojen takaa ilmestyi Thinkakin, muhkeaan turkkiin pukeutuneena.

»Nöyrin palvelijanne, appeni ja ystäväni!»

Vouti oli menossa virkamatkoilleen ja pyysi että Thinka saisi jäädä tänne kahdeksi, kolmeksi päiväksi. Kyllä hän pian taas vaatisi hänet takaisin! Ja sitten täytyi hänen pyytää apeltaan kapea reki loppumatkaksi, sillä hänen piti vielä samana iltana ehtiä Nordalin pitäjään saakka.

Torbjörg ja Thea riisuivat kilvan päällyskenkiä Thinkan jaloista, ja Maritkin hymyillen pilkisti ovesta.

»Sinun täytyy kuitenkin saada jotain virkistystä ja totia, sillaikaa kuin hevoset puhaltavat ja rekeä vaihdetaan.»

Voudilla ei ollut nyt paljon aikaa joutaviin. Mutta perhe-elämän aurinko loisti niin viekoittelevana, ettei hän voinut kieltää puolta tuntia — tarkalleen kellosta laskien ...

Hän koetti riisua päällysvaatteita yltään, mutta meni sitten Thinkan luo.

»Sinä vedit silkkihuivini niin lujaan solmuun, että saat sen taas itse aukaista ...

Kiitos, kiitos, Thinkaseni! — Hän hemmoittelee minua liiaksi ... Sinähän kyllä tunnet hänet, kapteeni!»

»Näettehän, minkä arvoinen hän nyt jo on minulle», lisäsi hän sitten ja veti suunsa makeaan hymyyn. Kiireesti järjestetty totitarjotin tuotiin pöydälle. Thinkan piti itse valmistaa hänelle toti, — se maistui vielä paremmalta!

Kun vouti oli saatettu rekeen ja hänen nuori rouvansa oli huolellisesti käärinyt turkin hänen ympärilleen, oli Thinkan tee vielä juomatta ja aivan kylmänä.

Mutta nyt tuli äiti ja kaasi hänen kuppiinsa uutta, kuumaa teetä, ja nyt he saattoivat istua rauhassa, äiti ja tytär, iloissaan toistensa näkemisestä.

Ehkäpä vouti sittenkin on hyvä mies, kun huomasi että Thinkan mieli teki kotiin, ajatteli äiti.

»Voutihan on oikein hyvä sinulle, kun antoi sinun niin pian tulla tänne», sanoi hän.

»Kunnon mies kerrassaan! Harvassa on hänen vertaistaan», sanoi kapteeni vahvalla bassollaan. »Hän kantaa sinua kuin kukkaa kämmenellään.»

»Hän on niin hyvä kuin suinkin voi olla ... Ensi viikolla tulee neiti Brun korjaamaan minulle atlaspukua, — sitä on vain kerran käytetty ... Gülcke tahtoo minut niin komean ja hienon näköiseksi», selitti Thinka.

Hän puhui hiljaa; äidin oli vaikea kuulla mitä hän tarkoitti.

»Kas vaan, kuinka vouti koettaa sinua kaikin tavoin mielistellä, eikä tiedä mitä lopuksi keksisikään.»

Paitsi että tahtoi lievittää rouvansa koti-ikävää, päätti vouti varmaankin ottaa hänet mukaansa siitäkin syystä, että hän pelkäsi pitäjän nuoria miehiä Buchholtzia ja Hornia. Nämä olivat ruvenneet hyvin ahkerasti käymään hänen luonaan ja viihtyivät siellä mainiosti, varsinkin senjälkeen kun taloon oli tullut nuori, suloinen emäntä.

Illan kuluessa sai kapteeni pelata vähän pikettiä tyttärensä kanssa.

Näytti siltä että viihtymys ja iloisuus olivat tulleet Thinkan mukana. Hänen tasainen, rauhoittava luonteensa vaikutti kaikkialla mihin hän tuli.

Isä sai aamupäivällä paahdettua leipää juuston kera, sillaikaa kun keittiössä keitettiin suolaista lihaa ja herneitä, ja äiti huomasi että Thinka auttoi häntä jos jollakin tavoin, vaikka hänellä oli mukanaan pari tohveleita, jotka vouti oli halunnut itselleen ja jotka hänen tänä aikana piti saada valmiiksi ommelluksi.

Mutta mitäpä siitä. Hän ehti kuitenkin ommella suurimman osan, kun hän, luettuaan päivällisen jälkeen isälleen ja siten saatuaan hänet nukkumaan, istui valveilla hänen vieressään.

Kapteenista oli niin hauskaa tietää että neula ja villalanka sujahtelivat ylös ja alas Thinkan sormien lomitse; se oli niin rauhoittavaa ja hiljaista, ettei muu kuin uni voinut saapua.

Hän ei saanut pitää tytärtään luonaan kuin kolme päivää.

Siinä ommellessaan Thinka vaipui omiin aatoksiinsa . . Aas oli kirjoittanut hänelle, saatuaan tietää että hän oli mennyt naimisiin. Hän oli aina niin lujasti uskonut Thinkaan, ei olisi epäillyt, vaikka henki olisi vaadittu . . . Ja jos vuosiakin olisi kulunut, olisi hän tehnyt ahkerasti työtä ja pyrkinyt eteenpäin, niin että sitten kerran olisi saanut Thinkan, — jos kohta he kumpikin silloin jo olisivat jättäneet nuoruuden taaksensa . . . Hänen iloinen toiveensa oli ollut, että Thinka olisi pysynyt hänelle uskollisena ja olisi odottanut häntä vaikeuksien ja köyhyyden aikana. Mutta nyt, kun Thinka oli myynyt itsensä kullasta ja kiillosta, nyt hän ei enää luottanut kehenkään maailmassa! Hänellä oli ainoastaan yksi sydän eikä kahta; mutta onnettominta oli, sen hän itse tiesi, että Thinkallakin oli samoin . . .

»Hyh, mielestäni sinä huokasit niin syvään», sanoi kapteeni, herättyään unestaan, — »se johtuu siitä että rasittaa selkäänsä . . .

Kuulehan, nyt meidän täytyy saada kahvia!»

— Eihän Thinka voinut vastata Aasille, mutta tahtoi hän kuitenkin vähän keventää sydäntään kirjoittamalla Inger-Johannalle. Hän oli ottanut mukaansa sisarensa viimeisen kirjeen, johon nyt rauhassa kotona ollessaan aikoi vastata, ja hän istui nyt illalla huoneessaan, tämä kirje kädessään.

»Inger-Johanna on onnellinen, kun hänellä ei ole muuta ajateltavaa!» huokasi hän kirjettä lukiessaan.

. . . »Ja sinunkin, Thinka, pitäisi puolestasi katsella ympärillesi ja toimia jotakin alallasi, jolle kerta olet antautunut, ja sielläkin olisi paljon tekemistä. Täytyyhän tunnustaa, että seuraelämän tehtävänä on tapojen sivistäminen ja taistelu raakuutta vastaan, niinkuin täti aina sanoo.

Minä en kirjoita mitään turhia loruja; niinkuin ymmärrät, olen minä sellaisissa oloissa, etten voi pitää mahdottomana, ettenkö kerran voisi joutua samanlaiseen asemaan. Jos toisin sanoisin, en olisi suora.

Ja minun täytyy sanoa sinulle että huomaan yhtä ja toista, mitä mielelläni toisin esiin. Täytyisi saada sijaa useille harrastuksille, jotka nyt ovat pannaan julistetut. Seuraelämän pitäisi olla suvaitsevaisuutta, sanoo täti. Mutta minkävuoksi ei siis voisi rauhallisesti keskustella sellaisista ajatuksista kuin Gripin? Ensimmäinen mitä minä tekisin, olisi se että jyrkästi puolustaisin niitä. Eihän sellaista naisessa pidettäisi muuna kuin — pikanttina. Mutta mielipiteiden vuorovirtausten pitäisi tunkeutua kaikkiin piireihin, hienoimpiinkin.

Minä mietin ja ajattelen enemmän kuin voit aavistaakaan. Näetkös, minä niin mielelläni tahtoisin saada jotain aikaan!

Miesten viisauskaan ei minua enää niin täydelleen sokaise. Sellaisella naisella kuin tädillä ne kuitenkin ohjakset ovat, ja etpä voi arvata kuinka moni hänen ohjaustaan tottelee! Hän on, meidän kesken sanoen, vähän vanhanaikaisesti viekas ja valtioviisas. Hänelle tuottaa sulaa nautintoa, jos hän milloin mutkateitä ja muiden huomaamatta saa hankkeensa onnistumaan. Luulisinpa että usein olisi parempi, jos hän olisi suorempi; varsinkaan ei sellainen kohtelu sovellu minun luonteelleni.

Ja samalla annan sinulle, Thinka, pienen neuvon (huh, tuntuu aivan kuin puhuisin tädin suulla!) Muista, että seuraelämää ohjaa vain se, joka sohvassa istuu. Sinä olet niin vaatimaton, että he kyllä saavat sorretuksi sinut tuolille. Sinä et ole ollenkaan niin tyhmä kuin luulet, kunhan vain astut kerran rohkeasti esiin omine ajatuksinesi!

Jos vielä kerran tapaisin Gripin, niin sanoisin hänelle, että perille pääsee muullakin tavoin kuin suinpäin syöksymällä. Minäkin olen puolestani saanut hiukan omia mielipiteitä, senjälkeen kun hän ripitti minua siitä että puolustin seuraelämää ja näytti olevan minua niin kovin paljon etevämpi. Mutta en ole koko talvena tavannut häntä kuin pari kertaa aivan pikimältään kadulla. Hänen omat toimensa kai vievät häneltä niin paljon aikaa; ja eno sanoo, että olisi sopimatonta kutsua häntä iltaseuroihimme senjälkeen kun hän on ottanut tehtäväkseen joka tilaisuudessa tuoda esiin jyrkät mielipiteensä, joihin ei saata koskea mitä kiihkeimmän väittelyn heti syntymättä. Pari kertaa on hän herraseurassa, niin kertoo eno, ollut liian suurisuinen ja juonut liiaksi. Mutta minä kyllä tiedän minkätähden hän niin teki. Hänen täytyy keksiä jotain, niin sanoo hän itse, jolla voi haihduttaa liian väsymyksen ja ikävän, ja Dyringillä on vallan tukahduttavaa!»

Thinka oli lukenut kirjeen läpi. Siinä olisi ollut paljon mietittävää, mutta hän ajatteli yhä ja yhä vain Aasia. — Sitä painoa ei hän koskaan saisi vieritetyksi sydämeltään.

Talven yksitoikkoisuudessa, helmikuun keskivaiheilla tuli postissa kirje, jota kapteeni käänteli ja väänteli kädessään ja katseli . . . valkoista, sileätä paperia ja sinetissä kirjaimet C. R. . . ja aukaisi sen. Se oli todellakin Rönnowilta! — siinä oli hänen loistava, sujuva käsialansa kaikenlaisine koukeroineen, jotka muistuttivat miestä itseään, kun hän komeana ja muhkeana kulki edestakaisin, kepeästi nostellen jalkojansa.

»S. T.

Hra Kapteeni Peter Jäger!

Suuresti kunnioitettu, rakas vanhempi toveri ja ystävä!

En ryhdy tarkemmin selittämään asemaani, mahdollisuuksiani j. n. e., vaan esitän kohta asiani ja pyyntöni.

Siitä miten kortit ovat latoutuneet eteeni — todellakin enemmän sattumalta kuin taidon ansiosta — voit kyllä ymmärtää, että olen näinä parina viime vuonna katsonut olevani oikeutettu hakemaan itselleni sellaista vaimoa ja elämänkumppania, joka sopisi minun asemassani olevalle miehelle. Sieltä täältä etsiessäni kätkeytyi kuitenkin sydämeni sisimpään mustatukkainen, tummasilmäinen tyttö, jonka ensi kerran näin Giljellä eräänä talvi-iltana, istuessamme pelipöydän ääressä, ja johon sitten yhä enemmän kiinnyin, nähdessäni hänen kehittyvän komeaksi naiseksi, jonka ylevä kauneus on jotain ainutlaatuista.

No, — kun minulla on jo neljäkymmentä kuusi vuotta hartioillani, niin en tahdo esittää mitään rakkauden kuvausta, vaikka voisihan siitäkin olla paljon sanottavaa. Etten ole kuitenkaan sisäisesti vanha, sen olen juuri tästä kokemuksestani huomannut.

Luonnollista on, etten tätä sinulta kyselisi, jollen ensin pitemmän ja likeisen tuttavuuden kautta olisi tullut vakuutetuksi siitä että tyttärelläsi on samoja tunteita minua kohtaan.

Ettei loppupäätös ollut minun vahingokseni, ilmenee hänen eilisestä armaasta kirjeestään, jossa sain häneltä myöntävän vastauksen.

Toivoen, ettette väärinkäsitä sanojani ja rehellistä tarkoitustani, käännyn nyt sinun ja rakkaan rouvasi puo-

leen kysyen: tahdotteko uskoa minulle kalliin Inger-Johannan tulevaisuuden?

Mitä ikinä mies voi tehdä keventääkseen ja tasoittaakseen hänen elämänsä polkua, sen lupaan minä kunniasanallani tehdä.

Tahdon vielä lisätä, että korkeat kuninkaalliset ovat kutsuneet minut seuraansa lähtiessään matkalle Kristianiaan toukokuun lopussa tahi kesäkuun alussa. Silloin saan myös tavata hänet, johon koko haluni ja toivoni on kiintynyt.

Jännityksellä odottaen kunnioitettavaa vastaustasi piirrän

kunnioittavimmin
alati uskollinen ystäväsi
Carsten Rönnow.»

Nyt oli muuta ajateltavaa kuin kiusoitella äitiä ketunraudoilla ja loukuilla! . . .

Päivällislevostakaan ei tänään tahtonut tulla mitään.

Kapteeni kiiruhti ulos pihalle. Riiheen tarvittiin vielä yksi puimamies, lanta oli ajettava pelloille, töitä piti koettaa jouduttaa.

Hän tuli taas sisälle ja istuutui sohvaan, sytytti paperin ja syöksyi jälleen ylös sytyttämään piippuansa. Hän muisti, että täytyi lähettää hakemaan seppää korjaamaan karhia ja muita työkaluja, joita keväällä tarvittaisiin . . .

Ei mikään auttanut, — hänen täytyi itse matkustaa kertomaan voudille tätä uutista!

XII.

Maaliskuun ensi päivinä tuli Inger-Johannalta kirje:

»Tämä tulee nyt aivan viime kirjeeni jälkeen, mutta sain juuri Rönnowilta kirjeen, jonka johdosta tahtoisin teidät, rakkaat vanhempani, puolelleni, ennenkuin tädin kirje, kuten arvaan, tulee selittämään teille asiat aivan päinvastaiseen suuntaan.

Rönnow kirjoittaa jo aivan kuin päätettynä tosiasiana, että viettäisimme häämme kesällä, joko kesä- tahi heinäkuussa. Täti tahtoo, että ne vietettäisiin heillä ja että ainakin sinun, isä, pitäisi niihin saapua.

Rönnow mainitsee niin monta viehättävää syytä, jotka hänen tahtoaan puolustavat, ja minä luulen, että täti ylenpalttisessa hyvyydessään koettaa saada tämän aikeen toteutumaan, kirjoittaen siitä teille nelisivuisen kirjeen.

Mutta tätä kaikkea vastaan on minulla ainoastaan se, etten minä, antaessani Rönnowille suostumukseni, lainkaan aavistanut hänen puoleltaan mitään kiirettä, vaan päinvastoin ikäänkuin toivoin saavani vielä vähän aikaa olla vapaana.

On mahdollista, etteivät muut voi käsittää tätä minun haluani, ja näyttääpä tädin mielestä siltäkin kuin en minä osoittaisi riittävää sydämellisyyttä Rönnowia kohtaan.

Mutta tähän seikkaan tahdon vastata vain, ettei Rönnowin tarkoitus suinkaan liene loukata sisimpiä tunteitani, sittenkun hän on saanut tietää mitä minä ajattelen.

Enhän paljoa aikaa pyydäkään, — vain ensi talveen saakka. Tahtoisin niin mielelläni tämän vuoden, ainakin kesän ja syksyn, viettää levossa ja rauhassa. Olisi niin paljon ajattelemista ja harkitsemista, tulevaan asemaanikin katsoen. Ranskan kielioppia tahtoisin kesällä perinpohjin opiskella, mieluimmin yksin ja siellä kotona, ja ylipäänsä tahtoisin koettaa valmistautua kaikin tavoin. Naimisiinmeno ei kuitenkaan ole samaa kuin uuteen silkkihameeseen pukeutuminen.

Voi, voi, kunpa saisinkin olla kesän Giljellä! Minulle muistui juuri mieleeni ihanat hetket, jotka viime vuonna sain viettää ylhäällä tuntureilla.

Täti ja minä emme enää kovin kauan voi sopia olemaan yhdessä. Hänen luonteensa pääominaisuus on sittenkin itsevaltaisuus (vaikka hän sitä peittelee makeudellaan ja kauniilla sanoilla). Sentähden tahtoo hän nyt määrätä minun hääni, ja sentähden — tämä harmittaa minua niin, etten löydä sanoja suuttumukseni ilmaisemiseen — on hän nyt saanut kiltin enoni (jota olisi synti sanoa voimakkaaksi) erottamaan Gripin virasta. Tämä ei merkitse sen vähempää kuin että Gripiltä siten riistetään tulot, joita hän tarvitsee voidakseen elää täällä ja jatkaa lukujaan. Ja sen täti teki muka vain siitä syystä, ettei voinut kärsiä hänen aatteitaan!

Minä sanoin hänelle aivan suoraan, että se oli sydämetöntä ja säälimätöntä. Minä oikein kiivastuin. Tahtoisin hyvin mielelläni tietää, mitä syytä hänellä on vielä nytkin vainota Gripiä . . .»

Täytyi tietysti jättää häiden vietto Inger-Johannan päätettäväksi. Ja siitä asiasta sukeutui pitkä kirjeenvaihto. Mutta sitten saapui tieto Rönnowin uudesta virkanimityksestä, ja tämän johdosta oli välttämätöntä, että uusi koti olisi järjestettävä ja häät vietettävä jo lokakuussa.

Giljellä toimitettiin suursiivousta sekä sisällä että ulkona. Vinttikamarin seinät valkaistiin, ja muutenkin koko huone laitettiin kaikin puolin kuntoon vastanaineitten tuloksi. Heidän oli määrä viettää Giljellä osa kesästä, sittenkun häät olisi vietetty heinäkuun alussa.

Mahtoipa Inger-Johanna tullessaan hämmästyä, kun tapasi koko talon niin upo-uutena ja kauniina köyhän seudun muihin rakennuksiin verraten — uudeksi punattuna ja ikkunanpielet hohtavan valkoisina.

Kapteenin arkitakki oli väritäpliä täynnä, sillä hän oli kaikkialla mukana katsomassa, ensin kun alusmaalia siveltiin ja sitten toista ja kolmattakin kertaa maalattaessa. Hyvä oli että kävi silloin tällöin kuiva tuulenhenkäys, seinät kuivuivat pikemmin.

Välistä kapteenin päätä huimasi tässä kiireellisessä puuhassa, niin että hänen täytyi silloin tällöin istua huoahtamaan, mutta siihen lienee ollut syynä sekin, että lukkari tänä vuonna, hänen terveempänä ollessaan, ei ollut laskenut hänestä kylliksi paljon verta — ja lisäksi ehkä sekin, että kapteeni liiallisesti kiiruhti töitä, hän kun halusi, että kaiken piti nopeasti tulla kohdalleen.

Hän ei muusta puhunut kuin Inger-Johannasta, hänen tulevaisuudestaan, hänen kauneudestaan ja lahjoistaan ja kuinka äiti ei voinut kieltää, etteikö isä jo tytön

pienuudesta saakka ollut huomannut, mitä mahdollisuuksia hänessä piili.

Äiti vain ajatteli hiljaisessa mielessään, kun kapteeni siinä käyskeli iloisena ja puheliaana, että tämä kuitenkin oli ollut terveempi ja laihempi niihin aikoihin kun oli enemmän huolia ja elämä näytti synkemmältä. Alette-tädin arveluita Jörgenin lukemisesta oli hän myös alkanut vähin erin ilmaista miehellensä.

»Tiedätkös, Jäger, minä en voi olla ajattelematta, että Jörgenin olisi parempi kääntyä toiselle uralle.»

»Mille toiselle uralle? Pitäisikö hänen ruveta suutariksi ja ryömiä polvillaan ottaessaan meistä kengänmittaa! . . . Ohoh, ei koskaan! »sanoi hän vakuuttavasti ja ojentausi suoraksi. »Kun meillä on niin paljon varoja, että jaksamme antaa hänen lukea, niin pääsee hän kyllä hiljalleen perille. Huonolahjaisemmistakin on saatu pappeja ja tuomareita» . . .

Eräänä päivänä löysi kapteeni postilaukusta virkakirjeittensä joukosta kirjeen Alette-tädiltä. Hän viskasi sen äidin eteen pöydälle »suosiollisesti luettavaksi.» Jos siinä oli mitään kunnollista, niin sopi äidin sitten myöhemmin kertoa se, huusi hän kiivetessään portaita ylös konttoriinsa. Kapteeni oli viime aikoina taas lihonut. Hän hengästyi helposti ja käytti yhä uskollisemmin käsipuitten apua portaissa.

Toukokuun 1 p:nä 1844.

Hellästi rakastettu Gitta!

Tällä kertaa kirjoittaessani valtaa mieleni jonkinlainen hiljainen alakuloisuus — jos se nyt on kyllin voimakas nimitys tunteelleni. Minun vanhaan korvaani kuuluu

ikäänkuin huokaus, joka syntyy siitä, että niin monet iloiset toiveet painavat päänsä alas maata kohti. Voin löytää lohtua ainoastaan siinä lujassa, pitkän elämän varrella kehittyneessä uskossani, ettei mitään tapahdu ilman korkeamman viisauden johtoa.

Samoin kuin tähän asti olen koettanut kertoa sinulle kaiken, mikä Inger-Johannaa koskee, niin selvästi kuin silmäni ovat nähneet, niin pidän nytkin oikeimpana olla salaamatta sinulta taistelua, jota hän nähtävästi taistelee erästä tunnetta vastaan. Tämän vallasta hänet kuitenkin pelastanee se onnellinen seikka, ettei tuo tunne ole saanut kylläksi aikaa tuleentuakseen.

Se on kuitenkin olemassa, mutta pikemminkin, kuten toivon, vain jonkinlaisena mahdollisuutena, joka ei ole vielä häneen kylliksi juurtunut, kuin todellisuutena, jota ei voisi tukahduttaa syöksemättä hänen sisintä olemustansa toivottomuuteen.

Eipä liene koskaan valtioviisas harkinta tuottanut huonompaa voittoa kuin maaherran rouvan keksintö ajaa asianomainen pois, jopa vainota häntä niin, että hänelle lopulta käy mahdottomaksi oleskella kaupungissa. Kun ottaa huomioon, että Inger-Johanna, huolimatta kaikesta pilkasta, mikä on kohdistettu Gripiin ja tämän aatteisiin, kuitenkin on niistä pitänyt, jopa niitä kiivaasti puolustanutkin, niin olisi jo ennakolta voinut sanoa, mikä tulisi olemaan seurauksena.

Eräänä talviaamuna tuli Inger-Johanna kovalla pakkasella tänne. Hän oli hyvin kiihtynyt ja liikutuksissaan, ja tahtoi Jörgeniltä saada tietoja Gripistä. Samalla kertaa hän kehoitti Jörgeniä pyytämään Gripiltä säännöllisesti neljä oppituntia viikossa.

Siinä tilaisuudessa sain myös selville sen, mitä ennen

olin ainoastaan aavistanut, mutta jonka kälysi terävä silmä kyllä oli keksinyt, että ylioppilas Gripin personallisuus, — Inger-Johannan sitä tuskin itselleen tunnusti — oli vallannut tytön mielen ja yhä enemmän ja enemmän veti häntä puoleensa.

Ei käy salaaminen; tämä on vaihekausi, jonka läpi Inger-Johannan täytyy voitollisesti päästä, ennenkuin hän lopullisesti tulee toisen omaksi, jottei hänen asemansa tulisi valheelliseksi ja jottei hänen tarvitsisi kantaa surun taakkaa läpi elämänsä.

Ja todennäköistä on, että hänen kihlauksensa on tuolle nuorukaiselle tullut iskuna, masentavana pettymyksenä, vaikkakin hänen omat toiveensa olivat peräti vähäiset.

En milloinkaan unohda noiden molempien nuoria, vakavia kasvoja, jotka hetken aikaa katselivat toisiaan, kun he minun luonani eräänä iltapäivänä tapasivat toisensa. Paljoa ei puhuttu.

Inger-Johanna sopersi jotain siihen tapaan, että Gripille oli tehty vääryyttä.

»Se on mahdollista!» sanoi Grip murtuneella äänellä ja tarttui ovenripaan. »Särkyyhän niitä, vesikuplia.»

Inger-Johanna jäi seisomaan ja tuijotti lattiaan. Näytti kuin olisi jokin muutos tapahtunut hänessä. Hän kai ymmärsi mitä Grip tunsi.

Monelle perheelle oli mieluista, että maaherra erotti hänet virastaan. Aivan yhtäkkiä he lakkasivat tarvitsemasta hänen apuaan kotiopettajana. Miestä, jolla oli semmoiset mielipiteet, ei kukaan mielellään nähnyt talossaan. Ja maaherran talosta oli nyt saatu esimerkki.

Avomielisesti ja ystävällisesti tarjosin hänelle pientä lainaa, jolla hän voisi elää pari kuukautta, siksi kun taas saataisiin hankituksi joku sovelias opettajantoimi. Mutta

hän oli joko liian loukkautunut tahi ylpeä ottaakseen sitä vastaan. Kukaties hän myös luuli Inger-Johannan olleen osallisena tähän.

Häneen on varmaankin syvästi koskenut se, että kannatuksen täydellinen puute on särkenyt hänen ylpeät, uhkamieliset unelmansa kouluopetuksesta, että hän on nyt tavallaan pilkan ja ivan esineenä. Jörgen kertoo, että hän harhailee joutilaana pitkin katuja ja koettaa saada velaksi anniskeluista ja ravintoloista, joissa hän istuu kaiket illat myöhään yöhön saakka.

Ymmärsin kyllä, ettei Inger-Johanna minunlaisen vanhan tädin tähden tullut niin usein luokseni oppimaan vanhanaikuista helmi- ja kultalankakudontaa, vaan hän tuli toivossa saada kuulla jotain Gripistä. Hän oli niin levoton ja hajamielinen ja säpsähti kun Jörgen palasi kotiin — paha kyllä — turhaan haettuaan Gripiä opettajakseen.

Minä näen niin selvästi edessäni nuo tytön kalpeat kasvot ja tummina sädehtivät silmät, kun hän eräänä iltana vaikeroi: »täti . . . täti . . . rakas Alette-täti!»

Se oli kuin tukahdutettu parkaisu.

Gripin nykyisestä asunnosta ei Jörgen saa selkoa. Luultavasti on hänet maksukyvyttömyyden takia ajettu pois asunnostaan.

Minä kerron tästä kaikesta nyt niin tarkalleen, koska on luultavaa ja toivottavaa, että Inger-Johanna nyt on sivuuttanut vaikeimman ajan.

Sen illan jälkeen, jona hän huomasi ilmaisseensa tunteitaan, ei hän ole puhunut Gripistä eikä myöskään, siitä olen vakuutettu, ole maininnut hänestä sanaakaan Jörgenille. Inger-Johanna tuntenee nyt pettyneensä, sillä hän oli kuvitellut Gripiä lujaluonteiseksi ihmiseksi . . .

Ei ole helppoa kun on nuori ja omistaa sielussaan sellaista mikä tuottaa paljon kärsimystä. Sen laita on sama kuin hammasten: ei ole lepoa ennenkuin ne ovat kaikki järjestänsä pöytälaatikossa» . . .

Ei, tämä ei sovi isälle luettavaksi, päätti äiti.

Iso-Ola puuhaili rautakanki kädessään. Iso kivi oli sovitettava aitaan. Mutta routa oli ylämailla vielä kova, vaikka aurinko paahtoi jo aika kuumasti, niin että Olan piti pyyhkiä hikeä otsaltaan vähän päästä.

Aliupseerit olivat toinen toisensa jälkeen palanneet konttorista palkkaansa nostamasta, eikä keli tainnut olla vielä kehuttava, koska heidän rattailleen oli niin räiskynyt, että ne näyttivät rapakkoon vajonneilta.

Hän aikoi taas työntää kankea kiven alle, kun jokin veti hänen huomionsa puoleensa — rattaat, joiden vieressä käveli pieni kyytipoika, keltainen hevonen, joka oli mahaa myöten ravassa . . .

Suitsina oli vain nuoranpätkiä, joista poika nyki ja riuhtoi, kun hevonen vähänväliä tahtoi puhaltaa raahatessaan raskaita ajopelejä Giljen huonoilla teillä . . . Aurinkokin tuossa paahtoi ihan tarpeeksi . . .

Se oli alhaalta Drevstadista tuleva kyyti. Ola tunsi hyvästi sekä hevosen että ajoromut.

Eikä se juuri se ollutkaan mikä hänen huomiotaan kiinnitti. Rattailla istui joku . . . naisihminen, jolla oli hattu ja harso . . .

Ei hän tiennyt . . . mutta eikös tuo päänkeikaus näyttänyt . . . eikös se näyttänyt . . .

Hän astui tutkistellen pari askelta eteenpäin, mutta alkoi yhtäkkiä juosta, hyppäsi aidan yli ja oli yks kaks matkustajan luona.

»Herran tähden, eikös se ole meidän Inger-Johanna!» hän riemasteli. — »Mitähän kapt—»

Mutta katsellessaan neitiä rupesi Iso-Ola yhtäkkiä aavistelemaan, ettei kaikki ollutkaan niinkuin olla piti. —

»Ja noilla romuillako sinä kehtaat herrasväkeä kyyditä, senkin vekara?» kiljaisi hän pojalle.

»No päivää, päivää, Ola! Onko isä kotona ja äiti? . . . Niin, eihän minun ole kovin hyvä olla nyt, mutta tulee kai parempi.»

Inger-Johanna vaikeni.

Iso-Ola talutti hevosta suitsista kun Inger-Johanna ajoi pihaan.

Isä seisoi maalarin telineitten ääressä ja katseli ylöspäin.

Hän varjosti samassa kädellä silmiään ja juoksi rattaiden luo.

»Inger-Johanna!»

Tyttö syleili kiihkeästi isäänsä ja kovasti hämmästyneenä kapteeni vei hänet eteiseen äidin luo, joka oli aivan sanattomana.

»Mitä on tapahtunut, Inger-Johanna?» sai äiti viimein kysyneeksi.

»Mene sisälle, mene vähän sisälle, Jäger!» Hän tiesi että mielenliikutukset olivat vaarallisia kapteenin terveydelle. »Anna Inger-Johannan ensin puhella minun kanssani, sitten tulemme sinun luoksesi . . . ei suinkaan asiat parantumattomissa liene.»

»Isäkö, äiti? — Miksei isä ymmärtäisi minua?»

»Tule, tule, lapsi!» kiirehti kapteeni. Hänen äänensä oli aivan tukahtunut.

Sisällä arkihuoneessa istuivat isä ja Inger-Johanna sohvassa ja äiti tuolilla heidän vieressään. Inger-Johanna kertoi heille kuinka hän oli taistellut ja työskennellyt voidakseen kuvitella, että hänellä oli suoritettavana elämäntyö kapteeni Rönnowin puolisona.

Niin, hän oli rakennellut tuulentupia kokonaisen jonon. Mutta eräänä päivänä — hän kyllä tiesi mikä päivä se oli — sammui häneltä valo kokonaan — oli pilkkopimeää ja tyhjää minne katsoikin — ei näkynyt sitä mitä hän oli kuvitellut, toivonut ... oli kuin olisi syöksynyt syvyyteen ...

»Ja täti kiusasi minua valitsemaan vaatetta morsiushameeksi!

Luulen, että kuitenkin olisin astunut eteenpäin, sokeasti, silmät ummessa, sillä minä ajattelin, mitä sinä, isä, siitä sanoisit, ja äiti, ja mitä koko maailma ympärilläni sanoisi, jos noin ilman syytä hänet hylkäisin .... Ja sitten ajattelin, että olihan kaikki jo päätetty. Kun kerran olin veteen heittäytynyt, niin upposin nyt uppoamistani ... eikä minulla ollut oikeuttakaan muuhun kuin hukkumiseen! — Mutta sitten» —

»No?» kuului lyhyt, ukkosta ennustava jyrähdys. Kapteeni istui kädet polvilla ja katsoi eteensä lattiaan.

... »sitten», jatkoi Inger-Johanna matalalla äänellä, entistä kalpeampana ja tunteittensa kiihoittamana .. »Niin, enhän tahdo salata sitä teiltä, isä ja äiti, koska ette muuten minua ymmärtäisi — sitten niinkuin salaman kirkkaassa valossa minulle selvisi, että jo vuoden, jopa kaksikin, oli koko sieluni kuulunut toiselle» ...

»Kuka se oli?»

»Grip!» kuiskasi hän.

Kapteeni oli kuunnellut kärsivällisesti, aivan kärsivällisesti — aina viimeiseen sanaan asti.

Mutta nyt hän hypähti pystyyn, kääntyi Inger-Johannaan ja väänteli tuskasta käsiään.

»Mitä taivaan nimessä?» sai hän vihdoin huudahtaneeksi, »mihin oletkaan joutunut? Mitä sinä ajattelet? Ethän toki voi hetkeäkään verrata mokomaa Gripiä sellaiseen mieheen kuin Rönnowiin? — Sanon sinulle, Inger-Johanna: isäsi on nyt peräti . . . sinä . . . sinä . . . yhtä hyvin voisit nousta ja heti lyödä minut kuoliaaksi, heti tuossa paikassa». —

»Kuules, isä!» sanoi Inger-Johanna. Hänkin oli hypähtänyt istuimeltaan ja seisoi nyt isänsä edessä.

»Eivätkö Thinka ja muut ole turvassa . . . minua ei kukaan tallaa jalkoihinsa!»

Äiti istui kuin jähmettyneenä, kasvot terävinä ja ryppyisinä.

. . . »Mitä hirveätä mielettömyyttä!» Kapteeni takoi nyrkillä otsaansa ja käveli epätoivoisen näköisenä edestakaisin lattialla . . . »Mutta nyt minä sen ymmärrän», mutisi hän pysähtyen ja päätäänsä nyökäyttäen. »Sinua on hemmoiteltu, ylenmääräisesti hemmoiteltu, pilattu aina lapsuudesta saakka! — Ja tällä tavoin meille kostetaan vain senvuoksi, että olemme sinua niin rakastaneet!»

»Koko maailma olisi voinut olla minua vastaan, isä, ja kuitenkin olisi minun pitänyt kulkea ainoata määrättyä tietäni, tehdä niinkuin olen tehnyt, — kirjoittaa Rönnowille . . . antaa suora tunnustus, sanoa tädille kaikki! Ja», — hän nojausi sohvaa vasten ja eletyn muistot painoivat alas hänen katkeran katseensa, »täti on tehnyt, minkä on voinut, sen voin teille vakuuttaa . . . arveli

kuten sinäkin, että se oli sulaa mielettömyyttä ... hän piti minusta niin paljon, ettei välittänyt mikä kurjuus siitä olisi tullut, kunhan vain olisin mennyt noihin naimisiin. — Nuori ja turhamielinen kuin olin, luuli hän, ettei muuta tarvittaisi kuin kukistaa Grip ja sortaa hänet semmoiseen asemaan, että hän jäisi kaikkea tukea vaille — joutuisi naurunalaiseksi mieheksi, jonka oli sorruttava köyhyyteen ja ymmärtämyksen puutteeseen ... aivan samoin kuin hänen isänsä.

Helpostihan se oli tehty, Grip kun seisoi aivan yksinään kaikkia vastassa, — ja saattoihan arvata millä mielihyvällä ihmiset häneen iskivät.»

Inger-Johanna seisoi siinä niin yksinäisenä, omiin ajatuksiinsa vaipuneena. Ruskeitten ripsien alta tuijottivat silmät kiinteästi lattiaan. Hän oli laihtunut ja hoikentunut.

»Ja nyt olen palannut teidän luoksenne tänne kotiin, ja mieleni on suruisempi kuin voin teille selittää.»

Seurasi hiljaisuus, ja sen kestäessä liikkui kapteenin mielessä eriskummaisia tunteita:

»Niinkö ... niinkö sinä luulet ... että me emme sinusta pitäisi, vaan tahtoisimme sinulle pahaa. — No niin, voihan olla, että en pidä tekoasi aivan oikeana ... ehkä siitä vielä puhun kanssasi joskus. Mutta nyt sanon sinulle, että tee miten vain tahdot, me olemme aina sinun puolellasi. Itse sinä asiasi parhaiten ymmärrät!

No mutta ethän vielä ole ehtinyt edes istuutua, lapseni ... Laitahan, äiti, hänelle jo jotakin ruokaa vahvistukseksi!»

Kapteeni hyökkäsi ovesta ulos. Piti viedä osa työkapineista pois Inger-Johannan huoneesta, jottei hän huomaisi korjaustöitä ...

XIII.

Komppanianpäällikön talo näytti nyt oikein komealta siinä tunturin kupeessa. Se oli vastikään uudelleen punamullattu ja näytti kaunistavan koko seutua.

Mutta Iso-Ola ei oikein käsittänyt mistä johtui, että kapteeni noiden maalaustöiden jälkeen ei ollut enää entisellään. Ei kai liene ollut sitä oikeata siunausta.

Kapteeni tuli kerta toisensa jälkeen ulos, mutta unohti tullessaan mitä oli ollut sanottavaa, niin että täytyi palata takaisin. Eikä pahaa sanaa enää kuulunut hänen suustaan... Olikos tämä enää laitaa? Ei kehenkään enää edes kiivastunut!

Tänä vuonna oli kapteenilla enemmän taipumusta pyörtymiseen kuin ennen. Kävellessään hänen täytyi tavan takaa pysähdellä. Ja se, jonka piti olla hänelle apuna hänen käydessään töitä katsomassa niityillä ja vainioilla, jonka piti seisoa kun hän seisoi ja kävellä kun hän käveli, oli Inger-Johanna.

Näytti kuin olisi kapteeni tahtonut tulla terveeksi katselemalla tuota solakkaa vartaloa ja samalla saada vakuuden siitä ettei tyttö hautonut suruja.

»Luuletko että hän tahtoisi ratsastaa tai lähteä ajelemaan?» kyseli hän äidiltä keittiössä. »Tuolla puutarhassa hän nyt istuttaa kukkia ja puhdistaa pensaita, mutta eihän hän ole sellaiseen tottunut, äiti!... Minusta hän on niin

surullisen näköinen . . . Mitä sinä luulet hänestä tulevan? . . . Ohhoh!» huokasi hän . . .

»Niin, voitko sanoa sitä minulle?» Kapteeni otti kauhalla kirnupiimää rainnasta . . . »Hyvää kirnupiimää. Rist käski sitä juomaan, se ohentaa verta ja pidentää elämää. — No niin, Inger-Johanna voi olla ja elellä kapteenintyttärenä täällä Giljellä niin kauan kuin mahdollista . . . Kuulehan, äiti, minä olen ajatellut, etten lähdekään voudin syntymäpäiville ensi torstaina. Thinka kyllä tulee pian tänne, ja . . .

Hohho, tämä on kovin hyvää janoon!»

Torstaina käveli kapteeni talossa tavallista hiljaisempana ja vaiteliaampana. Päivällispöydässä ei hänen suustaan kuulunut ääntäkään aina siitä alkaen kun hän pöytään istuutui siihen saakka kun hän siitä äkeissään nousi ja raskain askelin nousi portaita ylös nauttiakseen ruokalepoa siunaaman hetken.

Ei hän tiennyt tuliko hän ummistaneeksi silmiään vai eikö; samantekevää tuo olikin!

Hän riensi pois konttorista.

»Siellä ne nyt juttelevat yhdessä, Scharfenberg ja muut . . . Ehkäpä olisi ollut yhtä hauska lähteä sinne kuin mökötellä täällä.»

Hän seisoi käytävässä vaatekaapin edessä, hajamielisesti tuijottaen eteensä, kun Inger-Johanna samassa tuli ulkoa.

»Tahdotko nähdä jotakin?» sanoi kapteeni. — »Sinun varsisaappaasi niiltä ajoilta kun olit pikku tyttö!»

Inger-Johannaa eivät talouspuuhat miellyttäneet, mutta ulkotöissä hän viihtyi erinomaisesti. Puutarhaa oli laajennettava, ja Thinkan tuloksi piti kukkapenkkien olla valmiina ja aita pantuna.

Siellä hän seisoi puutarhassa, leveälierinen olkihattu päässään, varhaisesta aamusta saakka. Oli niin rauhoittavaa työskennellä raikkaassa ulkoilmassa. Aivan toista kuin istua ompeluksen ääressä ajattelemassa!

Kapteeni käyskeli pahantuulisena paikasta toiseen ja voivotteli, että pian taas täytyi lähteä leiriharjoituksiin. Äiti oli monta kertaa ehdottanut että lähetettäisiin Ristiä hakemaan, mutta nyt päätti hän yhdessä Inger-Johannan kanssa, että tuumasta oli tehtävä tosi.

Tulihan levollisuutta taloon aina kun tohtori oli käynyt.

Leiriin oli hänen tietysti mentävä, sanoi tohtori. Vähän juoksumarssia joka päivä, se on oivaa lääkettä, vähentää liikaa lihavuutta ja panee veren säännölliseen liikkeeseen . . . »Et sinä koskaan ole puhunut pyörryttämisestä, kun olet ollut siellä, Jäger! — Se on juuri tepsivä keino, ja se voi sallia sinun tyhjentää taas lasillisen punssiakin jouluna.»

Gülcken ollessa käräjämatkoilla tuli Thinka kotona käymään.

Siellä taas sisarukset kävelivät ja puhelivat yhdessä, kuten entisinä aikoina. Mutta kumpikaan heistä ei enää kysellyt, mitä mahtoi olla muualla avarassa maailmassa, näköpiirin takana . . .

He olivat nähneet sen jo, kumpikin.

Kapteenista tuntui niin hyvältä. Hän sanoi äidille, kun näki Thinkan istuvan kutimen tahi kirjan ääressä, väliin portailla, väliin puutarhassa:

»Hän huomaa kaiketi nyt itsekin, miten hyvä hänen nyt on olla.»

Kapteeni puhui usein tällä tavoin. Näytti siltä kuin hänen sanojensa taakse olisi kätkeytynyt levottomuutta. Inger-Johanna oli avannut hänen silmänsä ja hän osasi

nyt ainakin aavistaa sellaisenkin mahdollisuuden, että naisihminen saattoi tulla onnettomaksi edullisessa avioliitossa.

Mutta hän rauhoitti omaatuntoaan alituisesti sillä ajatuksella, että näin saattoi olla ainoastaan sellaisen tytön laita kuin Inger-Johannan, joka oli suorastaan poikkeus koko sukupuolestaan ja jolla oli niin etevät lahjat ja jonka oli niin vaikea alistua.

Mutta tavallisten tyttölasten ei sovi antaa ajatuksilleen ja tunteilleen sellaista valtaa. Ja Thinkahan oli kuin luotu elämään ja olemaan toisen käskettävänä! . . .

Mutta kuitenkin tämä kysymys käänteli ja väänteli kuin mato vatsassa.

— »Katso, Inger-Johanna», sanoi Thinka portailla, »oletko huomannut, kuinka kyyristyneeltä isä näyttää tuolla aidan vierustalla kävellessään. Miten onkaan, niin unohtuu häneltä piippukin; hän on vain puoleksi polttanut sen, kun se jo sammuu.»

»Vai on hän sinun mielestäsi muuttunut», sanoi Inger-Johanna mietteliäästi illalla makuuhuoneessa. »Isäraukka — hänen on niin vaikea mukautua tähän . . . Minähän olin määrätty paraatihevoseksi . . . Mutta luuletko että hän nyt enää tahtoisi meitä kumpaakaan pakottaa?»

»Sinä olet niin voimakas, Inger-Johanna! Ja se on varmaankin oikein. Mutta hän on tullut niin leppeäksi», huokasi Thinka, — »ja sehän se juuri minuun käy niin kipeästi» . . .

Mitä pitemmälle aika kului sitä enemmän rupesi kapteenia huolettamaan harjoituksiin lähtö. Äitikin rupesi vihdoin uskomaan, ettei tainnut olla hyvä lähteäkään, koska kapteenilta itseltään näkyi kaikki halu ja ryhti kadonneen. Jäger kuljeskeli aivan yksinään, ikäänkuin arastellen ihmisiä.

Ensimmäinen valonvivahdus, minkä äiti oli pitkään aikaan hänen kasvoillaan huomannut, näkyi silloin kun äiti ehdotti että pyydettäisiin Ristiltä lääkärintodistusta.

Tämä asia sujui kerran alkuunpantuna ilman esteitä. Mutta kun sitten virkavapausmyönnytys saapui, rupesi kapteenin mieltä karvastelemaan.

Hän äkäili ja ajatteli niitä kaikkia, jotka leirillä olivat koolla ... Nyt kaiketi kapteeni Vonderthon pilaisi häneltä miehistön, hänen poissaollessaan ... Ja yksi ja toinen kai jo toivoi hänen eroavan virastaan kokonaan ... Mutta hänpä ilahduttaa niitä sillä, että riippuu kiinni viimeiseen saakka, vaikka sitten pitäisi juoda kirnupiimää vuodet umpeensa!

Hänen mieltänsä kiihoittava harjoitusaika oli nyt ohitse, ja hän oli äidin kehoitusten johdosta vähitellen ruvennut myöntymään pieneen huvimatkaan naapuripitäjään, kun postissa saapui pieni kirjelippu Jörgeniltä ja teki heidät kaikki hyvin huolestuneiksi.

Hän ei ollut enää jaksanut istua luokallaan huonoimpana oppilaana, vaan oli ottanut pestin erääseen laivaan, jonka samana iltana piti lähteä Englantiin. Siellä luuli hän keksivänsä keinon, millä pääsisi Amerikkaan, jossa toivoi voivansa oppia sepäksi, koneenkäyttäjäksi tai joksikin muuksi. Hän kyllä kirjoittaa rakkaille vanhemmilleen, jotta he saavat kuulla minkälaiseksi hänen kohtalonsa muodostuu.

»Kuulehan, äiti!» sanoi kapteeni matalalla, vapisevalla äänellä, sittenkun oli ensi hämmästyksestään tointunut ... »Se Grip on tullut meille kalliiksi. Ei tämäkään ole muuta kuin hänen opetustensa seurauksia.»

Oli jo kulunut syksyä kappaleen matkaa. Lunta oli satanut ja sulanut pari kertaa, ja nyt se oli taas kuin pois puhallettu routaisilta teiltä.

Kukkulat ja mäenrinteet olivat valkoisia, siellä täällä vain näkyi keltaisia ja punervia läikkiä, — ne olivat maahan varisseita ja jäätyneitä lehtiä. Järvi välkkyi tummanpuhuvana, valmiina jäätymään.

Jäiseltä tieltä kuului kolinaa, niin että kaiku vastasi lokakuun hiljaisuudessa. Aidanseipäillä istui variksia; toiset jäivät, toiset lentää hampsottivat tiehensä.

Kärryistä se sellainen kolina lähti, ja niissä istui Giljen kapteeni pitkä piiska kädessä, turkit ja päällyssaappaat yllänsä.

Hän oli ollut virkamatkalla puolentoista peninkulman päässä, Bardon Klevenin luona.

Nimismies ei antanut hänen lähteä ottamatta paria naukkua ja lasillista olutta ruokapalan paineeksi. Hän oli puolestaan ollut varovainen. Tämä oli miltei ainoa matka pitkiin aikoihin, jollei ottanut lukuun matkoja voudin luo.

Vanha-Musta juosta hölkötteli koko pitkän, lakean taipaleen samaa tasaista vauhtia, johon se oli tottunut. Iljangosta saattoi nähdä, että se oli hyvässä kengässä. Se tiesi saavansa puhaltaa vasta silloin kun puolen peninkulman päässä Giljen ahteet tulivat vastaan.

Lieneekö ollut syy uusien kenkien korkeissa hokeissa vai routaisessa tiessä, mutta nyt se oli kompastumaisillaan.

Ensi kertaa sellaista tapahtui. Se tunsi sen itsekin ja joudutti juoksuansa ... mutta vähitellen taas hiljensi. Se tunsi, että suitset olivat höllällä, ne riippuivat yhä alempana ja alempana lautasilla. Piiskan siimakin riippui kärrystä alempana kuin ennen.

Kapteenia oli alkanut värisyttää, ikäänkuin kovalla pakkasella . . . ja nyt tuli hän niin uniseksi — ihan väkisin tahtoi nukuttaa!

Hän näki suitset ja Mustan korvat ja harjan, kun niska nousi ja laski, ja kappaleen maata hevosen edessä. Oli aivan kuin varis olisi lentänyt hänen kasvojensa eteen, mutta hän ei voinut kohottaa kättään hätistääkseen sitä pois . . . ja niin se jäi siihen . . .

Ja ohrakuhilaat seisoivat tuolla kuin vanhat koukkuselkäiset akat — ne tahtoivat kostaa hänelle — äkäisesti nousi olkitukko pystyyn niinkuin noidilla: ne tahtoivat estää häntä suitsiin ryhtymästä ja pääsemästä Giljelle . . . Ne hyörivät ikäänkuin taivaan ja maan välillä, tanssien, häälyen . . . valkeina ja taas mustina . . . Sitten kaikui jokin huuto, ja ikäänkuin jyrinää jostakin. Tuolla tuli Inger-Joh . . .

Mustan suitset olivat jo nilkoissa asti.

Pian sotkeutuisivat sen jalat niihin . . .

Sen hidas juoksu muuttui nyt kävelemiseksi.

Se katsoi taaksensa, — ja pysähtyi keskelle tietä.

Piiskansiima riippui kuin äskenkin. Kapteeni istui liikkumattomana, pää taaksepäin hervahtaneena.

He olivat vielä tasangolla, ja Musta seisoi kärsivällisenä, katsoen Giljen ahteeseen päin, joka oli vähän matkan päässä. Sitten se jälleen pari kertaa kääntyi katsomaan isäntäänsä . . .

Nyt se alkoi kuopia routaista maata, aina kovemmin ja kovemmin, niin että kokkareet lensivät.

Sitten se korskahteli ja hirnui.

Runsaan tunnin kuluttua kuului pihalta puoliäänekästä puhelua ja pyöräin hidasta kitinää.

Eräs mies tuli pyytämään Isoa-Olaa portille. Hän oli tieltä tavannut hevosen ja kapteenin ja tuonut ne tänne.

»Mitä siellä on?» kuului äidin ääni pimeästä eteisestä.

Kirkkomaan portin edustalla seisoivat kahdeksan päivää myöhemmin Vanha ja Nuori Musta tyhjän reen edessä.

Kirkonkellojen helähdykset ennen ja jälkeen hautaamisen julistivat seudulle, että nyt lepäsi täällä myös kapteeni Peter Wennechen Jäger.

XIV.

Lähemmä kaksikymmentä vuotta oli kulunut ja maaseudun majatalot ja kauppapuodit olivat muuttuneet ajanmukaisiksi sekä rakennustensa että tavarainsa puolesta. Kesäisin oli myös matkailijaliikenne alkanut suuntautua tänne.

Lunta pyryytti niin, että portaatkin olivat nietosten peitossa eräänä sunnuntai-iltapäivänä.

Mutta pienessä puodin peräkamarissa oli iloa ja lämpöä ... Hän oli taas saapunut tänne, tuo hupaisa Grip. Ja nyt hän istui siellä puotimiehen, nimismiehen apulaisen ja ulosottomiehen seurassa ...

Tarvitsi vain vähän juottaa häntä.

»Maljasi, sinä vanha ulosottokoni!» kuului Gripin ääni. »Kun ajattelen kaikkia niitä, joilta sinä olet nahan nylkenyt saamatta koskaan osaa paistista, niin tunnen sinua kohtaan jonkinlaista myötätuntoa. Meitä kumpaakin on peijattu.»

»Minä en tosin ole saanut niin paljon oppia ja tietoja», alkoi näin puhuteltu, harmaapäinen mies harmistuneena vastata, »mutta minulla on oikeus vaatia ...»

»Sitä mikä on kohtuullista, niin, niin! Hoho — ei sillä ole väliä, Reierstad! Ajattelehan, että tieto on ääretön meri, jota muutamat pisarat enemmän tai vähemmän eivät suuresti muuta. Katsahda tähtiyönä ylös taivaalle,

ja sinä alat aavistaa, ystäväni, että koko tämä taivaankappale, jonka pienessä rakosessa sinä asut, on vain herne koko sopassa! . . . sopassa, sanon minä, — kaikki on yhtä. — Eikös niin, herra . . . herra Simensen?»

Täten hän aina puhutteli puotimiestä, joka pienine porsaansilmineen hymyili tyytyväisenä ja itseensä mieltyneenä.

»Ja tämän johdosta kaiketi olisi syytä panna vähän lisää öljyä lamppuun, vai mitä, herra» . . .

Reierstad se ensinnä oli tarjonnut puolikkaan paloviinaa . . .

Reierstad tunsi jonkinlaista vanhaa kunnioitusta Gripiä kohtaan. Hän tiesi tämän liikkuneen hienoissa piireissä ja vieläkin, jos niin tahtoi, uskaltavan käydä sekä kruununvoudin että vanhan Ristin luona, paikoissa, joihin hän itse nykyisissä oloissaan ei olisi uskaltanut mennä.

»Minäpä uskon sinulle salaisuuden, Reierstad! Jos jollakin on vähänkään päätä johonkin, niin juokoon! . . . niin ainakin tehtiin minun aikanani . . . Sitä lajia käytettiin paljon — kun puuttui ilmaa, näetkös ! . . . Etkö sinä sitä huomannut, Reierstad?»

»Hihihi», nauraa sihitti Simensen.

»No, te ymmärrätte kai, mitä tarkoitan, Simensen. Lasillinen teidän puotinne hyvää punssia ei varmaankaan tekisi pahaa, vai mitä? Minulla ei tällä hetkellä ole ainoatakaan ropoa, mutta jos te hyväntahtoisesti merkitsette sen kirjaanne, niin» —

Tietysti Simensen siihen suostui . . . »Olkoon menneeksi!»

»Sillä tavoin ajelee kuin kärryjä voitelee, senhän te kyllä tiedätte, rakas Simensen, ja, — kas, sieltähän neste jo saapuukin!»

»Tahdotteko tietää minkävuoksi maailmassa ryypätään?»

»Sitä ei mahtane olla vaikea arvata.»

»Eipä kyllä, — mutta kenties voi sen kuitenkin asettaa sellaiseen korkeampaan valoon, jota teidänlaisenne mies ei voi olla ottamatta huomioon. Tiedätte kai muutoin, että ihmisillä on suuri vastenmielisyys uutta valoa kohtaan. — Nähkääs, hm», hän istuutui mukavammasti, »eletään vähissä vaatteissa ja kylmyydessä, ahtaissa oloissa ... tunnetaan häpeää ... tunnetaan ihmisarvon päivä päivältä alenevan ... jos on väittelyä, niin ei uskalleta lausua ajatustansa ... jos asetetaan pöytään syömään, niin ei uskalla suutaan avata ... Ja sitten — kaksi kulausta vain silmäin ja silmälasien väliin! — ja yks, kaks, kolme, mars! — koko maailma on toisenlainen! ... taas ollaan oma itsensä, tuntee kuin olisi sellainen, jollaiseksi on kerran aiottu, mieli raikastuu ja koko ihminen tulee itsetietoiseksi, ylpeäksi ja uskaliaaksi, puhe heruu huulilta, aatteet välähtelevät, ihmiset ihmettelevät ... Ne kaksi lasia, ainoastaan ne kaksi, — vaikka en minä kiellä kolmatta, neljättä, viidettä enkä kuudettakaan, kippis, kippis! — ne ne aikaansaavat tuon differenssin — tiedätte kai mitä differenssi merkitsee, Simensen? — Niin, ne aikaansaavat tuon differenssin hänen sairaan ja terveen ihmisensä välillä, ja se mies, jonka maailma kuoliaaksi kid — no niin ...

Mutta ne kaksi ryyppyä vievät hänet yhä kauemmaksi ... heltymättömästi kauemmaksi, näettekös, — kunnes hän joutuu vaivaistaloon ... ja se on ikävä johtopäätös, pojat!»

»Totta tosiaan onkin», naurahteli Simensen Reierstadille. »Se mies joi jo puolet pullosta.»

Grip alkoi hyräillä itsekseen.

Väkevät olivat nähtävästi raukaisseet häntä. Hän oli kävellyt pakkasessa koko päivän, — saappaat olivat märät ja huonot.

Mutta juontia hän vain jatkoi. Hän oli melkein yksinään tyhjentänyt punssipullon.

»No, no, älä istu niin alla päin . . . tai ei enää enempää saadakaan!» sanoi Simensen.

»Ei, ei, — ei, ei . . . Tahdotteko kuulla useampia johtopäätöksiä? — Jotain, mikä myös Reierstadia miellyttäisi?»

Hän pudisteli päätään ja vaipui himmeisiin unelmiin . . .

. . . »Kohtasin tuolla tiellä laihan, kelmeän lapsen, joka itki avuttomassa toivottomuudessaan. Paljon niitä on, jotka toivottomuudessaan huutavat, — tiedätkö, Reierstad, kun korvat kerran ovat auenneet senkaltaiselle musiikille eikä enää ole kyynelvirtoja käytettävissä, niin silloin juo, juo vaan . . . Tänne pullo!»

»Taitaa olla jo parasta viedä hänet sänkyyn renkitupaan», arveli Simensen.

»Joko sika on mielestänne humalassa?» sopersi Grip . . .

— Poissa oli hän jälleen maanantai-aamuna ennen päivänkoittoa, eikä ollut syönyt niin murenaakaan. Hän arasteli ihmisiä näin aikaisin, ennenkuin oli saanut ensimmäisen ryypyn mielensä rohkaisuksi.

Gripillä oli omat tapansa. Hänet tunnettiin jo melkein kaikkialla maan eteläosassa.

Samoin kuin hänellä oli juoma- ja vaelluskuuronsa, oli hänellä myös ollut aikoja, jolloin hän eli aivan raittiina pääkaupungissa, lueskeli ja antoi tunteja. Hän herätti tavantakaa toiveita harvoissa siellä asuvissa ystävissään

ja tovereissaan. Mies, jolla oli semmoiset opettajalahjat ja niin merkillisen selvä käsitys kielten laeista ja sanajuurista — ei vain latinan ja kreikan, vaan vieläpä sanskritinkin — sellainen mies saattoi vielä tulla joksikin. — Luottaen hänen raittiuteensa kolmen neljän kuukauden aikana ja hänen omaan itsetuntoonsa, tuumivat he jo sitäkin, että koettaisivat saada hänelle viran jossain korkeammassa koulussa, — kun jälleen aivan odottamatta kuultiin hänen hävinneen kaupungista.

Ja niin pujahti hän esiin muutamien viikkojen kuluttua — aivan kurjan näköisenä — jossakin maaseudulla, tärisevänä ja laihana kaikesta, mitä oli kärsinyt: juopottelusta, kylmästä, asumisesta ladoissa ja liitereissä, riisumatta vaatteita yltään, saamatta juuri koskaan nukkua oikeassa sängyssä.

Aamupäivällä hän ilmestyi voudin pihalle.

Gülcke oli ainoa entisen ajan virkamiehistä, joka oli vielä virassaan, senjälkeen kun vanha Ristkin oli ottanut eron. Virassaan hän edelleen toimi, huolellisen puolisonsa hoitamana ja palvelemana.

Grip pyysi tavata rouvaa. Hän tiesi voudin olevan paraikaa konttorissaan.

Arkihuoneessa, kaksinkertaisten ikkunain edessä olevassa mukavassa nojatuolissa istui Thinka sukankudin käsissään ja luki »Vaeltavaa juutalaista». Hänen toimelias sisarensa, Thea, joka nyt oli jo kappaleen matkaa neljännelläkymmenellä oleva vanhapiika, puuhasi päivällistä keittiössä.

Thinkallahan oli nyt, neiti Gülcken kuoltua, koko talous huolenaan. Lisäksi sai hän läpi koko vuorokauden olla vanhan miehensä tukena ja turvana.

Ja nämä kuluneet, kaupungista lainatut tahraiset

romaanit olivat nyt ainoa pieni oksa, jolla hän sai itsenäistä elämää viettää.

Kuten monet muut sen ajan naisista, joille todellisuus ei suonut muuta neuvoa kuin mennä ensimmäiselle miehelle, joka heistä saattoi huolta pitää, niin eli hänkin näissä romaaneissa — keskellä vaivaloista ja narisevaa jokapäiväisyyttä — korkealle kiihoitettua haaveiluelämää. Siinä aavisteltiin ne kiihkot, joita hän ei milloinkaan ollut itse tuntenut, rakastettiin, vihattiin, nähtiin kaksi jaloa sydäntä — huolimatta kaikesta — onnellisesti yhtyneinä — tahi lohdutettiin onnettomia sankareita, jotka tuijottivat toivottomina aaltoihin! Siellä — pilvissä — jatkettiin sydämen ja hengen sammumattomalla janolla elämää, jolle todellisuus ei suonut mitään jalansijaa, ja siellä tämä iso, muhkea rouva, joka kerran oli ollut hento, hoikka Thinka, siirteli unohtumatonta Aas lemmittyänsä sankarisatamasta toiseen — Emilie Carlénista Jamesiin, Walter Scottista Bulweriin, Alexandre Dumas'sta Eugène Sue'hyn.

Hänen taloudellisen, rivakan sisarensa tuolilla oli keskeneräinen neule, jolla auringonsäde leikitteli.

Tumman mahonkisen neulomapöydän oli Thea perinyt äidiltään. Ja vanhaa hopeasormustinta, tuota sekä ulkoa että sisältä kulunutta ja reunasta vähän haljennutta kappaletta hän käytti ja tarkoin talletti, koska hänen äitinsä oli sitä käyttänyt kaikkina aikoinaan. Se oli tuossa kuin muistomerkkinä — niiden lukemattomien pistojen muistomerkkinä, joita äiti oli antanut ja — saanut rehellisessä, alttiiksiantavassa orjan-elämässään — jos sitä saattoi elämäksi sanoakaan.

Tuskin kuuluvan naputuksen jälkeen astui Grip varovasti huoneeseen.

»Tekö, Grip? — Ei, ei, älkää jääkö ovensuuhun, vaan istukaa ikkunan luo, niin sisareni toimittaa teille jotain virvoketta. Vähän voileipää ja suolakalaa kai voitte maistaa?

Vai niin, te olette taas täällä vuoristossa, Grip!»

»Haen kotiopettajan paikkaa, rouva!» sanoi Grip välttellen. — »Oletteko kuullut mitään Jörgenistä Amerikasta?» kiiruhti hän kysymään, jottei arempiin asioihin juoduttaisi.

»Niin, ajatelkaapas! Jörgen on hyvinvoipa, rikas tehtaan johtaja Savannah'ssa. Hän on kirjoittanut kaksi kirjettä, joissa pyytää vanhinta sisartaan sinne; mutta Inger-Johannahan ei enää etsi onneaan», lisäsi Thinka jonkun verran painokkaasti.

Hiljaisuus.

Grip asetti voileipälautasen, jonka palvelija toi, vapisevin käsin ompelupöydälle. Vieressä olevan ryypyn hän tyhjensi. Hänen huulensa vain vähän vavahtivat, kun hän sanoi:

»Se ilahduttaa minua ... ilahduttaa suuresti! Nähkääs, rouva, se seikka, että Jörgenistä on jotain tullut, on mielestäni niitä harvoja vihantia korsia, joita on kasvanut minun surkeasta elämästäni!»

Kuului kulkusten kilinää; reki sujahti pihaan.

»Tuomarin perhe!»

Grip ymmärsi, ettei häntä nyt toivottu jäämään, ja nousi lähteäkseen.

Thinka kiiruhti sivuhuoneeseen ja palasi takaisin taalerinseteli kädessään.

»Ottakaa tämä, Grip, — vähäinen apu siihen saakka kun saatte jonkun toimen.»

Gripin käsi viivähti ennenkuin otti:

»Man . . . muss . . . muss». . .

Hän tempasi hattunsa ja kiiruhti ulos.

Portilla hän pysähtyi ja katsoi taaksensa.

Ikkuna siellä aukaistiin.

»Tuulettavat Gripin jälkeen!» mutisi hän katkerasti, jatkaessaan kulkuaan pitkin laaksoa. Hän kietoi villahuivin kaulansa ympärille, veti lakin alas korville ja pisti kädet vanhan, ohuen takkinsa taskuihin, jota kylmä itätuuli painoi tiukasti laihaa ruumista vasten, — tunkien lävitse.

Tien hän tunsi sangen hyvin. Kesällä hän pitkillä retkillään kulki suoraan tunturien yli, mutta nyt lyhyenä, pimeänä talvipäivänä oli parempi pysytellä maantiellä.

Tällä seudulla oli erikoinen vetovoimansa. Hän kuunteli ja vakoili kaikkialla, saisiko jotain tietää Inger-Johannasta, mutta hänen läheisyyttänsä Grip huolellisesti karttoi.

»Giljen neiti», joksi häntä sanottiin, asui vuoristossa pienessä talossa, jonka hän oli ostanut yhdellä niistä neljästä tuhannesta taalerista, jotka hän oli perinyt vanhalta Alette-Tädiltä.

Siellä piti hän koulua kylän lapsille ja kävi myös antamassa tunteja uuden kapteenin, uuden tohtorin ja nimismiehen perheissä.

Ja hänellä oli nyt monta poikaa huolehdittavana, sekä niitä, jotka hän oli valmistanut kouluihin ja jotka sieltä olivat jo joutuneet eri haaroille maata, että niitä, joiden hyväksi hän oli vuosikausia työskennellyt saadakseen heidän erikoiset lahjansa kaupungissa huomatuiksi.

Hänen erinomaisen omintakeisuutensa vuoksi hänestä ihmiset paljon puhuivat; mutta edessäpäin hän ei tavannut muuta kuin todellista kunnioitusta ja arvonantoa. Hän oli vielä neljäkymmenvuotiaana hieno ja

solakka, ja silmissä paloi sama tuli kuin ennen, ehkä vähän levollisempana kuitenkin, ja hänen tuuhea tukkansa oli korpinmusta.

Hän etsi taipumuksia lapsissa kuin neliapilaita mäeltä, olisi hän voinut sanoa. Ja kun Grip oli Thinkalle sanonut Jörgenin menestyksen olleen yhden harvoja vihantia korsia hänen elämässään, niin salasi mies sisimmän ajatuksensa, että Inger-Johannan koulu myös oli hänen aatteittensa kasvattama taimi.

Hämärissä seuraavana iltapäivänä hiipi ihmisolento kouluhuoneen seinän vierustaa pitkin. Halu saada nähdä edes vilaukselta Inger-Johannaa oli pakottanut Gripin tulemaan yhä lähemmäksi ja lähemmäksi.

Nyt hän seisoi aivan ikkunan alla.

Tumma olento liikkui aina vähänväliä sen edessä.

Sisältä kuulsi himmeätä punertavaa valoa uunista. Vielä ei oltu sytytetty kynttilää ja Grip kuuli pojanäänen lukevan ulkoa jotakin, jota ei oikein osannut; se kuului runolta... Olivat kaiketi uuden kapteenin lapsia...

Porstuan ovi oli auki, ja vähän ajan perästä seisoi Grip siellä henkeään pidättäen kuuntelemassa.

Sieltä kuului hänen äänensä!... hänen äänensä! »Lue sinä se vielä kerta, Ingeborg! Pojat eivät ymmärrä tällaisia.»

Se oli runo Norjan historiasta... Ingeborgin ääni kuului selvästi:

Ja kuningas Haraldin luona
oli Gyda kuin kukkainen,
ei naista käy ylpeämpää
vaiheella kunnasten.

Ja sukua hän oli suurta,
ei valtaansa jakanut ois,
Hän Hördin ja Holmrygin neidot
sai kuninkaan luota pois.

Ja valtakunnan hän vaati
perimmäisehen Oddehen,
kuninkaan puolisolle,
koko miehen vaimollen.

Grip seisoi kuin kiinninaulittuna, kunnes hän kuuli Inger-Johannan sanovan:

»No, nyt minä sytytän lampun ja annan teille läksyt ensi kerraksi.»

Samassa oli Grip ikkunan takana jälleen.

Hän näki lampun valossa Inger-Johannan kasvot . . . puhtaat juonteet, kauniin, syvän silmänluonnin . . . sanomattoman kauniit, totiset kasvot, ne näyttivät vain lujemmilta kuin ennen . . . ja sama solakka ryhti ja kaareva kaula . . .

Juuri tämä kuva oli asunut Gripin sydämessä näinä pitkinä vuosina. Nainen, jonka hän olisi voinut saada omaksensa, jos olisi elämässä saavuttanut sen mikä olisi pitänyt saavuttaa . . . jos elämä olisi suonut hänelle, mitä sen olisi pitänyt suoda . . . ja hän itse olisi elänyt niinkuin olisi pitänyt . . .

Mies seisoi siinä kuin huumaavan juoman tainnuttamana . . . ja poistui pitkin askelin kun kuuli lasten tulevan ulos.

Jalat veivät häntä aivan hänen tietämättään.

Nyt hän oli kaukana Giljen ahteessa, ja kuu rupesi tunturin takaa kumottamaan. Hän vain kiiruhti, hänen

verensä oli kiihdyksissä, hän näki, melkein puhutteli Inger-Johannaa.

Joku ajoi reellä hänen takanaan. Kellot kilisivät kumeasti pakkasessa.

Vanha Rist siinä istui turkeissaan, uupuneena siitä mitä oli nauttinut Giljellä.

»Jos aiotte järven yli, Grip, niin hypätkää kannoille!» huusi hän kulkijaa tarkastettuaan.

»Sanon teille, että jos voisitte olla juomatta», alkoi hän nuhdella . . .

. . . Siellä lampun edessä . . . niin häälyivät Gripin ajatukset . . . hän laski varjostimen lampun lasille, ja silloin lankesi valon hohde hienolle suulle ja leualle . . . tumma, vartalonmukainen puku . . . ja otsa . . . kun hän painoi alas kaunista päätään . . . hän katsoi ylöspäin . . . aivan ikkunaan, häneen päin . . .

. . . »Ja jos vaan koettaisitte vastustaa mielitekoa, joka on sama kuin piru itse» . . .

Grip ei jaksanut kuunnella enempää, ja kylmä oli seisoa reen kannoilla. Hän hyppäsi pois ja antoi vanhan Ristin jatkaa saarnaansa siinä uskossa että hän vielä seisoi takana.

Kylmä viimapa kävikin tällä järvellä.

Hän näki hetken aikaa oman varjonsa, kädet takin taskuissa, kiitävän eteenpäin — kuu tuli esiin pilvenraosta . . . Lamppu valaisi niin lempeästi hänen kasvojansa . . .

Kolme päivää myöhemmin seisoi Inger-Johanna iltasella ikkunansa ääressä ja tuijotti ulos. Raskas mielenliikutus nostatti hänen rintaansa . . .

Grip oli kuollut keuhkokuumeeseen Lövvigin talossa. Inger-Johanna oli ollut siellä häntä hoitamassa tähän asti, — oli puhunut hänen kanssaan, huomannut elävänsä hänen rajuissa houreissaan ja kohdannut hänen viimeisen tajuisen katseensa, ennenkuin se sammui...

Kuu kulki kylmänä ja kelmeänä taivaalla. Koko maisema puhtaine tunturimuotoineen loisti niin haaveellisen valkoisena pakkasessa...

»Hengen voima on suuri!» huoahti hän suruisesti, vielä vavahtelevin sydämin ... »häneltä sain sen, mikä tekee elämäni elämisen arvoiseksi.» —

KÄÄNNÖSROMAANEJA:

Dyre Rein, Maisa Jons, Älä hellitä!, Rutland ja **Kolmimasto „Tulevaisuus.“** — Norjalaisen Jonas Lien mestariromaaneja. Hinta à 5: —; »Rutlandin» 7: —.

Jean-Christophe, ranskalaisen Romain Rollandin maailmankuulu 10-osainen romaani. — 10 eri kirjaa à 5: —, sid. 10: —

Elämän pelko, toinen painos (6: 50), **Villahame** (10: —) ja **Risteileviä teitä,** (10: —). »Kuuluisan ranskalaisen Henry Bordeaux'n aaterikkaita romaaneja.

Autuaita ovat yksinkertaiset, islantilaisen Gunnar Gunnarssonin aaterikas romaani. 15: —.

Juutalaistytön tarina, Georg Hermannin hieno romaani 1840-luvulta. — 500 siv. Hinta 15: —.

Man-saaren tuomari. Hall Cainen etevimpiä teoksia. 2 osaa à 10: —, sid. 18: —.

Musta tulpaani, Alexandre Dumas'n mestariromaaneja. 10: —

Rukousnauha, kuuluisan englantilaisen kirjailijattaren Florence L. Barclayn suosituin romaani. – 4. painos. Hinta 15: —.

Valkeat sisaret Barclayn tunnelmallinen romaani ritarien ajoilta. — 2. painos. Hinta 10: —, sid. 16: –.

Jane Eyre, englantilaisen kirjailijattaren Charlotte Brontën kuuluisa »kotiopettajattaren romaani». — 2. painos. Hinta 9: —, s. 15: —.

Pikku Reine, ranskalaisen Jean de la Brèten pirteä ja henkevä ranskalaisen nuoren tytön romaani. – Hinta 5: —.

Untuvan avioliitto, Gyp'in (Kreivitär de Martel) viehkeä ranskalaisten tapojen kuvaus. Hinta 5: —.

Herttuattaren sihteeri, L. de Tinseaun hieno, leikillinen romaani Ranskan aateliston elämästä. — Hinta 10: —.

Luvattu maa, Herön kartanon Gunvor ja **Herön kartanon lapset,** Norjan etevimmän naiskirjailijan Alvilde Prydzin romaaneja. Ensimmäinen 5: —, toiset à 10: —.

Valkolilja, Valkoliljan tytär ja **Sif Randal,** ruotsalaisen Runan (Elisabeth Beskowin) suosittu romaanikolmikko. — Hinta à 5: —, sid. à 15:—.

Erämaan pappi, Runan uusi romaani. Hinta 10: —, sid. 18: —.

Hänen äitinsä Jumala, Lehtori Garthin avioliitto ja **Sävelteos,** Runan romaaneja. — Hinta à 5: —.

Saavuttamaton, Ingeborg Maria Sickin rakkausromaani. — 2. pain. 5: –. **Ylätunturien pappi.** 10: –. **Else neito.** 7: –. **Carina.** 4: 50.

Setä Pitkäsääri ja **Paras vihollinen,** amerikkalaisen Jean Websterin reippaita ja raikkaita tyttöromaaneja. — Hinta 10: — ja 5: —.

Vehnäprinsessa, Jean Websterin elämäniloinen romaani Italiasta. — Hinta 10: —, sid. 16: —.

Hekuban tyttäret, saksalaisen Clara Viebigin romaani sodanaikaisen Saksan naisten kärsimyksistä. — Hinta 10: —

Villiruusu, amerikkalaisen Kate Douglas Wigginin henkevä romaani nuoren lahjakkaan tytön kehityksestä. — 2. painos. Hinta 5: —.

Onnen sotureita, amerikk. R. H. Davisin reipas ja jännittävä seikkailuromaani. Hinta 10: —.

Hinta ~~10~~ mk.